

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

ROČNÍK XXIV | 3 | 2018 |

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

NEDELEJTE, CO VÁS NEBAVÍ
A V CO NEVĚŘÍTE

MEČ NPC

WASPING – NEBEZPEČNÝ NOVÝ
TREND UŽÍVÁNÍ PERVITINU
VYUŽITÍ FYZIODETEKČNÍ METODY
V POLICEJNÍ PRAXI

**FUTURE
FORCES
FORUM**

Mezinárodní platforma
pro trendy a technologie
v obraně a bezpečnosti

17. - 19. října 2018
PVA EXPO PRAHA

- Mezinárodní výstava Future Forces – statické a dynamické ukázky
- World CBRN & Medical Congress
- Future Forces Individual Systems Congress
- Logistics Capability Conference
- Multi-domain Advanced Robotic Systems Conference
- Geospatial, Hydrometeorological & GNSS Conference
- NATO EOD COE Integration of the Exoskeleton in the Battlefield Workshop
- NATO MILMED COE Concept Development & Experimentation Workshop
- NATO M&S COE Modelling & Simulation for Autonomous Systems Conference
- Workshop on Applied Modelling & Simulation
- Future of Cyber – Smart Cyber Defence Workshops & Live Hacking Zone
- Biometrics Conference
- Oficiální zasedání pracovních skupin (NATO, EDA)

Ministerstvo obrany

POD ZÁŠTITOU

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

www.future-forces-forum.org

DRUGS & FORENSICS BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vědecká rada: **Předseda vědecké rady:** prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. (VŠCHT Praha), **Členové:** prof. Ing. Karel Ventura, CSc. (FCHT UPCE), pplk. RNDr. Michael Roman (KÚP), MUDr. Tomáš Páleníček, Ph.D. (NUDZ), plk. JUDr. Ing. Marek Blažejovský, Ph.D. (Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze), **Redakční rada:** **Redakce:** plk. Mgr. Jakub Frydrych (NPC SKPV PČR), plk. JUDr. Břetislav Brejcha (NPC SKPV PČR), plk. Mgr. Miroslav Hrachovec (NPC SKPV PČR), Ing. Martin Kuchař, Ph.D. (VŠCHT Praha a NPC SKPV PČR), Ing. Petr Kočí (NPC SKPV PČR), Mgr. Karel Lehmert, Ph.D. (CBRN VAKOS XT), kpt. Ing. Martin Látal (CPJ), Doc. PhDr. Miroslav Nožina, Ph.D. (Ústav mezinárodních vztahů Praha), Mgr. Jaroslav Šejvl (1. LF UK a VFN v Praze, Klinika adiktologie), **Vedoucí redakce:** kpt. Bc. Petr Procházka (NPC SKPV PČR), **Grafické zpracování:** Iva Holbová, **Jazyková korektura:** Mgr. Michaela Macháčová, **Vydavatel:** Policie České republiky, Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování, **Tisk, předplatné a distribuce:** Tiskárna MV, s. p. o., 149 01 Praha 4, Bartůňkova 1159/4, tel.: 974 887 314, e-mail: predplatne@tmv.cz, **Předplatné a distribuce do zahraničí:** MediaCall, s. r. o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, tel.: 532 165 165, e-mail: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Cena jednoho čísla:** 80 Kč (vychází 4x ročně), **Cena za roční předplatné:** 320 Kč (Cena je uvedena včetně DPH a poštovného), **Adresa pro zaslání příspěvků:** Policejní prezidium České republiky, poštovní příhrádka 62/NPC, 170 89 Praha 7, e-mail.: petr.prochazka5@pcr.cz.

Za věcnou správnost příspěvků ručí autor. Příspěvky podléhají recenznímu řízení. Nevyžádané příspěvky nevracíme. Přetisk či jiná reprodukce obsahu je povolena pouze s písemným souhlasem redakce. **Podávání novinových zásilek povolila:** Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha, č.j.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996, **Povoleno MK ČR – 7834**, ISSN 1211-8834.

Foto na titulní stránce: Zdeněk Hejduk.

Editor-in-Chief: Petr Procházka, **Editors:** Jakub Frydrych, Břetislav Brejcha, Miroslav Hrachovec, Martin Kuchař, Petr Kočí, Karel Lehmert, Martin Látal, Miroslav Nožina, Jaroslav Šejvl, **Board of Science:** Jiří Straus (head), Karel Ventura, Michael Roman, Tomáš Páleníček, Marek Blažejovský, **Graphic Editor:** Iva Holbová, **Text Correction:** Michaela Macháčová, **Publisher:** Police of the Czech Republic, National Drug Enforcement Agency of the Service of Criminal Police & Investigation, **Published by:** A.L.L. production, s.r.o., P. O. Box 732, 111 21 Praha 1; landline: 840 30 60 90, e-mail: bulletin@predplatne.cz, www.predplatne.cz, **Overseas Subscription & Distribution:** MediaCall, s.r.o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, Czech Republic; landline: 532 165 165, email: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Print:** Ministry of Interior Prints, P. O. Box 10, Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, Printed quarterly. **Manuscript Submission:** Police Presidium of the Czech Republic, P. O. Box 62/NPC, 170 89 Prague 7, Czech Republic; e-mail: petr.prochazka5@pcr.cz.

Authors themselves are responsible for factual correctness. All papers are subject to peer review process. Unsolicited contributions will not be refunded. All rights reserved. No part may be reproduced in any form without the express written permission of the Editorial Board. Neither the author nor the publisher assumes any responsibility for the use or misuse of information contained in this magazine.

Distribution allowed by the Czech Post no. 6119/96 (10/15/96), Ministry of Culture Permission no. 7834, ISSN 1211-8834

OBSAH:

WASPING – NEBEZPEČNÝ NOVÝ TREND UŽÍVÁNÍ PERVITINU WASPING – A DANGEROUS NEW TREND OF USING PERVITINE <i>Karel Lehmert</i>	3
PROBLEMATIKA DROG V SILNIČNÍM PROVOZU A JEJÍ VÝVOJ DRUG PROBLEMS IN ROAD OPERATION AND ITS DEVELOPMENT <i>Michal Hodboď, Jana Fabiánová</i>	6
PRŮNIKY OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK DO VĚZNIC (2016-2017) THE INFILTRATION OF NARCOTICS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES INTO PRISONS (2016-2017) <i>Ondřej Kolář</i>	13
VYUŽITÍ FYZIODETEKČNÍ METODY V POLICEJNÍ PRAXI USING THE PHYSIODETECTION METHOD IN POLICE PRACTICE <i>Dana Štěpánková, Zuzana Dohnalová</i>	19
DROGOVÁ SCÉNA V RUSKU DRUG SCENE IN RUSSIA <i>Jaroslav Javor</i>	26
POZDRAV ZE ZÁHROBÍ GREETING FROM HADES <i>Pavel Mrzena</i>	33
DRUGSTOP – ÚSPĚŠNÝ PROJEKT MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE S DROGOVOU KRIMINALITOU DRUGSTOP – SUCCESSFUL PROJECT OF INTERNATIONAL DRUG CRIME COOPERATION <i>Ondřej Moravčík, Hana Vítová</i>	35
NENÍ DRŽENÍ JAKO DRŽENÍ NOT HOLDING AS HELD <i>Miloš Vaněček</i>	41
NEDĚLEJTE, CO VÁS NEBAVÍ A V CO NEVĚŘÍTE – MEČ NPC DO NOT DO YOU DO NOT LIKE AND DO NOT BELIEVE – NPC <i>Zdeněk Hejduk</i>	47

Úvodník

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

s končícím létem vám nabízíme třetí letošní číslo našeho čtvrtletníku, které jsme se opět pokusili obsahově poskládat tak, aby bylo poutavé a pestré.

Od 1. července 2018 se změnil způsob výdeje léčiv s obsahem pseudoefedrinu v České republice, čímž došlo k naplnění snahy o faktické omezení volné dostupnosti nejzneužívanějšího prekursoru pro výrobu metamfetaminu. Díky společenské odpovědnosti distributorů a Ministerstva vnitra a Ministerstva zdravotnictví může Česká republika pro devítiletých od kulminace problému s těmito léčivými přípravky konstatovat, že národní legislativa odpovídá míře problému, kterému v této oblasti dlouhodobě čelíme. Naše práce tím zdaleka nekončí a finální ambicí je prosazení evropské legislativy, která by regulovala volný prodej léčivých přípravků s obsahem pseudoefedrinu v Schengenském prostoru. Za silné oborové téma letošního roku rovněž považují pokračující diskuse o potenciálu kontrolních a regulačních orgánů při eliminaci zdravotních rizik v místech, kde docházelo k nelegální výrobě drog. V zemi, která odhaluje v retrospektivě posledních pěti let průměrně 250 nelegálních laboratoří na výrobu metamfetaminu ročně, je to téma nanejvýš aktuální.

Na americkém kontinentu jsme poslední léta svědky rozsáhlých sociálních experimentů s uvolňováním regulace ve vztahu k marihuaně a jejímu tzv. „rekreačnímu“ užívání. Je zajímavé, že si mediální prostor neosvojil také výrazy jako „rekreační alkoholismus“ nebo „rekreační gambling“. Rozčarování konopných aktivistů z vývoje v některých státech USA naznačují, že naivní svobodomyšlná očekávání tváří v tvář dravému korporativnímu konopnému byznysu berou jedno po druhém za své. Poslední evropská data o stavu ve věcech drog v Evropě akcentují stále častěji zdravotní rizika spojená především se zneužíváním vysokopotentní marihuany ve vysoké frekvenci u nedospělých. Pevně věřím, že lákadla spojená s ekonomickými očekáváními ve vztahu k marihuaně, nesvedou na obdobnou cestu i evropské země. Hezké babí léto.

*brig. gen. Mgr. Jakub Frydrych
ředitel NPC SKPV PČR*

Editorial

Dear readers,

The Indian summer brings you third issue of the Drugs & Forensics Bulletin, composed in content as colourful and attractive as nature around.

Since July 1, 2018 the distribution system of medicaments with content of pseudoephedrine has been changed to realize an effort of reduction of unlimited accessibility of the most abused precursor for the methamphetamine production in the Czech Republic. Thanks to social responsibility of distributors, the Ministry of Interior and the Ministry of Health the Czech national legislation responds to the level of problem we have been confronted with in last nine years since the culmination. Nevertheless, our work is not finished and the final goal is to meet the European legislation to regulate over-the-counter distribution of pseudoephedrine medicines within the Schengen countries. One of the main topics for this year is also following discussion about control capacities of the regulation authorities to eliminate health risks in localities used for illegal production of narcotics. That topic is really hot issue in the country with average of 250 clandestine laboratories producing methamphetamine annually during last five years.

We are facing large social experiments with releasing regulation of marijuana for “recreational” use around the North American continent. It is interesting to notice media did not adopt other literary expressions like “recreational alcoholism” or “recreational gambling”. Disillusion of cannabis activists with development in some U.S. states shows naïve open-minded expectations facing to wild cannabis corporate business, being lost quickly. Last European data about drug abuse accents health risks more often to be connected with highly potent marijuana abuse in high frequency by adults. I do strongly believe lures connected with economic expectations in relation to marijuana will not lead European countries on the same astray. Nice Indian summer to all of you.

*Brig. Jakub Frydrych, MSc
Director of National Drug HQ*

WASPING – NEBEZPEČNÝ NOVÝ TREND UŽÍVÁNÍ PERVITINU

KAREL LEHMERT

CBRNe Forensic Sampling Laboratory – VAKOS XT, Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

wasping; metamfetamin; pervitin; pyrethroidy; insekticidy

Abstrakt:

Novým trendem zneužívání tradičních psychoaktivních látek je bezesporu míchání s různými substancemi běžně užívanými jako narkotika. Kombinace opiátů a fentanylů lze ještě pochopit, ale objevení směsi pervitinu a insekticidního spreje si vyžaduje stejné množství odvahy jako aplikace. Pro nejhudší uživatele vždy zůstává samotný insekticid s účinky obdobnými metamfetaminu, ale závažnými dopady na psychiku. Zejména disociativní poruchy osobnosti uživatele doplněné abnormálním násilím jsou rizikem pro okolí.

Počátkem letošního roku byl v USA medializován nebezpečný trend úmyslného zesilování účinků metamfetaminu pomocí inhalace insekticidů. Jedná se o nebezpečný způsob intoxikace, způsobující halucinace a razantně zvyšující agresivitu uživatele. Není to úplná novinka. První případová studie byla uveřejněna již v polovině roku 2014 (Sharma et al., 2014).

Případová studie č. 1

Subjektem byl hispánský muž (22 let) s anamnézou bipolární poruchy kombinované se závislostí na metamfetaminu, hospitalizovaný pro sebevražedný pokus podřezání hrdla mačetou. Subjekt užíval po 8 týdnů pyrethroidy izolované z insekticidů jako levnou náhražku pervitinu. Popisoval silný pocit nabuzení, vzrušení a příliv energie obdobný pocitům po intoxikaci metamfetaminem. Pyrethroidy buď kouřil v e-cigaretě nebo inhaloval zahříváním krystalů. Subjekt nevykazoval žádné fyzické známky intoxikace, ačkoliv uváděl sebevražedné myšlenky vyvolané po inhalaci pyrethroidů. Biochemicky nevykazoval žádný nález kromě positivity na metamfetamin v moči, jehož požití subjekt uváděl několik hodin před hospitalizací.

Podívejme se na tento případ podrobněji. Subjekt, užívající metamfetamin poslední 2 roky, uvedl kromě dne hospitalizace poslední požití metamfetaminu před cca 6-8 týdny. Vyšetřením nebylo shledáno nic abnormálního – tělesná teplota, krevní tlak i puls vykazovaly normální hodnoty, plíce čisté, srdeční ozvy jasné, EKG i RTG hrudníku bez nálezu, biochemie krve i moči bez abnormalit. Test na psychoaktivní látky v moči byl pozitivní na amfetaminy, metamfetamin a kannabinoidy. Zornice měly průměr 5 mm a reagovaly na světlo normálně, bez nadměrného slzení. Pacient nebyl orientován v čase, pocitové vnímání bylo ploché, avšak byl podrážděný, v odpovědích vyhý-

bavý, neochotný. Hospitalizován byl na psychiatrii, kde odmítl komunikovat s personálem a dva dny prospal naprosto dezorientován.

Třetí den, již orientován a spolupracující, uvedl, že nemohl v uplynulých týdnech sehnat metamfetamin. Vypomohl si proto krystalizací insekticidních sprejů na horkém plechu nebo rovnou aplikací kapalného insekticidu jako náplně do elektronické cigarety. Uvedl i intravenózní užití krystalů po naředění svými přáteli. Po požití pyrethroidů se dostavily pocity *déja vu* a čichové halucinace, ale subjekt dále odmítl uvést podrobnosti. Líbil se mu pocit „rauše“ a zrychlený srdeční tep po požití, kdy však většinu dne prospal. Za velkou výhodu považoval absenci nežádoucích vedlejších účinků kromě bolesti hlavy po probuzení, které však eliminoval volně prodejnými analgetiky. Medikaci určenou k léčbě bipolární poruchy užíval pouze do počátku pravidelného zneužívání pyrethroidů. K sebevražedným myšlenkám subjekt vedly obavy z možných karcinogenních účinků pyrethroidů.

Navázal tak na první známý případ chlapce intoxikovaného čistým insekticidem v roce 2009.

Případová studie č. 2

V dubnu 2009 byl hospitalizován chlapec (13 let) s násilným chováním a halucinacemi. Předpokládaným důvodem bylo požití krystalizovaného insekticidu, zvaného „black flag“, později potvrzené biochemickým rozbořením. Důvodem byla lepší dostupnost pěnového insekticidu ve spreji v porovnání s pseudoefedrinem, regulovaným již při prodeji. Vývoj chlapcovy stavu není znám (Kalinowski, 2009).

Co je vlastně na insekticidech tak účinné? Jsou to pyrethryny (přírodního původu) nebo pyrethroidy (syntetické látky) používané jako součást běžně dostupných insekticidů nebo repelentů. Přírodní látky

(pyrethriny I a II) jsou strukturálně příbuzné estery s cyklopropanovým jádrem, lišící se oxidačním číslem jednoho atomu uhlíku. V přírodě se nacházejí v obalech semen kopretiny stračkolisté (*Chrysanthemum cinerariaefolium*). Ve viskózní kapalině nejsou persistentní, rozpadají se oxidací nebo fotodegradací. Jsou základem pro syntetické sloučeniny (pyrethroidy), které jsou již odolnější vůči biodegradaci a mohou v akutně toxických dávkách procházet i sekundárním systémem čištění odpadních vod do vodních toků.

Pyrethroidy jsou axonovými jedy blokujícími sodíkové kanály neuronových membrán v otevřeném stavu, což způsobuje neschopnost nervové buňky přenášet vzruchy. To se vhodně kombinuje s účinky metamfetaminu, jenž účinkuje uvolňováním neurotransmiterů (dopaminu, noradrenalinu a serotoninu) do synaptických štěrbin neuronů. Zvýšená hladina serotoninu vede ke vzniku serotoninového toxidromu (serotoninová toxicita, „bouře“). Vysoká dávka pyrethroidů po zablokování synaptických štěrbin vede k přirozenému vývoji serotoninového syndromu díky neschopnosti organismu odbourávat nahromaděné neurotransmitery. Otrava je podobná intoxikaci batrachotoxinem (jed šípových žab). Nadměrná serotoninová aktivita se mimo jiné demonstruje i výše popisovanými kognitivními symptomy – bolest hlavy, mentální dezorientace, halucinace, útlum. Neexistují žádné laboratorní testy, které by diagnózu mohly potvrdit (Soderlund, 2002).

Kombinace pyrethroidů a metamfetaminu, obvykle požívaných pohromadě pro zvýšení účinků, se nazývá „wasp“ (angl. vosa) kvůli používání nejobvyklejšího přípravku proti létajícímu hmyzu. Tím, že jde o poměrně lacinou variantu zesílení účinku metamfetaminu, lze ušetřit na dražším materiálu při stejném efektu. To je obvykle cílem nízkopříjmových uživatelů, ačkoliv je obtížné mluvit o „nízkopříjmovém“ uživateli, má-li si sehnat denní dávku v ceně zdaleka přesahující průměrný denní výdělek pracujícího člověka.

V roce 2014, kdy se výše uvedený případ č. 1 stal, nebylo dosud zaznamenáno zneužití pyrethroidů jako rekreační drogy, navíc s účinky obdobnými jako u metamfetaminu. Důvěryhodnost studie byla snížena díky osobě subjektu, neboť popsané příznaky mohly mít vztah i k přerušené léčbě bipolární poruchy či dlouhodobému zneužívání metamfetaminu. Vzhledem k sebevražedným sklonům subjektu zůstala informace o případu jen v lékařských kruzích. Až do roku 2017.

Případová studie č. 3

V polovině prosince 2017 zástupce šerifa venkovského okresu státu Tennessee, USA, přijal oznámení na tísňové lince o řádění muže, který ohrožuje rodinu v jejich domě. Výjezd na místo zjistil, že do domu

večeřící rodiny vnikl D. H. (35 let). Rodině kolem stolu sdělil, že se na něj pes dívá ošklivě, popadl porcovací nůž ze stolu a prořízl si hrdlo před čtyřmi dětmi a jejich matkou. Hlavou rozbil sklo vchodových dveří a krvácející z obličeje i proříznutého hrdla vyběhl po schodech do patra, vyskočil z okna na dvůr a utekl do polí. Cestou překonal plot ze žiletkového drátu, a nakonec vyšplhal na strom, kde se svlékl do naha. Zdravotníci ho mohli ošetřit až poté, co se subjekt tvrdě udeřil hlavou o silnici. Po nabytí vědomí a detoxikaci subjekt uvedl požití waspu, aniž by si na cokoliv pamatoval.

Jedna vlašťovka jaro nedělá, takže i tento případ prošel relativně nepovšimnut. Ovšem v březnu 2018 se objevila souběžně řada případů v různých státech středozápadu USA. Extrémem se staly tři případy hlášené v Summit Ct., Ohio během jediného týdne. U jedné ženy a dvou mužů se krátce po zatčení objevily halucinace a další komplikace. Žena byla rozrušená a její vitální funkce rychle pohasly. „Tělo se stáhlo křečí. Vypadalo to úplně stejně, jako když postříkáte vosu, také se scvrkla a pevně stáhla,“ popsal situaci přítomný inspektor Bill Holland. Spolu s jedním ze zadržených mužů byla hospitalizovaná a po ošetření převezena zpět do věznice. Po detoxikaci oba uvedli rozdílný způsob užití insekticidního spreje – kromě zmiňované krystalizace teplem a míchání s pervitinem se objevila i rychlá varianta pro nedočkavé. Ti si stříkají pěnový insekticid přímo na krystalický metamfetamin před inhalační nebo intravenózní aplikací (Jones, 2018). Rychlovarianta tepelné krystalizace spočívá v nástřiku pěny na odporový drát připojený na baterii nebo na síťový zdroj. Zde dojde ke krystalizaci pyrethroidů, které jsou následně naředěny a připraveny k intravenózní aplikaci nebo inhalaci.

Zároveň byla publikovaná i zajímavá statistická čísla ze sousední Indiany. Jen v hlavním městě tohoto státu, Indianapolis, záchranáři ošetřili v roce 2017 více než 5.000 osob s intoxikací *waspem*. Nacházejí je ještě se sprejem v ruce, tak rychle se dostávají psychoaktivní účinky. „Lze je popsat jako zombie. Jejich pohyby jsou pomalé, letargické, žvaní nesmysly a ztrácejí životní funkce. Nacházíme je se svlečenými šaty, pojídající trávu, shrabující špinu ze země a snažící se ji nacpat do úst,“ podělil se o své zkušenosti kapitán Chris Major od indianapoliských hasičů. Nejtěžší případy se nachází v transu až 45 min (Akbar, 2018).

Porovnejme si tedy příznaky akutní intoxikace metamfetaminem s účinky *waspu* – kombinace s insekticidy. Krátkodobé účinky metamfetaminu se vyznačují zejména:

- zvýšenou ostražitostí až nespavostí,
- sníženou chuť k jídlu,
- zrychleným dýcháním,
- zrychleným nebo nepravidelným srdečním pulsem,

- zvýšeným krevním tlakem,
- zvýšenou tělesnou teplotou,
- paranoiou,
- násilným chováním,
- psychotickými stavy.

Wasp se demonstruje zvýšeným rizikem nejen po fyzické stránce, kdy jsou zásadně ovlivněny vitální funkce (tělesná teplota, krevní tlak, srdeční akce, dechová frekvence), ale i významnými vedlejšími efekty:

- vzrušeným chováním,
- halucinacemi, zejména čichovými,
- nervozitou,
- disociativními poruchami – amnézií, stuporem, transem, křečemi (pokřivením těla), fugou,
- dezorientací v čase i prostoru.

Uvědomme si navíc důležitou věc – insekticidem je možné se intoxikovat nejen úmyslně, ale i pracovně (např. pracovníci DDD, zemědělci, zahrádkáři apod.), v kombinaci s jinou psychoaktivní látkou (např. při souběhu intoxikace pervitinem s marihuanou ošetřenou proti nežádoucímu hmyzu). Nejzávažnější je nikoliv nepravděpodobný souběh intoxikací při aplikaci pervitinu v prostředí domácnosti ošetřené proti štění-

cím, kdy se používají syntetické pyrethroidy ve významném množství. A to je důvodem sepsání tohoto textu. Policisté při výkonu služby mohou přijít do styku nejen s „normálními“ uživateli pervitinu, ale vzhledem k masivnímu rozšíření štěnic i dalšího hmyzu je může překvapit nezvyklé chování i neregulovaná agrese kombinovaných uživatelů, např. pervitinu a marihuany. Další možností je i analogie s americkou zkušeností, kdy nekompromisní omezení dostupnosti léčiv s obsahem pseudoefedrinu vedlo k náhradnímu zdroji oblíbených stavů či míchání s insekticidem jako akcelerátorem.

Autor tohoto textu byl při své loňské návštěvě Indianapolis svědkem výše popisovaných intoxikací. Stupeň agresivity intoxikovaných osob byl extrémní i na americké poměry, kdy bezpečnostní složky jsou připraveny výcvikem i osobními ochrannými prostředky na náročné situace. Tím, jak se u nás i v blízkém zahraničí postupně komplikuje dostupnost efedrinových přípravků, a zároveň se metamfetaminová scéna internacionalizuje, lze předpokládat i podobné jednání i u nás. I kdyby se mělo jednat jen o „pouhé“ ředění čistého metamfetaminu levnějšími substancemi s obdobnými účinky. A pak nás čekají zajímavé časy.

Literatura:

1. Akbar, J.: BUZZ KILL. Drug users overdosing on deadly cocktail of BUG SPRAY and meth called „wasp“ that turns users into „zombies“. The Sun, 21-03-2018, dostupné [online] z <https://www.thesun.co.uk/news/5866489/drug-users-overdosing-on-deadly-cocktail-of-bug-spray-and-meth-called-wasp-that-turns-users-into-zombies/>.
2. Jones, B.: Dangerous drug trend 'wasping' hits Ohio, combines meth and bug spray. Scripps Media, Inc., 27-03-2018 10:46 PM EST, dostupné [online] z <https://www.news5cleveland.com/news/national/dangerous-drug-trend-wasping-hits-ohio-combines-meth-and-bug-spray>.
3. Kalinoski, S.: 13-Year-Old Boy Ingests Toxin, Thought it was Meth. Nebraska TV, 18-04-2009, dostupné [online] z <http://nebraska.tv/archive/13-year-old-boy-ingests-toxin-thought-it-was-meth>.
4. Monahan, H.: Man on drug called „wasp“ breaks into home, cuts throat in front of mother and children. WFLA, 26-12-2017 10:46 AM EST, dostupné [online] z <http://www.wfla.com/national/man-on-drug-called-wasp-breaks-into-home-cuts-throat-in-front-of-mother-and-children/1030492395>.
5. Sharma, P.; Manning, S.; Baronia, R.; Mushtaq, S.: Pyrethroid as a Substance of Abuse. Case Reports in Psychiatry, Hindawi Publ. Corp., Vol. 2014, dostupné [online] z <http://dx.doi.org/10.1155/2014/169294>.
6. Soderlund, D. M.; Clark, J. M.; Sheets, L. P.; Mullin, L. S.; Piccirillo, V. J.; Sargent, D.; Stevens, J. T.; Weiner, M. L.: Mechanisms of pyrethroid neurotoxicity: Implications for cumulative risk assessment. Toxicology, 2002, **171** (1), pp. 3–59. doi:10.1016/s0300-483x(01)00569-8.

Corresponding author:

Karel Lehmert, Ph.D.; e-mail: lehmert@brn.cz

Odběrová laboratoř CBRNe – VAKOS XT a.s., Pernerova 28a, 186 00 Praha 8

Keywords:

wasping; metamphetamine; insecticide; pyrethroids

Abstract:

New trend in abuse of psychoactive substances is definitely mixing with different other agents not regularly used as narcotics. Combination of opioids and fentanyl could be understood, but discovering of pervitin and insecticide spray mixture needs equal amount of bravery as its application. For the poorest of all users there is always the insecticide spray alone with effects similar to metamphetamine, but far more dangerous to behaviour. Especially dissociative disorder of user's personality combined with abnormal level of violence are high risk for anybody around.

PROBLEMATIKA DROG V SILNIČNÍM PROVOZU A JEJÍ VÝVOJ

MICHAL HODBOŮ, JANA FABIÁNOVÁ

Directorate of Traffic Police, Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

silniční provoz; jiná návyková látka; dopravní policie; silniční dohled; dopravní nehody; jiné návykové látky; řidič

Abstrakt:

Článek se zaměřuje na současný vývoj v oblasti silničního provozu se zaměřením na problematiku konzumace jiných návykových látek. A to jak z hlediska rozboru dopravní nehodovosti, tak i z pohledu silničního dohledu. Rovněž se zaměřuje na vývoj v této oblasti za poslední léta se zaměřením na legislativu, technické prostředky používané v rámci dohledu a systém vzdělávání u služby dopravní policie.

Úvod

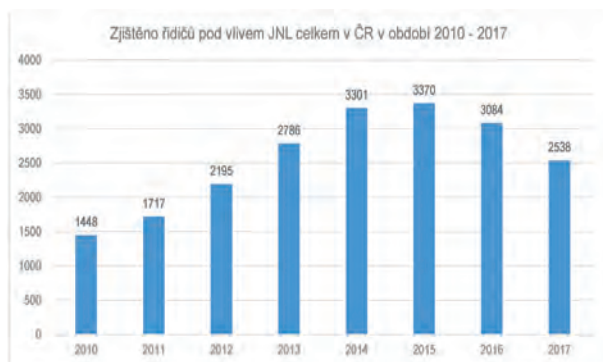
Je teplý letní víkendový den kdesi v Praze. Světla míhající se pouličních lamp střídavě ozařují dvě postavy sedící v projíždějícím hlídkovém vozidle. Noční služba je právě ve své polovině a venku mimo vozidlo vše vypadá tak tiše a poklidně. Vozidlo pozvolna projíždí širokou ulicí olemovanou bytovými domy, které stojí v pozoru jako nějací podivní obři na ještě podivnější přehlídce. Člověku by přišlo jako by projížděl městem duchů, kde kromě těch zmiňovaných domů a pouličních lamp nic jiného nebylo. S tím koresponduje i ticho ve služebním autě. Vše působí stísněným, až dalo by se říct strašidelným dojmem. V tom jako by se celý svět otočil naruby. Ticho onoho večera rozřízne ohlušující zvuk, který je umocněn předešlým tichem, až sebou oba policisté trhnou. Jen malý okamžik stačí na vzpomínání se z nečekanosti celé situace. Vozidlo zastaví a oba policisté naslouchají hlášení z radiostanice, na které svítí číslo vozidla, které narušilo monotónnost celého večera. I když je hlášení útržkovité, po chvíli je vše jasné. Hlas z vysílačky na jednu stranu s klidem a srozumitelně, na druhou stranu je z něj cítit napětí, předává všem, kdo jsou na příjmu, informaci o vozidlu, které nezastavilo a ujíždí směrem do centra. Podle informací z vysílačky řidič nezastavil na pokyn k zastavení a hlídce odmítá zastavit. Po rychlém zorientování si hlídka ve vozidle uvědomí svou polohu ve vztahu k pronásledovanému vozidlu. Strojově naučenými pohyby řidič otáčí vozidlo, spolujedoucí jednou rukou zapíná majáky a druhou předává operačnímu a ostatním hlídkám, že se připojuje do pronásledování spolu s informací o své poloze. Vypadá to, že druhá polovina služby už nebude tak poklidná jako první...

I když by se to mohlo zdát, tak tohle není začátek dobrodružného románu, ale skutečný příběh, kterých se ve službě odehrává čím dál více. A nepřekvapil by ani konec tohoto příběhu, který by skončil zastavením pronásledovaného vozidla, u jehož řidiče by bylo zjištěno, že usedl za volant posílen jednou ze zakázaných drog a vozidlo, které řídil, bylo nahlášeno jako odcizené. Je to bohužel skutečnost a takové situace dnes nejsou v České republice ojedinělé.

Vývoj v silničním dohledu

Naše společnost se postupem času vyvíjí a chtě nechtě se tento vývoj odráží i na silničním provozu a jeho bezpečnosti. Kde jsou ty časy, kdy bylo odhalení řidiče pod vlivem drogy ojedinělým případem. A přitom teprve od roku 2006 má Policie ČR oprávnění provádět orientační vyšetření na místě silniční kontroly. V roce 2010, tedy čtyři roky po zavedení tohoto oprávnění, bylo odhaleno 1 448 řidičů pod vlivem jiné návykové látky. A dnes? Po dalších cca 7 letech bylo službou dopravní policie zjištěno v roce 2017 celkem 2 538 případů. Za období let 2010 až 2017 to bylo celkem 20 439 případů. To rozhodně nejsou zanedbatelná čísla. A to se zde bavíme pouze o službě dopravní policie. V rámci silničního dohledu provádí kontroly kromě služby dopravní policie, která čítá v současnosti cca 3 500 policistů, například i služba pořádkové policie, která má cca 20 000 policistů. Vzhledem k tomu, že tento článek je zpracováván ředitelstvím služby dopravní policie Policejního prezidia ČR, budou zde převážně prezentována čísla pouze za službu dopravní policie.

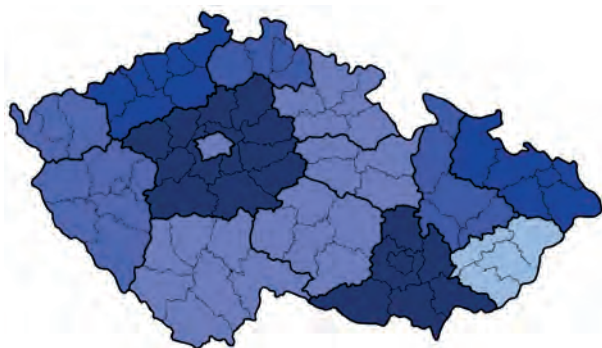

Graf 1 – Vývoj počtu zjištěných řidičů pod vlivem JNL v letech 2010 až 2017 (Zdroj: ŘSDP)

Graf 2 – Zjištěno řidičů pod vlivem JNL v letech 2010 – 2017 podle krajů (Zdroj: ŘSDP)

Obrázek 1 – Grafické vyobrazení odhalených řidičů pod vlivem JNL v rámci jednotlivých krajů v letech 2010 – 2017 (Zdroj: ŘSDP)

Od roku 2006 do současnosti ušla Policie ČR dlouhou cestu. Ve stejném roce byl kromě zavedení orientačního testování řidičů na místě zaveden bodový systém, který kromě jiného přinesl v novele zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů, úpravu sankcí a nástroje pro zvýšení vymahatelnosti práva. Mezi hlavní oprávnění Policie ČR se vrátila možnost zadržet řidičský průkaz, například právě v situaci, kdy je podezření, že řidič řídí vozidlo pod vlivem jiné návykové látky. Kromě toho oprávnění zabránit v jízdě takovému řidiči odtazením vozidla nebo přiložením technického prostředku.

V roce 2017 bylo takto u podezřelých řidičů zadrženo při silničním dohledu službou dopravní policie 1 130 řidičských průkazů.

Dalším významným milníkem byl pak rok 2014, kdy byly u vybraných návykových látek definovány mezní hranice, od kterých se řidič považuje za ovlivněného návykovou látkou. Bavíme se v tomto případě o hodnotě, která musí být prokazatelně určena v krevním vzorku řidiče.

Mezinárodní nechráněný název návykové látky v českém jazyce	Limitní hodnota návykové látky v krevním vzorku (ng/ml)
Delta-9-tetrahydrokanabinol (9-THC)	2
Methamfetamin	25
Amfetamin	25
3,4-Methylendioxyamfetamin (MDMA)	25
3,4-Methylendioxyamfetamin (MDA)	25
Benzoyllegonin	25
Kokain	25
Morfin	10

Tabulka 1 – Limitní hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014

Výčet těchto hodnot tak nově jasně definuje, kdy je řidič natolik ovlivněn, že je v takovém případě vždy prokazatelně pod vlivem jiné návykové látky. Uvedené vládní nařízení tak usnadňuje činnost správním orgánům, které následně rozhodují o uložení sankce ve správním řízení. Poslední zásadní změnou v oblasti legislativy je pak účinnost nového zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek v roce 2017. Uvedený zákon nahradil do současné doby účinný zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. Tento zákon stanovuje nově postup v případě odhalování osob pod vlivem jiných návykových látek a alkoholu. Rovněž stanovuje sankce za případné porušení podmínek stanovených v tomto zákoně a upravuje další zákony ve vztahu k problematice alkoholu a jiných návykových látek.

Policie ČR při odhalování osob pod vlivem jiných návykových látek v rámci silničního dohledu

Základním subjektem, který v České republice vykonává dohled na bezpečnost a plynulost silničního provozu, je Policie České republiky. Hlavní službou v rámci Policie ČR, která se především věnuje otázce silničního dohledu, je pak přímo služba dopravní policie. V současné době je v rámci jednotlivých krajských ředitelství na úrovni jednotlivých územních odborů, městských a obvodních ředitelství zřízeno 81 dopravních inspektorátů, v rámci dálniční

sítě 20 dálničních oddělení a v rámci jednotlivých krajů 13 oddělení silničního dohledu, vyjma hlavního města Prahy, kde je dohled místo oddělením silničního dohledu vykonáván oddělením řízení dopravy. V současné době má služba dopravní policie cca 3 500 policistů, jak již bylo uvedeno. Kromě silničního dohledu zajišťuje služba dopravní policie i řadu dalších činností, mezi které patří především výjezdová služba pro šetření dopravních nehod a dopravně inženýrské činnosti.

Obrázek č. 2 – Přístroj pro detekci JNL Dräger DrugTest 5000 (Zdroj: ŘSDP)

Na problematiku odhalování řidičů pod vlivem jiných návykových látek se policisté služby dopravní policie zaměřují jak v rámci běžného dohledu, tak i v rámci speciálně plánovaných dopravně bezpečnostních akcí. Ty jsou plánovány jako celorepublikově a korespondují především s akcemi plánovanými v rámci organizace TISPOL, tak i v rámci jednotlivých krajských ředitelství nebo nižších článků vždy na základě vlastního vyhodnocení dopravně bezpečnostní situace. Za službu dopravní policie patří jiné návykové látky i mezi hlavní sledované oblasti v rámci statistiky, která je vedena jak v rámci silničního dohledu, tak i v rámci dopravní nehodovosti. V této oblasti došlo v rámci silničního dohledu k úpravě sledovaných ukazatelů. Především v reakci na stále se zvyšující počty případů pozitivních řidičů se nově ve statistice začalo sledovat nejen počtu případů, kdy je řidič pozitivní, ale i o jaké látky se jednalo. Z této statistiky pak jednoznačně vychází, že mezi zjištěnými látkami je nejvíce zastoupena marihuana, metamfetamin a amfetamin.

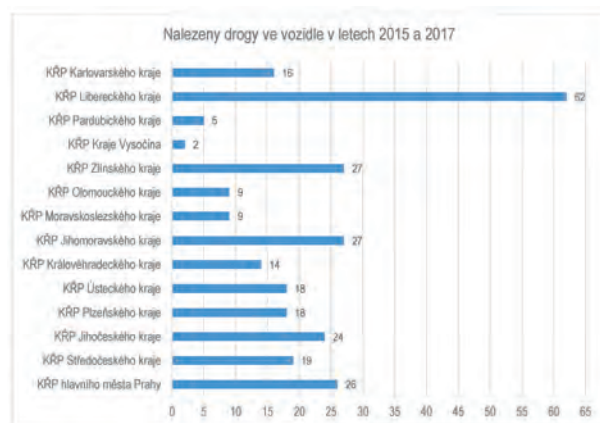
Celkový počet zjištěných řidičů pod vlivem jiné návykové látky v roce 2017: **2 538**.

- z toho 1 352 pozitivních na marihuanu,
- z toho 1 508 pozitivních na amfetamin/metamfetamin (pervitin/extáze),
- z toho 183 pozitivních na kokain,
- z toho 34 pozitivních na opiáty/heroin,

- z toho 10 pozitivních na benzodiazepin,
- z toho 48 pozitivních na jinou látku.

Z porovnání mezi celkovým počtem pozitivních řidičů (2 538 řidičů) a počty zjištěných jiných návykových látek (3 135 jiných návykových látek u řidičů) docházíme k závěru, že v rámci silničních kontrol na jednoho pozitivního řidiče připadá 1,23 zjištěné návykové látky.

Dále se sledované ukazatele rozšířily o počty případů, kdy byly při silniční kontrole nalezeny u řidiče nebo v samotném vozidle drogy nebo prekurzory pro jejich výrobu. Statistika zaměřená jak na sledování konkrétních druhů návykových látek, tak i na počty případů nalezených drog ve vozidle je pak následně dále využívána celou řadou subjektů v rámci policie (např. služba kriminální policie a vyšetřování) nebo i mimo Policii ČR (např. odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra).

Graf 3 – Počty případů za roky 2015 a 2017, kdy byly ve vozidle nalezeny drogy (Zdroj: ŘSDP)

Pojďme se nyní více zaměřit na samotný postup policistů přímo na místě silniční kontroly a používání speciálního vybavení pro testování osob pod vlivem jiných návykových látek. V rámci silničního dohledu jsou ze strany policistů využívány pro testování osob především jednorázové testy DrugWipe 5S umožňující detekci jiné návykové látky jak ze slin testované osoby, tak i z potu například stěrem z čela nebo podpaží testované osoby. Dále je v rámci vybraných článků policie používán pro testování osob přístroj Dräger DrugTest 5000.

Samotný postup při silniční kontrole je dán interními akty řízení. Testování řidičů pak může probíhat náhodně nebo na základě důvodného podezření. To probíhá tak, že je s řidičem provedeno orientační vyšetření na místě. Pokud řidič odmítne nebo je test pozitivní, následuje výzva k podrobení se odbornému lékařskému vyšetření, které se provádí vždy v k tomu určeném specializovaném lékařském zařízení. Součástí odborného lékařského vyšetření je pak i odběr biologického materiálu pro určení výše jiné návykové

látky v těle testované osoby. Výzva k podrobení se odbornému lékařskému vyšetření může následovat i v případě, kdy policista na místě testem nedisponuje, ale z chování osoby je důvodné se domnívat, že je ovlivněna a alkohol byl u ní vyloučen například provedením dechové zkoušky.

Za zmínku zde rovněž stojí rozdíl mezi použitými jednorázovými testy, které použili policisté v roce 2017 a počty testů které byly u řidičů pozitivní. Ze statistiky vedené ředitelstvím služby dopravní policie Policejního prezidia ČR vyplývá, že policisté služby dopravní policie použili k otestování 46 391 jednorázových testů. Pokud toto číslo porovnáme s číslem 2 538, vychází nám, že cca 5,5 % testovaných řidičů v rámci silničního dohledu bylo pozitivních na přítomnost jiné návykové látky.

Kontrolu zákazu konzumace jiných návykových látek vnímáme v rámci služby dopravní policie jako odbornou záležitost. Z tohoto důvodu reagovalo ředitelství služby dopravní Policejního prezidia ČR zanesením této problematiky do osnov kvalifikačních kurzů služby dopravní policie. Především pak do těch kurzů, které se v rámci celoživotního vzdělávání věnují problematice silničního dohledu a šetření dopravních nehod. To v praxi znamená, že každý nově nastoupivší dopravní policista musí absolvovat měsíční kvalifikační kurz, jehož obsahem je i odhalování osob pod vlivem jiných návykových látek.

Sankce

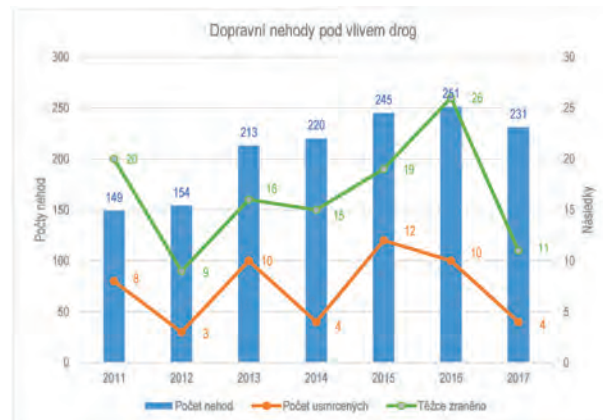
Co se týká sankcí za jízdu pod vlivem jiné návykové látky, český právní řád rozlišuje mezi jízdou pod vlivem jiné návykové látky, kdy se řidič dopouští svým jednáním přestupku, anebo trestným činem. V případě přestupku hrozí takovému řidiči sankce od 2 500 až 20 000 Kč, zákaz činnosti na 6 měsíců až 1 rok. Současně je takovému řidiči přičteno i 7 trestných bodů v rámci bodového hodnocení řidiče. V případě, že řidič dosáhne v České republice takovýchto bodů 12, pozbývá řidičské oprávnění. Opětovně pak může požádat o navrácení po jednom roce za předpokladu, že prokáže odbornou, zdravotní a psychickou způsobilost. Pokud je řidič pod vlivem návykové látky ve stavu vylučujícím způsobilost, je takovéto jednání posuzováno z pravidla jako trestný čin podle § 274 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

V současné době není definováno množství jiné návykové látky v těle řidiče, které by bylo považováno za naplnění skutkové podstaty trestného činu, a tak je každý případ posuzován individuálně. Pokud takovýmto činem není způsobena například dopravní nehoda, hrozí řidiči zákaz činnosti až na 10 let, pe-

něžitá pokuta nebo jeden rok odnětí svobody, rovněž mu je započteno 7 trestných bodů. Pokud je takovýmto jednáním způsobena například dopravní nehoda, hrozí takovému řidiči trest odnětí svobody v délce šesti měsíců až tři let. V případě, že bude ve stavu vylučujícím způsobilost řidič nemotorového vozidla (například cyklista) jedná se přestupek, kde takovému řidiči hrozí sankce v rozmezí 25 000 a 50 000 Kč, zákaz činnosti od jednoho roku do dvou let. Pokud řidič odmítne jak orientační vyšetření na přítomnost jiné návykové látky, tak odborné lékařské vyšetření hledí se na něj, jako by byl pod vlivem alkoholu. Takovéto jednání je však posuzováno vždy jen jako přestupek se sankcí v rozpětí 25 000 až 50 000 Kč, zákazem činnosti v rozmezí jeden až dva roky a přičtením 7 trestných bodů.

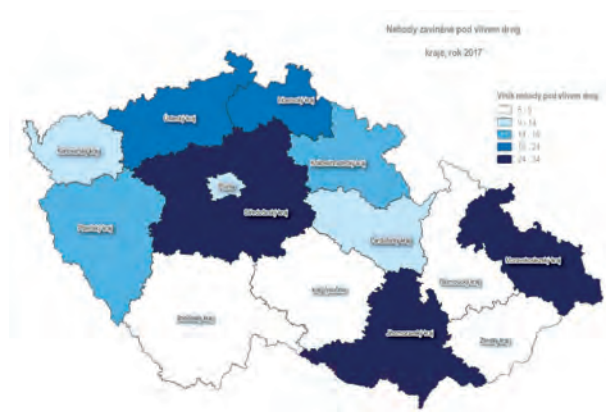
Dopravní nehodovost

Počet dopravních nehod, kdy byl viník pod vlivem drog, v letech 2011 až 2016 stoupal. První pokles počtu těchto nehod byl zaznamenán v roce 2017. Vývoj počtu nehod a jejich nejzávažnějších následků zachycuje následující graf. Za jednu z příčin vzrůstajícího počtu nehod pod vlivem drog lze samozřejmě považovat i lepší vybavenost policistů detekčními prostředky. Aktuální statistika nám však neumožňuje blíže specifikovat, o jakou drogu se jedná.

Graf 4 – Dopravní nehody pod vlivem drog a jejich následky (Zdroj: ŘSDP)

V roce 2017 eviduje Policie ČR celkem 231 dopravních nehod, při kterých byl odhalen viník pod vlivem jiné návykové látky. To je v meziročním porovnání pokles o dvacet případů oproti roku 2016. Při těchto dopravních nehodách došlo k usmrcení 4 osob (-6 oproti roku 2016), 11 těžce zraněno (-15 oproti roku 2016) a 102 bylo zraněno lehce (-4 oproti roku 2016). Rozložení nehod zaviněných pod vlivem drog v rámci krajů České republiky zachycuje následující kartogram.

Obrázek 3 – Kartogram nehod zaviněných pod vlivem drog v ČR v roce 2017 (Zdroj: ŘSDP)

Závěr

Snahou ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia ČR do budoucna bude především sjednocovat praxi v rámci odhalování jiných návykových látek v silničním provozu. Naši roli vidíme rovněž v prezentacích dobré praxe na jednotlivých krajských ředitelstvích. V nedávné době jsme například v souvislosti se sjednocováním praxe a také z důvodu účinnosti nového zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále také „přestupkový zákon“) vytvořili vzor jednotného vzoru oznámení přestupku spočívajícího v řízení vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. Vzor je k dispozici na intranetových stránkách našeho ředitelství.

Při vytváření tohoto vzoru bylo úzce spolupracováno s Ministerstvem dopravy a gestorem problematiky v rámci Policie ČR ředitelstvím služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR. Rovněž zde byly reflektovány i požadavky praxe přímého výkonu služby z hlediska jednoduchosti vyplňování. K naší další činnosti patří především rozšíření počtu jiných návykových látek, které je možné na místě silniční kontroly detekovat prostřednictvím orientačních

testů. V oblasti legislativy lze kvitovat vývoj zákonů v rámci této problematiky. I přes to zůstává několik stěžejních bodů, které se týkají možnosti dostat osoby pod vlivem jiných návykových látek ze silnice.

Jedním z nich je například možnost vztahující se na situaci, kdy řidič pod vlivem návykové látky nepředloží při kontrole řidičský průkaz. Pak je podle zákona nemožné tento řidičský průkaz dodatečně zadržet anebo ho zadržet fikcí, jako to například již funguje v případě zadržení osvědčení o technické způsobilosti v případě, kdy policista zjistí na vozidle konkrétní nebezpečné závady. V takovém případě se musí čekat až na samotné rozhodnutí správního orgánu. Dále je zde vhodné upozornit na již zmiňovaný přestupkový zákon. Ten nově zavádí možnost uložit správní trest ve formě propadnutí věci, která byla například užita ke spáchání přestupku, a to nově i pokud byla hodnota v nápadném nepoměru k povaze přestupku za situace, kdy to vyžaduje bezpečnost osob nebo majetku nebo jiný obdobný obecný zájem. Bohužel na tuto změnu už nerefletoval zákon o Policii ČR, kde má policista oprávnění odejmout věc, u které hrozí její propadnutí ve správním řízení, vždy ale musí přihlížet k hodnotě věci, která nesmí být v nápadném nepoměru k povaze přestupku.

Závěrem lze obecně konstatovat, že od roku 2006 jsme jako Policie ČR ušli v této oblasti kus cesty, ale ještě máme pořádný kus před sebou. Možná by se zde hodilo spíše říci to, co asi vnímají i kolegové z Národní protidrogové centrály ve své oblasti činnosti, a to že se jedná o cestu, která je bez konce. Je to logické, asi by byla naivní představa myslet si, že společnost v brzké době dosáhne takové úrovně, aby se s tímto negativním fenoménem vypořádala zcela. Na druhou stranu proto tu jsme my, abychom společnost co nejvíce chránili a s tímto zlem, které stojí za spoustou zmařených lidských životů, bojovali, a to i když máme pocit, že je to boj bez viditelného konce.

Corresponding author:

pplk. Mgr. Michal Hodbod', e-mail: michal.hodbod@pcr.cz

Policejní prezidium ČR, Ředitelství služby dopravní policie, Strojnická 27, 179 00 Praha 7

Keywords:

road traffic; other addictive substances; traffic police; traffic surveillance; traffic accidents; driver

Abstract:

The article is focused on current development in traffic surveillance targeted on consumption of other addictive substances, both in terms of traffic accident analysis and traffic supervision. Detailed analysis describes continual development during recent years, with connection to legislative approach and forensic support of operations. New standard of traffic police training system prepares police officers on emerging threats in public transport.

Č. j. _____

V ..... dne.....

**Oznámení (předání)* přestupku (věci)*
řízení vozidla pod vlivem alkoholu / jiné návykové látky***

Podle § 74 odst. 2 / § 74 odst. 3 písm. a)* zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, podávám
oznámení (předání)* přestupku (věci)* na

Jméno:		Příjmení:	
Dat. narození / rodné číslo:		Číslo OP:	e-mail / DS:
Adresa místa trvalého pobytu:			
Adresa pro doručování:			
ŘP č.:	Skupiny ŘP:	Tel.:	
Mot. vozidla (druh a RZ) / nemotorové vozidlo*:			
Datum a čas silniční kontroly:		Směr jízdy vozidla:	
Místo silniční kontroly:			
Alkohol: A) Řidič byl dle § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., na místě vyzván a podrobil se / odmítl se podrobit* orientačnímu vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem ve smyslu § 20 zákona č. 65/2017 Sb. Název analyzátoru, kterým bylo provedeno orientační vyšetření: ....č. přístroje: ..... Analyzátor alkoholu v dechu splňuje / nesplňuje* podmínky stanovené zvláštním právním předpisem ¹ . Výsledky měření a případné hodnoty: Výsledek pozitivní / negativní* Výsledek 1. dechové zkoušky: .....% Výsledek 2. dechové zkoušky: .....% Výsledek 3. dechové zkoušky: .....% B) Odborné lékařské vyšetření s odběrem biologického materiálu ve smyslu § 20 zákona č. 65/2017 Sb. bylo / nebylo* provedeno. ☐ Nebylo provedeno, orientační vyšetření bylo v souladu s § 20 odst. 3 zákona č. 65/2017 Sb. ☐ Po výzvě a poučení policisty se řidič podrobil. ☐ Po výzvě a poučení se řidič odmítl podrobit odbornému lékařskému vyšetření.		Jiné návykové látky: A) Řidič byl / nebyl* dle § 5 odst. 1 písm. g) zákona č. 361/2000 Sb., na místě vyzván k provedení orientačního vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn jinou návykovou látkou (dále jen „JNL“) ve smyslu § 20 zákona č. 65/2017 Sb. Řidič se po výzvě podrobil / odmítl podrobit* orientačnímu vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn JNL. Název testu, kterým bylo provedeno orientační vyšetření: ..... Test byl negativní / pozitivní* . Zjištěné JNL: .... B) Odborné lékařské vyšetření s odběrem biologického materiálu ve smyslu § 20 zákona č. 65/2017 Sb. bylo / nebylo* provedeno. ☐ Po výzvě policisty se řidič podrobil. ☐ Po výzvě a poučení se řidič odmítl podrobit odbornému lékařskému vyšetření.	
C) Řidič požaduje / nepožaduje* odběr krve ve smyslu § 67 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb.			
Na otázku zda řidič užil před nebo během jízdy léky uvádí: ANO / NE / odmítl se vyjádřit * .			
Druh, množství a čas konzumace léků:			
Zakázána další jízda - ANO / NE* , zabráněno v jízdě - ANO / NE* , ŘP zadrženo - ANO / NE* .			
Poznámky:			
Podpis policisty a OEČ:		Podpis řidiče:	

¹ Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 345/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu, ve znění vyhlášky č. 65/2006 Sb.

Řidič ..... , nar. .... je podezřelý z přestupku/ů podle

§ 125c odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb. (v rozporu s § 5 odst. 2 písm. b) řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo po užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, po kterou je ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky).

§ 125c odst. 1 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb. (řídí vozidlo nebo jede na zvířeti ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky).

§ 125c odst. 1 písm. d) zákona č. 361/2000 Sb. (v rozporu s § 5 odst. 1 písm. f) a g) se odmítne podrobit vyšetření, zda při řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti nebyl ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou).

Další zjištěné přestupky: .....

Poučení řidiče:

1. Podle § 5 odst. 1 písm. f), písm. g) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o silničním provozu“) je řidič povinen podrobit se na výzvu policisty vyšetření podle zvláštního právního předpisu² ke zjištění zda není ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou.

2. Podle § 67 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, odběr krve musí být proveden, požádá-li o to osoba podezřelá z přestupku. Poskytovatele zdravotních služeb a zdravotnické zařízení, kde má být odběr krve proveden, určí policista, který rovněž zajistí dopravu osoby do tohoto zařízení. Policista následně zajistí provedení rozboru odebrané krve poskytovatelem zdravotních služeb. Náklady spojené s dopravou osoby do zdravotnického zařízení, odběrem krve a jejím následným rozбором hradí osoba, která o něj požádala; pokud je touto osobou osoba nezletilá, která není plně svéprávná, hradí tyto náklady její zákonný zástupce.

3. Podle § 118b odst. 1 zákona o silničním provozu je policista oprávněn z důvodů uvedených v § 118a odst. 1 písm. a) až g) zadržet řidičský průkaz. Po dobu zadržení řidičského průkazu nesmí držitel řidičského oprávnění řídit motorové vozidlo, jinak se dopouští přestupku. Policista je rovněž oprávněn na náklady řidiče nebo provozovatele vozidla zabránit v další jízdě přiložením technického prostředku nebo odtažením vozidla. Policista je dále oprávněn zakázat řidiči další jízdu.

Vyjádření řidiče:

.....

.....

.....

.....

.....

Svým podpisem řidič současně stvrzuje, že poučení rozuměl.

Podpis řidiče:

Údaje ke svědkům a zajištěné důkazní prostředky (např. záznamy z měřicího zařízení, fotodokumentace, videozáznam apod.):

.....

.....

.....

Zasílá se k vyřízení:

Sepsal: .....
Hodnost, titul, jméno a příjmení

Za orgán Policie ČR schválil: .....
Hodnost, titul, jméno a příjmení

² Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

*nehodící se škrtněte
hodící se označte křížkem

Strana 2

Obrázek 5 – Zadní strana vzoru oznámení na alkohol a JNL

PRŮNIKY OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK DO VĚZNIC (2016 – 2017)

ONDŘEJ KOLÁŘ

Prison Service of the Czech Republic, Prison Světlá nad Sázavou, Czech Republic

Klíčová slova:

způsoby infiltrace; zneužívání; mobilní telefon; Vězeňská služba ČR; drogy; testování; nálezy drog

Abstrakt:

Článek se zaměřuje na nejméně frekventovanější způsoby průniku omamných a psychotropních látek do vězeňských zařízení. Problematika drog představuje i pro VS ČR významný problém, kterému je třeba čelit. Mezi nejčastější látky, které jsou ve věznicích zneužívány, patří bezesporu THC a AMP. Avšak i s dalšími nedovolenými látkami je možno se ve věznicích setkat. V neposlední řadě lze ke snahám o průnik nedovolených látek do věznic využít i mobilní telefony, s jejichž infiltrací VS ČR rovněž velmi intenzivně bojuje.

Úvod

Vězeňská služba patří k bezpečnostním sborům ČR. Mezi její hlavní úkoly náleží mimo jiné ochrana společnosti před pachateli trestných činů, kdy tyto osoby se nachází ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody či výkonu zabezpečovací detence a tento bezpečnostní sbor provádí nad příslušnými osobami dozor. Vězeňská zařízení nejsou hermeticky uzavřená prostředí, ve kterých by se neprojevovaly vlivy vnějšího prostředí, nepronikaly do daného prostředí informace, vězněné osoby byly odtrženy od reality apod. Tak tomu v žádném případě není. Nicméně do věznic se nedostávají pouze informace prostřednictvím sdělovacích prostředků, o různých událostech z domova i ze světa, ale pronikají tam i různé sociálně patologické jevy, které následně svojí přítomností narušují snahy Vězeňské služby ČR (dále jen VS ČR) i samotných vězněných osob o naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody, výkonu vazby či výkonu zabezpečovací detence. Mezi takové vnější vlivy, které velmi zásadně a negativně ovlivňují naplňování účelu výkonu trestu¹ vězněných osob patří průnik omamných a psychotropních látek do vězeňských zařízení. Fakt, že ve věznicích je zneužívání omamných a psychotropních látek zakázáno, vyplývá z právních předpisů, které se výkonem trestu odnětí svobody zabývají¹.

Omamné a psychotropní látky nejsou doménou pouze vězeňských zařízení, kde se vykonává trest odnětí svobody. Samozřejmě, že se tato problematika dotýká i objektů a podmínek výkonu vazby či výkonu zabezpečovací detence. Na druhou stranu je však třeba konstatovat, že mnohem výrazněji do průniku omamných a psychotropních látek vstupují věznic, tedy prostory, kde dochází k výkonu trestu odnětí svobody.

Možné průniky omamných a psychotropních látek do věznic

Často se lze v rámci běžné laické veřejnosti setkat s tvrzením, že hlavním důvodem, proč se do věznic dostávají omamné a psychotropní látky, jsou vlastní zaměstnanci VS ČR. Toto tvrzení je velmi zavádějící a většinou má nějakou souvislost s konkrétní trestní kauzou, která je orgány činnými v trestním řízení aktuálně projednávána a taková informace pronikla i do sdělovacích prostředků. Na druhou stranu je však nutno konstatovat, že pokud některý zaměstnanec participuje na průniku omamných a psychotropních látek vězněným osobám, je tento případ řešen v gesci Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS). Z výročních zpráv GIBS o trestné činnosti zaměstnanců VS ČR v souvislosti s drogovou problematikou vyplývá, že se jedná pouze o minimální počet takových případů. Pro úplnost lze doplnit, že v souvislosti s trestnou činností dle ustanovení § 283² trestního zákoníku a statistických dat GIBS byl v roce 2016 podán návrh na obžalobu 1 pracovníka VS ČR. V roce 2017 nebyl trestně stíhán žádný příslušník ani pracovník VS ČR.

Nelze tedy tvrdit, že jedním z hlavních iniciátorů této nedovolené činnosti jsou mimo vězněných osob zaměstnanci VS ČR. Pokud bychom hovořili o způsobech průniku omamných a psychotropních látek do věznic, je potřeba zmínit, že mnohem exponovanější oblastí pro průnik nedovolených látek do vězeňských zařízení, jsou právě tyto případy:

Návštěvy vězněných osob – tento fakt vychází především z praxe zaměstnanců vězeňských zařízení, byť prokázat, že daná látka se do věznic dostala právě tímto způsobem, je značně problematické. Právní nárok na uskutečnění návštěvy má každá vě-

zněná osoba a toto právo odsouzeného vychází opětovně z právních předpisů věnujících se výkonu trestu odnětí svobody. Samotná realizace návštěvního styku podléhá určité proceduře, která se týká jak vězňených osob, tak samozřejmě i osob vstupujících k provedení návštěvy. Nicméně prostředky VS ČR pro možnost odhalení pokusu o vnesení omamných a psychotropních látek vězněné osobě jsou limitovány. VS ČR sice disponuje různými detekčními rámy a ručními detektory, ty však dokáží odhalit pouze ty předměty, které obsahují kovové komponenty, což není příklad předmětných substancí. Dalším faktorem omezujícím možnosti VS ČR odhalit případnou nedovolenou aktivitu návštěvy, je nedostatek kamerových systémů a monitoring návštěvních místností. Z praktického hlediska nejde při předání takové látky vězněné osobě o žádnou zvlášť sofistikovanou činnost. Navzdory provádění osobních prohlídek po provedení návštěvy u vězňených osob následně není možno „zaručit“, že předaná nelegální látka bude nalezena. Vězněné osoby velmi dobře znají nejen samotné vězeňské prostředí, ale i další procesy, mezi něž patří i provádění prohlídek po provedení návštěvy. Z těchto důvodů pro ně není problém využít k uschování nedovolené látky často tělních dutin³, různých úkrytů ve vězeňském oděvu, nebo v oděvu, který při návštěvě používají.

Vnější pracoviště odsouzených⁴ – dalším, velmi častým způsobem snahy o infiltraci nedovolených látek do věznic, jsou vnější pracoviště, na kterých v mnoha případech, není prováděn dozor ze strany zaměstnanců věznic. Na druhou stranu lze konstatovat, že i když některá vnější pracoviště jsou pod dohledem zaměstnanců věznic, neznamená to, že by zde neexistovaly možnosti, jak se k nedovolené látce dostat, jak ji uschovat a následně se pokusit o její infiltraci do věznic. V současné době je ze strany různých státních orgánů i organizací vyvíjen značný tlak na práci vězňených osob⁵. Předpokládá se mimo jiné, že právě zařazení do pracovního procesu pomůže nastartovat u vězněné osoby proces její reintegrace a následného řádného začlenění zpět do společnosti po uplynutí stanoveného trestu odnětí svobody. Využívání pracovních možností v rámci vnitřních pracovišť ve věznicích je velmi omezené, neboť těchto volných pracovních pozic není mnoho a jsou zpravidla určeny pro odsouzené, kteří vzhledem k délce, případně závažnosti trestné činnosti a mnoha dalším faktorům, nesplňují podmínky pro zařazení do zaměstnání mimo vězeňský areál. V rámci výkonu práce odsouzeného na vnějším pracovišti je nutná taktéž aktivní participace třetí osoby, která donášku nedovolené látky zprostředkuje, zařídí a přinese ji vězněné osobě na dané pracoviště. Takovou osobou může být třeba zaměstnanec dané firmy. Proto se při zřizování vnějších pracovišť dbá alespoň na základní proškolení

zaměstnanců daného soukromého subjektu o navazování nedovolených styků⁶ s vězňenými osobami a o možných postizích pro zaměstnance v případě navazování tohoto jednání s vězněnou osobou, vyjma styku v rámci plnění pracovních povinností na pracovišti.

Vnitřní pracoviště – ani tento druh pracovního prostředí není zcela imunní proti možnosti infiltrace nedovolených látek do vězeňských zařízení. Jde především o subdodavatele, kteří do prostoru vnitřních pracovišť, v rámci areálu věznic, zavážení zboží, nebo prostředky k pracovní činnosti vězňených osob. I zde je zpravidla třeba podílu další osoby či osob, především z vnějšího sektoru, které budou ochotny podílet se na tomto druhu nedovolené činnosti. V rámci činnosti subdodavatelských firem či provozovatelů firem samotných se rovněž provádí poučení o způsobu komunikace s vězňenými osobami tak, jak na vnějších pracovištích mimo vězeňské areály.

Instituty související s opuštěním věznic – jde o instituty pro odsouzené, které jsou spojeny s naplňováním účelu výkonu trestu odnětí svobody, dle právních norem, které výkon trestu odnětí svobody upravují. Přestože je to pro odsouzené poměrně důležitý motivační faktor v rámci výkonu trestu odnětí svobody, jsou tyto instituty značně rizikové. Také je třeba upozornit na fakt, že pokud se vězněná osoba vrací z tohoto institutu zpět do věznic a nejeví zásadní změny ve svém chování, které by mohly souviset s aplikací omamné a psychotropní látky, neprovádí se žádné testování, zdali daná osoba je či není pod vlivem těchto látek. Vězeňský personál při návratu provádí u vězněné osoby důkladnou osobní prohlídku a prohlídku těla, nalezení nedovolené látky, případně látek je však i přesto velmi problematické, zvláště, když i v tomto případě je častou využíváno tělních dutin k jejich vnesení do věznic. Lze říci, že věznic mohou po každém „návratu“ odsouzeného z těchto institutů provést testování na přítomnost omamných nebo psychotropních látek v tělních tekutinách, avšak vzhledem k intenzitě využívání těchto institutů by takové testování bylo více než nákladné. V případech, kdy vracující se vězněná osoba jeví známky zjevného užití/požítí těchto látek, je u ní zpravidla testování provedeno.

Přehozy do objektů věznic – i když se jedná spíše o sporadicky využívaný systém k zajištění a přísunu omamných a psychotropních látek do věznic, nelze jej úplně marginalizovat. V případě přehozů je však daleko frekventovanější situace, pokud takové přehozy obsahují mobilní telefony nebo jiná záznamová zařízení. Ty pak mohou být využívány vězňenými osobami ke komunikaci s prostředím mimo věznic, se snahou o domluvu opatření zásilky omamných a psychotropních látek do věznic, způsobu předání

na vnějším pracovišti apod. Možností může být pochopitelně více.

Korespondence a balíčky pro odsouzené⁷ – tato možnost průniku omamných a psychotropních látek do věznic, stejně jako dalších nedovolených předmětů, je poměrně významně využívaným prostředkem k této neoprávněné aktivitě. Jedná se o možnost dostat do věznice nedovolený předmět, nebo látku uschovanou v korespondenci, v časopisech, pohlednicích, dopisech apod. Možnosti v této oblasti jsou rozsáhlé, navíc i přes kontrolu těchto zásilek ze strany příslušníků a civilních zaměstnanců VS ČR se daří tento způsob infiltrace jen obtížně eliminovat. Například odhalení civilní osoby, která zaslala vězněné osobě do věznice balíček s takovým obsahem, je téměř vyloučené. Velmi často se jedná o anonymní odesílatele, kdy indicií vedoucích ke ztotožnění takové osoby je málo. Ve spolupráci s PČR mohou být zajištěny např. daktyloskopické stopy, stopy DNA apod., ale zpravidla bez následné identifikace civilní osoby.

Obr. 1 – Ukázka průniku nedovolených látek do věznice.
(Zdroj: VS ČR)

Advokáti, neziskové organizace či další organizace vstupující do objektu věznic a vazebních věznic s přímým kontaktem s vězněnými osobami⁸ – v daném případě lze konstatovat, že ani takovou možnost nelze absolutně vyloučit, k takovým případům však dochází výjimečně.

Nejčastější omamné a psychotropní látky ve věznicích

Máme-li poukázat na skutečnost, jaké jsou nejvíce se vyskytující omamné a psychotropní látky ve věznicích, je možno konstatovat, že tyto látky a jejich frekvence de facto kopíruje stav, který je ve společnosti jako takové. Některé omamné a psychotropní látky se vyskytují mezi uživateli častěji než jiné. Tak je tomu i ve vězeňských zařízeních. Nejfrekventovanějšími omamnými a psychotropními látkami, se

kterými je možno se setkat během výkonu trestu odnětí svobody, jsou stimulantia (amfetamin, pervitin) a halucinogeny (tetrahydrocannabinol – THC). Výše je uvedeno několik způsobů, jak se tyto látky do věznic dostávají, ale doposud nebyly podrobněji popsány počty konkrétních látek a informace, v kolika případech došlo ke zneužití těchto látek vězněnými osobami a v kolika případech byla VS ČR úspěšná a podařilo se jí omamnou a psychotropní látku zadržet ještě před tím, než se dostala ke koncovému uživateli.

V roce 2017 bylo v rámci monitoringu přítomnosti omamných a psychotropních látek v moči u odsouzených zjištěno, že v celkem 485 případech byli odsouzení pozitivní na stimulantia. Oproti roku 2016 se jedná o nárůst výskytu této skupiny látek u vězněných osob, a to zhruba o 48 případů. V roce 2016 v testu pozitivních celkem 437 vězněných osob. Druhou nejčastější nelegální látkou, se kterou je možno se ve výkonu trestu odnětí svobody setkat, je THC. V roce 2016 bylo v rámci testování na tuto látku celkem 273 vězněných osob pozitivní. V následujícím roce, tedy v roce 2017, byla problematika omamných a psychotropních látek věnována zvýšená pozornost a pro provedení testování vězněných osob bylo na THC zjištěno celkem 400 pozitivních vězněných osob⁹.

Je nutné si uvědomit, že testování vězněných osob na přítomnost omamných a psychotropních látek se netýká pouze těchto dvou vybraných látek, ale i dalších substancí, např. benzodiazepinů, buprenorfinů, alkoholu, aj., primárně však převládají látky výše uvedené.

Zajímavou oblastí návykových látek, v souvislosti se zneužíváním omamných a psychotropních látek ze strany vězněných osob, je požívání alkoholu odsouzenými osobami. Nemusí se samozřejmě vždy jednat o alkohol, který by si vězni vyráběli sami za pomoci kvasného procesu ovoce a cukru, případně za využití kvasnic. K těmto komponentům se vězněné osoby běžně nedostávají, není možné je zakoupit ve vězeňských kantýnách. Jedinou variantou, jak si tyto věci obstarat v rámci věznice, je jejich odcizení v průběhu výkonu pracovní činnosti vězněnými osobami, většinou v prostředí kuchyní, kde jsou běžně dostupné. Navíc se nemusí jednat pouze o pevné skupenství těchto látek, mnohdy se vyskytují mezi vězněnými osobami v podobě prášku. Tyto ingredience pak slouží k výrobě kvašeného nápoje, který je znám jako kvak, kvas, kvaska apod. Vězněné osoby však často nejsou pod vlivem alkoholu způsobené tímto typem nápoje, jde rovněž i o jiné alkoholické nápoje, se kterými se mohou setkat právě při své pracovní činnosti. Zatímco v roce 2016 bylo pod vlivem alkoholu, tedy pozitivních na přítomnost alkoholu v dechu identifikováno 40 odsouzených, v roce 2017 tento počet výrazně stoupl, a to až na 115 vězněných

osob¹⁰. Nárůst je možno přičítat i zvýšenému počtu odsouzených, kteří pracují na vnějších pracovištích mimo věznice, bez dohledu zaměstnanců, a tak se mohou dostat daleko jednodušeji k alkoholu, než v případě pracovišť sřežených. Zájem o práci vězňených osob ze strany soukromých subjektů přináší hlavně pozitivní vlivy na samotné odsouzené, na výkonnost firem atd., bohužel se ale projevuje se i v negativní rovině, která může souviset s konzumací alkoholu na těchto pracovištích. Přestože je zcela evidentní, že alkohol na pracovišti není nikde tolerován, i samotným zaměstnancům hrozí za porušení těchto pravidel sankce. Ty jsou často mnohem závažnější, než u vězňených osob, které jsou na daném pracovišti zařazeny.

S nálezy alkoholu v prostorách věznic nemá VS ČR tak zásadní problémy, jako je tomu u jiných typů látek, poněvadž výroba alkoholu je velmi aromatická a kvasný proces se mnohdy nepodaří utajit natolik, aby zůstal skryt před příslušníky či zaměstnanci.

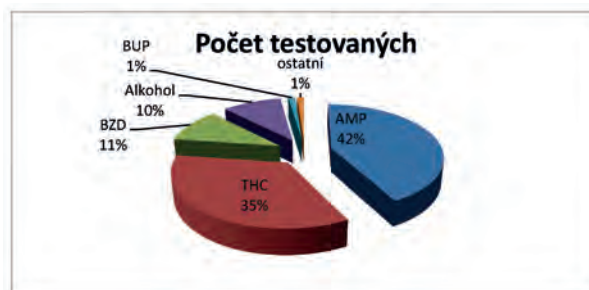
U nálezů jiných druhů omamných a psychotropních látek se většinou jedná o záchyty řádově několika desítek případů, je však důležité si uvědomit, že tyto nálezy se podařilo realizovat jen na základě pečlivé kontrolní práce zaměstnanců VS. Bez jejich svědomitého přístupu by počet záchytů omamných a psychotropních látek byl zřejmě podstatně nižší. Pro doplnění uvádím, že v roce 2016 bylo zaznamenáno celkem 16 případů záchytu látek ze skupiny benzodiazepinů (většinou léky Tramal, Rivotril, Neurol), v roce 2017 to už činilo 42 případů záchytů těchto látek. U látek ze skupiny buprenorfinů se jednalo v roce 2016 o 8 záchytů, v roce 2017 pak došlo k opětovnému nárůstu počtu zachycených látek z této skupiny až na 23 záchytů. V případě alkoholu se jednalo v roce 2016 zprvu o 3 záchyty, v roce 2017 již o 9 záchytů. Zcela odlišná je situace u nejčastějších omamných a psychotropních látek ve vězeňských zařízeních, kdy v případě THC bylo v roce 2016 zaznamenáno celkem 41 nálezů těchto látek ve věznicích a v roce 2017 tento počet stoupl na celkem 73 případů. U omamných a psychotropních látek ze skupiny stimulačních drog se v roce 2016 jednalo o 38 případů a v roce 2017 pak o 50 případů. Celkově bylo tedy v roce 2016 pozitivně testováno na omamné a psychotropní látky v moči 870 vězňených osob a v roce 2017 se pozitivita na přítomnost těchto látek projevila u 1147 vězňených osob¹¹.

Lze tedy konstatovat, že u většiny omamných a psychotropních látek, se kterými je možno se ve vězeňských zařízeních setkat, došlo k nárůstu jejich výskytu, ať už v rámci monitoringu vězňených osob, nebo v rámci nálezů těchto látek ve věznicích. I když VS ČR velmi usiluje o snížení těchto ukazatelů, zatím

se příliš nedaří. Avšak nezbyvá než doufat, že v budoucnu dojde ke zlepšení daného statu quo.

Pozitivně testováno (2016) : 870 osob

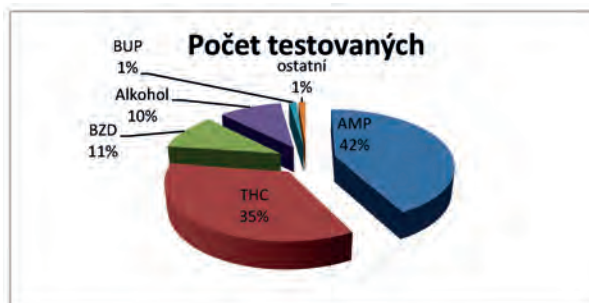
Látka	Počet testovaných	%
AMP	437	50,23%
THC	273	31,38%
BZD	101	11,61%
Alkohol	40	4,60%
BUP	13	1,49%
ostatní	6	0,69%

Tabulka 1 – Testování vězňených osob a jejich pozitivita v roce 2016

Pozitivně testováno (2017) : 1147 osob

Látka	Počet testovaných	%
AMP	485	42,28%
THC	400	34,87%
BZD	120	10,46%
Alkohol	115	10,03%
BUP	14	1,22%
ostatní	13	1,13%

Tabulka 2 – Testování vězňených osob a jejich pozitivita v roce 2017

Drogy a problematika mobilních telefonů ve věznicích

Z dosud uvedených informací vyplývá, že k případnému průniku omamných a psychotropních látek do věznic lze využít celou řadu možností. Důležitým prostředkem k opatření nelegálních látek je i využití mobilních telefonů.

Odsouzení mají možnost být telefonicky ve spojení se svými blízkými, rodinami, přáteli apod. K této aktivitě mají možnost využívat telefonních automatů, které jsou v každé věznici umístěny na odděleních¹². V minulosti se cena uskutečněného telefonního hovoru z věznice pohybovala zhruba okolo několika desítek či stovek korun¹³, avšak s nástupem nové společnosti, která telefonický kontakt zajišťuje, cena telefonických hovorů rapidně poklesla. Jedním z předpokladů, které s sebou změna provozovatele telefonních hovorů vězňených osob měla přinést, bylo snížení počtu mobilních telefonů, které se ve věznicích objevují, byť je jejich držení, přechovávání a používání ve věznicích odsouzeným zakázáno. Tento základní předpoklad se však nenaplnil, neboť počet zachycených neoprávněně držaných mobilních telefonů má naopak tendenci stoupající. Pro představu lze uvést, že v roce 2016 bylo v souvislosti s výkonem trestu odnětí svobody zajištěno celkem 451 mobilních telefonů různých značek a typů a dále 247 SIM karet. Ne vždy byla totiž SIM karta součástí mobilního telefonu. V roce 2017 se počet zajištěných SIM karet ustálil na počtu 249 kusů, avšak počet zajištěných mobilních telefonů se zvýšil na 603 zajištěných kusů¹⁴.

Lze se domnívat, že mobilní telefon slouží odsouzenému či odsouzeným jako pouhý komunikační prvek, díky kterému se mohou kdykoliv spojit se svou rodinou, aniž by byl takový hovor monitorován ze strany pověřeného zaměstnance VS ČR¹⁵. Na druhou stranu se dá předpokládat, že užíváním mobilního telefonu se odsouzení snaží o zajištění dodávek omamných a psychotropních látek do věznic a následně o redistribuci nedovolených látek a předmětů v prostorách věznice, apod. I tuto úvahu je nutno mít na paměti. Průnik mobilních telefonů do věznic, je stejně jako jejich zneužívání ze strany vězňených osob dalším závažným problémem, se kterým se současně české vězeňství potýká.

Proč počet zajištěných mobilních telefonů ze strany Vězeňské služby ČR neklesá, přesto, že je možnost telefonování z věznice odsouzenými levnější? Důvodů je zcela jistě více, ale je třeba mít na zřeteli, že vlastnictví, držení, nebo užívání mobilního telefonu představuje pro vězňenou osobu ve věznici určitý sociální status, na jehož základě demonstruje svoji určitou nadvládu nad výkonem trestu odnětí svobody, nad zaměstnanci, nad svým okolím atd. S tím koresponduje snaha o nepodřizování se pod-

mínkám ve vazebních věznicích a věznicích, stanovenému řádu apod.

Obr. 2 – Ukázka nabíjecího zařízení pro mobilní telefon.
(Zdroj: VS ČR)

Obr. 3 – Ukázka zajištěných mobilních telefonů.
(Zdroj: VS ČR)

Závěr

Tento článek se svým obsahem zaměřuje na deskripci možných cest, které jsou využívány pro infiltraci návykových látek do vězeňských zařízení. V článku se nejedná o jakýsi dogmatický výčet možností, ale o upozornění na frekventované způsoby průniku nelegálních látek do vězeňského prostředí. Text dále poukazuje na nejčastěji vyskytované omamné a psychotropní látky, které jsou zajišťovány v rámci záchytů zaměstnanci VS ČR, nebo v případě testování odsouzených na přítomnost těchto nedovolených látek v moči. Je zřejmé, že i přes zvýšený výskyt těchto negativních jevů ve věznicích se VS ČR stále intenzivněji na tyto problémy zaměřuje, o čemž svědčí i počet zachycených látek, počet monitoringů odsouzených apod. S infiltrací nedovolených látek do vězeňských zařízení může souviset i využívání mobilních telefonů pro zajištění dodávek těchto látek do věznic.

Práce ve VS ČR je velmi náročná, a to nejen pokud se týká fyzické kondice zaměstnanců, ale zejména po

psychické stránce. Domnívat se, že na tomto typu nedovolené činnosti významně participují zaměstnanci, nebo příslušníci VS ČR, je naprosto neopodstatněné. Důležité je neustále hledat možnosti, jak

průnik těchto látek do věznic snížit, vycházet ze zkušeností ze zahraničí nebo spolupracovat v boji proti drogám s ostatními bezpečnostními sbory, které v rámci České republiky působí.

Literatura:

1. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.
3. Bartoníček, Radek. Třicet lidí pašovalo drogy do vězení Vinařice. Ukrývaly je v konečníku. 2013. [online]. [cit. 21. 3. 2018] Dostupné z: https://praha.idnes.cz/do-vinaricke-veznice-pasovali-drogy-dbx-/praha-zpravy.aspx?c=A131024_101424_praha-zpravy_bur.
4. Pracoviště, na kterém vykovávají práci pro cizí subjekt odsouzení – pozn. autora.
5. Zaměstnávání vězňů a jejich vstup na trh práce. 2016. [online]. [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z: <https://www.komora.cz/event/zamestnavani-odsouzenych-osob-a-jejich-vstup-na-trh-prace/>.
6. Nařízení Generálního ředitele VS ČR č. 12/2016, kterým se vyhláší Protikorupční program Vězeňské služby České republiky, Katalogy korupčních rizik a Kodex profesní etiky zaměstnance a příslušníka Vězeňské služby České republiky.
7. ČTK, iDNES.cz. Policie obvinila dalších 21 lidí kvůli pašování drog do věznic Bytíz. 2017. [online]. [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/drogy-pasovani-veznice-bytiz-u-pribrami-akce-transit-police-pt3-/krimi.aspx?c=A170421_094749_krimi_hro.
8. Ježek, Petr. Bývalý advokát podle žalobce dal vězni anabolika. Ten je ukryl do slipů. 2017. [online]. [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/anabolika-advokat-veznice-09e-/plzen-zpravy.aspx?c=A170908_122408_plzen-zpravy_vb.
9. Vězeňská služba ČR. *Přehled mimořádných událostí ve VS ČR 2016 – 2017*.
10. Vězeňská služba ČR. *Přehled mimořádných událostí ve VS ČR 2016 – 2017*.
11. Vězeňská služba ČR. *Přehled mimořádných událostí ve VS ČR 2016 – 2017*.
12. Odsouzení mají možnost využít telefonních automatů na jednotlivých oddílech, zákon o výkonu trestu odnětí svobody upravuje tuto aktivitu v ustanovení § 18 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody v platném znění.
13. Roli hrála jednak délka hovoru, skutečnost, zdali volající volal na pevnou linku, na mobilní telefon apod. – pozn. autora.
14. Vězeňská služba ČR. *Přehled mimořádných událostí ve VS ČR 2016 – 2017*.
15. VS ČR má možnost se s obsahem telefonního hovoru vězněné osoby seznámit, vyjma případů uvedených v ustanovení § 18 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů.

mjr. Mgr. Ondřej Kolář, e-mail: okolar@vez.sve.justice.cz

Vězeňská služba České republiky, Věznice Světla nad Sázavou, Rozkoš 990, 582 91 Světla nad Sázavou

Keywords:

Ways of infiltration; abusing; mobile phones; Prison service of the CZE; drugs; testing, finding of drugs

Abstract:

The article is targeted on the most frequent ways of infiltration of drugs into prison facilities. For Prison service of the Czech Republic problems with drugs are very important and it has to face it. Among the most frequent substances which are abused in prisons are THC and AMP. Nevertheless, it's possible to encounter with other types of drugs there too. Last but not least, for infiltration of drugs into prisons can be used mobile phones and with their infiltration inside the Prison service of the Czech Republic deeply fights too.

VYUŽITÍ FYZIODETEKČNÍ METODY V POLICEJNÍ PRAXI

DANA ŠTĚPÁNKOVÁ, ZUZANA DOHNALOVÁ

Forensic Institute Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

detektor lži; emoce; fyziodetekční vyšetření; polygraf; trestní řízení; výslech; vyšetřovaná osoba

Abstrakt:

K překonávání nepravdivé, neupřímné výpovědi se v kriminalistické praxi nejčastěji využívají taktické postupy, které čerpají z poznatků řady vědních disciplín jako je kriminalistika, kriminologie, forenzní psychologie a další. Podstata těchto taktických postupů spočívá v psychologickém působení, kdy je využíván stav určitého emocionálního napětí osoby a tlak rozporů její výpovědi společně s předkládáním důkazů. Mezi těmito postupy, používanými kriminalistickou praxí, má své specifické postavení vyšetření na polygrafu (v České republice se ustálil termín fyziodetekční metoda/vyšetření). Popis atypických reakcí vyvolaných neupřímnou odpovědí může nemalou měrou napomoci k vytyčení směru vyšetřování, k ověření či vyvrácení vyšetřovacích verzí nejen závažné trestné činnosti. Přes nepopiratelný přínos fyziodetekční metody v kriminalistické praxi má fyziodetekční vyšetření své limity (kontraindikace), se kterými je třeba počítat a přistupovat k nim jako k výzvě, která využití samotné metody posune vpřed.

V našem článku seznámíme čtenáře s průběhem fyziodetekčního vyšetření, s jeho fázemi, zásadami a využitelností v policejní praxi.

Definice, základní pojmy

Fyziodetekční vyšetření je metoda, která umožňuje snímat, registrovat a přenášet do grafické podoby změny určitých fyziologických hodnot u vyšetřované osoby, které souvisí s jejími reakcemi na vnější podněty a umožňuje, na základě určitých typických znaků, najít nepravdivou (neupřímnou) odpověď.

Základní pojmy:

- fyziodetekční vyšetření, fyziodetekce – speciální označení pro výslech na detektoru lži v rámci PČR,
- vyšetření – jedná se o pojem odlišný od pojmu vyšetřování ve smyslu tr. řádu,
- polygraf – přístroj ke snímání a registraci fyziologických hodnot,
- testování na polygrafu – snímání fyziologických hodnot polygrafem,
- vyšetřovaná osoba – osoba podrobující se fyziodetekčnímu vyšetření,
- hlasový analyzátor – přístroj zaznamenávající změny v hlase,
- hlasová analýza – zkoumání výskytu změn v hlase,
- souhlas – písemné prohlášení vyšetřované osoby o dobrovolnosti k úkonu,
- kontraindikace – omezující, limitující okolnosti fyziodetekčního vyšetření.

Úvod

Použití fyziodetekčního vyšetření v kriminalistické praxi je mezioborovým tématem, které zahrnuje poznatky z oblasti psychologie, psychiatrie, fyziologie, kriminologie, kriminalistiky a práva. Přiřazení pravdivostní hodnoty a celkové posouzení stupně hodnověrnosti představuje klíčový problém pro hodnocení skutečností vztahujících se k předmětu celého trestního řízení ve všech jeho fázích. Právě fyziodetekční vyšetření může hrát v této sféře nadměrnou významnou roli. Fyziodetekční vyšetření je metoda, veřejnosti spíše známa pod pojmem detektor lži, která je založena na zkoumání fyziologických funkcí vyšetřované osoby. Vyšetření je realizováno formou řízeného rozhovoru s cílem objektivního zachycení emočních projevů. V průběhu celého vyšetření se zaznamenávají hodnoty psychogalvanického reflexu, dechových mechanismů, krevního tlaku a tepové frekvence a následně se hodnotí. Výsledky hodnot této metody mohou nemalou měrou přispět k vytyčení směru vyšetřování a zejména usnadnit a urychlit proces objasňování nejen závažné trestné činnosti. Praktické využití fyziodetekčního vyšetření v policejní praxi není žádnou novinkou. O vědeckosti této metody nelze pochybovat, přesto se v řadách odborníků i široké veřejnosti najdou ti, co i přes předkládaná vědecká fakta o využití metody v praktické činnosti policie pochybují. Právě jejich pochybnosti neustále rozvíjejí snahu odborníků zabývajících se problematikou fyziodetekce ukázat široké možnosti využitelnosti této metody v konkrétních podmínkách policejní praxe¹.

Vývoj využití fyziometrické metody u Policie České republiky

Zájem o polygraf (detektor lži) se v České republice výrazněji projevil v 60. letech minulého století. Skupina pracovníků Ústavu kriminalistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze se začala zajímat se o možnosti využití polygrafu v policejní praxi. Koncem 60. let byl schválen projekt základního výzkumu možnosti využití polygrafického vyšetřování v kriminalistice. V průběhu 70. let se výsledky polygrafického testování konfrontovaly s případy z policejní praxe. Po ověření, že výsledky získané polygrafickým testováním odpovídají skutečným zjištěným policejním objasňováním věci, bylo doporučeno zavést tuto metodu do rutinní policejní praxe. 80. léta minulého století jsou charakteristická vybudováním stálého pracoviště fyziometrické a upevněním jeho postavení v rámci Kriminalistického ústavu Praha. Od roku 1981 se fyziometrické vyšetření provádí v Kriminalistickém ústavu Praha, kde došlo k prověření a ustálení metody samotné v praktické policejní činnosti.

Registrace emočních projevů

V podmínkách fyziometrického testování v české kriminalistické praxi se ustálilo snímání a registrace pěti základních fyziologických hodnot. Hodnoty jsou snímány a registrovány současně dvěma přístroji: **polygrafem**, který snímá čtyři hodnoty, a **hlasovým analyzátořem**, který snímá jednu hodnotu⁴.

Snímání kožního odporu kůže – ukazuje změny v elektrické vodivosti kůže, ke kterým dochází při emočním napětí vyšetřované osoby. Psychogalvanické nebo také kožně-galvanické reakce jsou důležitým ukazatelem přítomnosti změny emoce, respektive aktivity nebo vzrušení.

Snímání krevního tlaku – změny v oběhovém ústrojí reagují na emoční výkyvy. Registrují se tepové vlny.

Snímání tepové frekvence – zaznamenává změny její hodnoty, je dalším periferním ukazatelem nástupu emoce, obvykle strachu a vzteku⁵.

Snímání dechových mechanismů – v případě fyziometrického vyšetření se hodnoty dechových mechanismů snímají pneumografickou metodou spočívající v zápisu změn objemu hrudníku a změn objemu břicha.

Snímání hlasu – odpovědi vyšetřované osoby, je párou hodnotou, která je nedílnou součástí fyziometrického vyšetření. V případě fyziometrického vyšetření se odpověď vyšetřované osoby snímá přes mikrofon hlasovým analyzátořem.

Obr. 1 – Vyšetřovaná osoba s přiloženými snímači (Zdroj: KÚP)

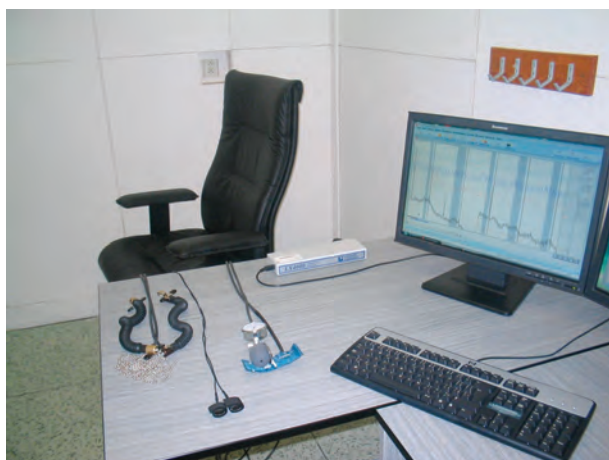
Podstata fyziometrického vyšetření

Základním smyslem fyziometrického vyšetření je zjistit, zda vyšetřovaná osoba disponuje informacemi z místa činu, zda zná průběh děje nebo události, které může vědět pouze pachatel trestné činnosti, či osoba v případě jinak zainteresovaná. Dlouholetá praxe ověřila, že výsledky fyziometrického vyšetření mohou pomoci při ověření pravdivosti výpovědi, zjištění, zda vyšetřovaná osoba má informace z místa činu, eliminaci nevinných osob z okruhu podezřelých, určení role, tipování úkrytu, při výběru z několika verzí několik verzí výpovědi, případně zjistit a prověřit další relevantní informace potřebné pro objasnění trestní věci.

Využití fyziometrického vyšetření lze u velmi široké a různorodé škály kriminálních činů a jednání, jako jsou vraždy, loupeže, ublížení na zdraví, pohřešování, podezřelá úmrtí, pády z výšky, krádeže, zpronevěry, podvody, krácení daně, úplatkářství, požáry, výbuchy, padělání listin, anonymní dopisy, dopravní nehody a další. Vyšetřované osoby, které se dostaví na pracoviště fyziometrické, mohou být v jakémkoliv procesním postavení. Vyšetření lze provést u osoby podezřelé, obviněné, obžalované, pachatele, účastníka, svědka i poškozeného.

Samotné fyziometrické vyšetření je prováděno na specializovaném pracovišti, musí být realizováno za přísného dodržování určitých technických podmínek a taktických postupů.

Technické podmínky. Vyšetření je možné provést pouze v místnosti, která je uspořádána tak, aby vyšetřovanou osobu „izolovala“ od vnějších rušivých vlivů.

Obr. 2 – Foto vyšetřovny (Zdroj: KÚP)

Obecné zásady fyziodetekčního vyšetření

Jeich důsledné respektování je základní podmínkou provedení každého fyziodetekčního vyšetření.

1. Vyšetření může být provedeno pouze na základě dobrovolného písemného souhlasu vyšetřované osoby. (*Vyšetřovaná osoba souhlas uděluje policijnmu orgánu, který provádí nebo prováděl prověřování nebo vyšetřování. Bez písemného souhlasu nelze vyšetření provést.*)
2. Vyšetřovaná osoba má právo být podrobně seznámena s podstatou prováděného vyšetření. (*Ve chvíli, kdy se vyšetřovaná osoba dostaví na pracoviště fyziodetekce, je v úvodním rozhovoru seznámena s cílem a průběhem vyšetření, způsobem kladení otázek a použitými metodami.*)
Vyšetření smí provádět pouze osoba, která má v oblasti použití fyziodetekčních metod příslušnou kvalifikaci. (*Vyšetření provádí pouze odborní pracovníci, kteří splňují odborné a morální předpoklady.*)
3. Vyšetření smí být provedeno pouze u osoby, která je k tomu po stránce psychické i fyzické způsobilá. (*Během úvodního rozhovoru je vyšetřovaná osoba dotázána na aktuální zdravotní stav jak po stránce psychické, tak fyzické, zdravotní anamnézu, konzumaci alkoholu, užívání léků a drog.*)
4. Výsledek vyšetření není možno použít jako jediný důkaz. (*Výsledek fyziodetekčního vyšetření byl v minulosti využit soudem jako důkaz podpurný, mezi jinými listinnými důkazy nebo v rámci uzavřeného řetězce nepřímých důkazů*)¹.

Průběh fyziodetekčního vyšetření

Fyziodetekční vyšetření je rozděleno do čtyř fází: **konzultace, příprava, samotné provedení a hodnocení.**

Konzultace

Během konzultace na pracovišti fyziodetekce dochází k seznámení s průběhem dosavadního trestního řízení. Konzultaci provádí odborný pracovník fyziodetekce spolu s pracovníky dožadující součásti (poli-

cista, státní zástupce, případně soudce), kteří poskytou podstatné informace k případu i k samotné vyšetřované osobě. Pro dožadující součásti je zapotřebí dodržet následující zásady:

- včasnost – vyšetření je nutné provést co nejdříve po vypátrání vyšetřované osoby, aby nebyla ovlivněna jinými skutečnostmi než vlastním vnímáním případu,
- počet a výběr vyšetřovaných osob – zvážit počet a výběr osob vzhledem k jejich vzájemným kontaktům, vzhledem k jejich postavení v případu, roli, intelektu,
- vybavenost dostatečnými informacemi – ke konzultaci se musí dostavit ti policisté, kteří znají případ od začátku a znají ho do podrobností,
- analýza dosavadního průběhu vyšetřování, dosud nashromážděných písemných materiálů – v případě, že od zahájení úkonů tr. řízení uplynulo několik měsíců, případně let, je zapotřebí sumarizovat a analyzovat jeho dosavadní průběh a tuto analýzu připojit,
- předložení potřebných písemných materiálů – předkládat pouze ty materiály, které se bezprostředně týkají podstaty případu a vyšetřované osoby,
- taktika souhlasu – je nutné velmi pečlivě zvážit, kdy a za jakých okolností navrhnout vyšetřované osobě, aby vyšetření podstoupila, pokud to nenavrhl ona sama¹.

Kromě těchto specifik je zapotřebí u každé kauzy mít na zřeteli tzv. **kontraindikace**. Jde o okolnosti, které mohou ovlivnit, omezit, případně vyloučit provedení fyziodetekčního vyšetření. Pro potřeby fyziodetekčního vyšetření lze rozdělit kontraindikace na ty, které se vztahují ke konkrétní vyšetřované osobě, tzv. „osobnostní“, a na ty, které se vztahují ke konkrétnímu případu, tzv. „situačně – případové“.

Mezi osobnostní kontraindikace patří: neschopnost chápat smysl kladených otázek (věk, úroveň IQ), přítomnost duševní poruchy, akutní onemocnění, závislost na lécích, alkoholu, psychotropních látkách, ovlivnění alkoholem nebo drogou v době páchaní trestného činu, případná únava na začátku vyšetření, příslušnost k určitému etniku, znalost českého jazyka. K situačně - případových kontraindikacím náleží sériová majetková trestná činnost, značná informovanost o případu, velký časový odstup od doby spáchání činu nebo průběhu události, nedostatek údajů a informací o skutku nebo z místa činu, případně jiné.

Vzhledem k tomu, že tento článek je určen do periodika zaměřeného na drogovou problematiku, považujeme za důležité seznámit čtenáře podrobněji s kontraindikací, týkající se vlivu návykových látek na možnost provedení fyziodetekčního vyšetření. Jde konkrétně o kontraindikaci: **„závislost na užívání alkoholu, léků a jiných návykových látek“**.

Na pracovišti fyziodetekce je poměrně často řešena

otázka, zda přistoupit k vyšetření osob, které jsou aktivními uživateli alkoholu a jiných návykových látek, ovlivňujících smyslové a poznávací procesy. Limitující či omezující vliv konzumace alkoholu, léků či návykových látek na provedení fyziologického vyšetření se pro účely fyziologického vyšetření prezentuje v několika podobách.

Akutní vliv alkoholu nebo jiných psychoaktivních látek. Je-li vyšetřovaný v době provádění vyšetření intoxikován, či má kocovinu, lze vyšetření provést až po odeznění příznaků konkrétní látky.

Závislost a odvykací stavy. Mohou vést ke zkrácení snímaných fyziologických reakcí vyšetřovaného.

Osoba se určitého jednání dopustila v době, kdy byla ovlivněna schopnost jejího vnímání nebo zapamatování (ovlivněna léky, návykovými látkami nebo alkoholem). V těchto případech hrozí nebezpečí, že si vyšetřovaná osoba z celého průběhu děje zapamatovala pouze některé jeho fáze (např. pouze způsob napadení, pouze odchod z místa činu). Po vyhodnocení vyšetření je pak možno z reakcí osoby usoudit, že zná jen některé detaily průběhu děje nebo události, nereaguje však na události nebo skutečnosti klíčové.

Konzumace alkoholu nebo návykových látek patří obecně k frekventovaným limitujícím okolnostem. Vzhledem k závažným důsledkům vlivu alkoholu nebo návykových látek na fyziologické reakce dochází k realizaci vyšetření u vyšetřované osoby, u níž byla tato kontraindikace zjištěna, jen ojediněle. Pokud je na pracovišti fyziologického vyšetření u vyšetřované osoby zjištěna akutní intoxikace bezprostředně před nebo v průběhu vyšetření, je vyšetření přerušeno a ukončeno. Požití alkoholu či omamných látek před vyšetřením lze zařadit mezi dočasné limitující okolnosti polygrafického vyšetření a je nutné odložit vyšetření na dobu, kdy příčiny znemožňující provést vyšetření pominou. Vyšetření je přesunuto na jiný termín z důvodu, že se vliv alkoholu či návykových látek promítá i do vnějších projevů chování vyšetřované osoby. Jde především o ospalost, neschopnost sedět v klidu, soustředit se aj. Do grafického záznamu se akutní intoxikace a kocovina či dlouhodobé požívání alkoholu může promítnout zpomalenou, sníženou reaktivitou. Dále pak mohou být snímané hodnoty zkráceny neadekvátní pohybovou aktivitou, a to konkrétně neovladatelným třesem rukou či celého těla. V případě této kontraindikace platí zásada, že pokud je vyšetření provedeno, je nutné brát závěry vyšetření pouze jako orientační².

Pokud dožadující orgán vznese dotaz, zda lze provést fyziologické vyšetření u osoby, u které je prokázána závislost na návykových látkách, je tento požadavek zvážen a posouzen s ohledem na konkrétní osobu a na závažnost trestné činnosti. V případě, kdy je u vyšetřované osoby potvrzen syndrom závislosti, je nutné vždy individuálně zvážit, zda vyšetření bude

mít předpokládanou efektivitu, či ne. V praxi jde o ojedinělé případy, kdy k realizaci vyšetření u osoby prokazatelně závislé došlo. (Jednalo se zejména o případy, které se týkaly závažné trestné činnosti - vraždy, loupežná přepadení aj.)

Pro názornost uvádíme dvě tabulky, vztahující se k výše uvedené kontraindikaci:

Konzumace alkoholu	Příklady vnějších projevů osoby	Eliminace v průběhu vyšetření	Četnost výskytu	Grafický záznam
akutní intoxikace a kocovina	dezorientace, únava	částečně	ojedinělá	snížená, zpomalená reaktivita.
odvykací stav	abstinenční příznaky, tremor prstu	částečně	malá	zkreslení křivek pohybovou aktivitou
syndrom závislosti	neschopnost navázat kontakt	nelze	ojedinělá	

Tab. 1 – Osobnostní kontraindikace: „Závislost na užívání alkoholu, léků a jiných návykových látek“ (Zdroj: KÚP)

Léky a psychoaktivní látky	Příklady vnějších projevů osoby	Eliminace v průběhu vyšetření	Četnost výskytu	Grafický záznam
závislost	viz alkohol, pasivita vůči okolí x podrážděnost	nelze	ojedinělá	Snížená x zvýšená reaktivita dle povahy látky
akutní intoxikace		částečně	malá	

Tab. 2 – Osobnostní kontraindikace: „Závislost na užívání alkoholu, léků a jiných návykových látek“ (Zdroj: KÚP)

Cílem konzultace je vytvoření obrazu o případu a získání informací pro kvalitní přípravu a rozhovor s vyšetřovanou osobou¹.

Příprava

Pro každou vyšetřovanou osobu se sestavuje zvláštní program vyšetření podle specifiky činu, předpokládané role vyšetřované osoby a konkrétního požadavku dožadujícího orgánu. V průběhu přípravy se sestavuje program fyziologického vyšetření a formulují otázky uspořádané do sérii. Přípravu provádí pouze odborní pracovníci fyziologického vyšetření. K sestavení sérii otázek se používá několik druhů testů. (např. testy srovnávací techniky, diagnostický stimulační test, testy vrcholového napětí a další). Kromě vlastních otázkových sérii je možné během vyšetření předkládat vyšetřované osobě např. fotografie (k poznání osob, zbraní, vozidel, objektů apod.). Zejména u osob, je-

jichž smysly mohly být ovlivněny při páchání trestné činnosti návykovou látkou, umožní fotografie snadnější vybavení si tváře či předmětu. Všechny otázky musí být předem přesně formulované tak, aby je vyšetřovaná osoba pochopila a mohla na ně jednoznačně odpovídat „ano“ nebo „ne“. Výsledkem této fáze je zpracování konkrétních otázek „na tělo“ pro každou vyšetřovanou osobu a jejich sestavení do Programu fyziodekčního vyšetření, který představuje základ celého vyšetření.

Provedení fyziodekčního vyšetření

Samo provedení vyšetření je vymezeno striktními podmínkami. Postupuje se podle předem stanoveného scénáře a zpracovaného programu fyziodekčního vyšetření. Nejpozději těsně před vyšetřením je nutné předložit souhlas vyšetřované osoby s provedením vyšetření. V tomto prohlášení musí být jednoznačně formulováno, k jakému případu – skutku vyšetřovaná osoba souhlas dává. Např. „...souhlasím dobrovolně s provedením fyziodekčního vyšetření k ověření pravdivosti údajů, které jsem uvedl k případu vraždy J. K. ze srpna loňského roku...“.

Dožadující orgán vyšetřovanou osobu předvolává, na pracoviště fyziodekce doprovází a zodpovídá za její totožnost. V případech, že se vyšetřovaná osoba nachází ve vyšetřovací vazbě nebo ve výkonu trestu, je doprovázena policejní nebo vězeňskou eskortou. Fyziodekční vyšetření se provádí pouze za přítomnosti odborného pracovníka a vyšetřované osoby. Jde o zabezpečení maximální možné pravděpodobnosti, že impulsy vyvolávající reakce vyšetřované osoby registrované polygrafem, jsou pouze reakcemi na testové otázky³.

V úvodu vyšetření je proveden rozhovor s vyšetřovanou osobou. Zde dostane prostor k tomu, aby se znovu k prověřovaným skutečnostem vyjádřila. Poté je vyšetřované osobě vysvětlen účel vyšetření a jeho podstata. Dále je sejmuta zdravotní anamnéza, závěrem rozhovoru je opětovně učiněn dotaz na souhlas s provedením vyšetření. Cílem úvodního rozhovoru je navázání psychologického kontaktu s vyšetřovanou osobou. Délka vyšetření závisí na počtu otázek a spolupráci s vyšetřovanou osobou, většinou 1,5 až 2 hodiny. Po celou dobu je nutné sledovat soustředěnost vyšetřované osoby a případný nástup únavy, či náhlé změny v reaktivitě. Po úvodním rozhovoru následuje přiložení snímačů, poučení, seřízení přístroje a kladení otázek. Po položení otázek posledního testu jsou vyšetřované osobě sejmuty snímače a je jí dán prostor k tomu, aby se k provedenému vyšetření vyjádřila, sdělila dojmy z vyšetření, případně námitky

k jeho průběhu. Vyšetřované osobě nejsou sdělovány žádné závěry o výsledku vyšetření. V průběhu fyziodekčního vyšetření se polygrafem a hlasovým analyzátozem pořizují grafické záznamy snímaných fyziologických hodnot.

Hodnocení

Výsledky vyhodnocení grafických záznamů a průběhu vyšetření se formulují do „Zprávy o provedení a výsledku fyziodekčního vyšetření“². Zpráva má svoji specifickou strukturu. Obsahuje údaje o tom, kdo a kdy se vyšetření podrobil, kde bylo vyšetření provedeno. Dále jsou vysvětleny metodické postupy, které byly při vyhodnocení fyziodekčního vyšetření použity. Vedle těchto postupů jsou zde vysvětleny základní odborné termíny, se kterými se v závěrečné zprávě pracuje: např. atypická reakce, nepravdivá – neupřímná odpověď, aktivační projevy a další. Při popisu reakcí se postupuje po jednotlivých sériích a jejich pořadí v programu vyšetření. Ve zprávě jsou popisovány jednotlivé odpovědi „ano“ – „ne“ a atypické reakce. Do zprávy se uvádí všechny vyskytující se kontraindikace. Pokud se do grafického záznamu promítne snížená reaktivita, či jiné nestandardní reakce, je nutné závěry považovat za orientační.

Výsledkem fyziodekčního vyšetření není konstatování, zda vyšetřovaná osoba byla nebo nebyla na místě činu, či jaká je její role. Jde pouze o popis odpovědi u jednotlivých dotazů a výskyt atypických reakcí. Odborný pracovník, který vyšetření provádí, se nemůže a ani nesmí vyjadřovat k věrohodnosti té či jiné odpovědi. Následné vyhodnocení a *analýza* výsledku vyšetření, který je předkládán v závěrečné zprávě, je již plně v kompetenci pracovníků dožadující součástí.

Fyziodekce a právo

Fyziodekční vyšetření se v rámci Policie České republiky provádí pouze v Kriminalistickém ústavu Praha a pouze pro účely trestního řízení. Rozsah příslušnosti k provedení vyšetření upravuje:

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 77/2009, kterým se upravuje věcná, funkční a místní příslušnost znaleckých pracovišť PČR.

Tento pokyn vymezuje cíl a zaměření fyziodekčního vyšetření. Nejedná se o činnost znaleckou ani kriminalisticko-technickou. Vyšetření je prováděno pro orgány Policie ČR a orgány činné v trestním řízení (resortní i mimoresortní). Písemný výstup z vyšetření má formu Zprávy o provedení a výsledku fyziodekčního vyšetření, nikoliv formu znaleckého posudku nebo odborného vyjádření. Z procesního

* „...podle metodiky provádění fyziodekčního vyšetření je u úkonu vyloučena přítomnost jakékoli třetí osoby“, „...vyšetřovaná osoba předem písemně potvrzuje dobrovolnost vyšetření a souhlas s jeho podmínkami...“ (Usnesení Ústavního soudu č. I. ÚS 3286/09 ze dne 17. 3. 2010.).

hlediska není použití fyziodefekčního vyšetření upraveno samostatnou právní normou. Obecně lze vyjít z ustanovení trestního řádu:

„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání“. (Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád: § 89 odst. 2.)

Vzhledem k tomu, že důkazy jsou zde vyjmenovány pouze demonstrativně, není možno výkladem tohoto ustanovení vyloučit jako jeden z možných důkazů ani výsledek fyziodefekčního vyšetření. Jsou známy případy, kdy soud vzal v úvahu výsledek fyziodefekce jako jiný listinný důkaz nebo důkaz nepřímý, případně bylo konstatováno, že metoda přispěla k objasnění případu nebo usvědčení podezřelé osoby. Závěr fyziodefekčního vyšetření byl uznán jako důkaz, ale jako důkaz podpůrný, spojený v ucelený řetězec s důkazy dalšími, nikoli jako důkaz samostatný nebo jediný⁴. Tento přístup plně demonstruje postup soudu podle zásady volného hodnocení důkazů. Jednou z možností „povýšení důkazní hodnoty“ („zprocesnění“) výsledku fyziodefekčního vyšetření je jeho zapracování do psychologického znaleckého posudku. Další možností „povýšení“ výsledku fyziodefekčního vyšetření je následný procesní výsledek vyšetřované osoby k závěrům fyziodefekce, který je plně v kompetenci dožadující součásti.

Závěr

Prověřování a odhalování nepravdivé výpovědi patří do každodenní rutinní práce policistů. Sami policisté běžně používají řadu taktických postupů směřujících k odhalování rozporů ve výpovědích osob, které nějakým způsobem souvisí či nesouvisí s prověřovanou událostí. Jedním z taktických postupů, který může v některých případech nápomoci při překonávání nepravdivé výpovědi, je právě využití fyziodefekčního vyšetření v kriminalistické praxi. Samo prověřování výpovědí vztahujících se k situacím, které jsou většinou v rozporu s trestním řádem, vyvolává v psychice vyšetřované osoby zákonitě fyzi-

logické reakce, které souvisí s emoční aktivací. Podstata fyziodefekční metody vychází z vědecky doložené hypotézy, že pro lidskou komunikaci je přirozené hovořit pravdu. V situaci, kdy většina lidí odpovídá neupřímně a je si toho vědoma, dochází ke změně emočního napětí, které je doprovázeno fyziologickými změnami na periférii organismu. Tyto změny lze přístrojovou technikou snímat, zaznamenávat a vyhodnocovat⁵.

Využívání fyziodefekce má samozřejmě své limity a omezení. Více jak třicetileté zkušenosti pracoviště fyziodefekce v Kriminalistickém ústavu Praha a stále rostoucí množství požadavků poukazují na to, že jde o metodu, která je pro kriminalistickou praxi užitečná a efektivní, zvláště v počátečních fázích trestního řízení. Je tedy možné konstatovat, že využívání fyziodefekce v policejní činnosti není žádnou novinkou a v podmínkách české kriminalistické praxe jsou známy případy, kdy výsledky fyziodefekčního vyšetření napomohly při ověřování kriminalistických verzí v řadě závažných případů. Při využívání této specifické metody je však nutné mít na zřeteli její limity, neboť každá vědecká metoda má svá omezení, se kterými je nutné neustále pracovat a analyzovat je, aby byla dostatečně zachována objektivnost a validita metody.

V současné době se na pracovišti fyziodefekce setkáváme se stále vyšším počtem žádostí o provedení vyšetření, kdy vyšetřované osoby mají zkušenosti s návykovými látkami, či trestný čin byl spáchán pod vlivem návykových látek. Pokud tyto informace nejsou od samotných policistů dožadující součásti, samy vyšetřované osoby stále častěji uvádějí, že jsou pravidelnými uživateli zejména marihuany či jiných návykových látek. Na tuto skutečnost je nutné reagovat. Konzumace návykových látek je sice jednou z limitujících okolností fyziodefekčního vyšetření, nelze k ní však přistupovat jako k nepřekonatelné překážce v samotném provedení vyšetření. Ke každému takovému případu a vyšetřované osobě je nutné přistupovat individuálně, dle závažnosti a míry konkrétní kontraindikace.

Literatura:

1. Dohnalová, Z.; Štěpánková, D., *Fyziodetekční vyšetření*, Kriminalistický ústav Praha, 2017.
2. Dohnalová, Z.; Štěpánková, D.; Kohout, J., *Kdy je účelné použít fyziodetekční vyšetření?* Kriminalistický sborník, 2008. roč. LII, č. 5.
3. Kohout, J., *K některým aspektům metody fyziodetekčního vyšetření*. Kriminalistika, 2009, roč. XXXVIII, č. 3.
4. Kohout, J., *Fyziodetekční vyšetření v procesu objasňování trestné činnosti*. Kriminalistika, 2008, roč. XXXXI, č. 3.
5. Nakonečný, M., *Lidské emoce*. vyd. Academie, 2000.

Corresponding author:

pplk. PhDr. Bc. Dana Štěpánková, e-mail: dana.stepankova@pcr.cz

pplk. JUDr. Zuzana Dohnalová, e-mail: zuzana.dohnalova@pcr.cz

PČR Kriminalistický ústav Praha, Odbor daktyloskopie a dokumentace, Oddělení dokumentace a speciálních analýz, Skupina fyziodetekce a fonoskopie, pošt. schr. 62/KÚP, Strojnická 27, 170 89 Praha 7

Keywords:

lie detector; emotions; physiological examination; polygraph; criminal proceedings; interrogated person; interrogation

Abstract:

In order to overcome untrue and dishonest utterances, several tactical practices are often used in the course of criminal proceedings. These practices are based on the knowledge of a number of scientific disciplines such as criminology, forensic psychology, and others. The essence of these tactical procedures lies in the psychological effect of using the state of a certain emotional tension of the person and the pressure of the contradictions of his/her testimony together with the presentation of evidence. Among these procedures used by forensic practice, examination on a polygraph (the term physiodetection method / examination has been established in the Czech Republic) has its specific position. A description of atypical reactions caused by an inappropriate response can help to determine the direction of the investigation, to verify or refute the investigation versions of not only serious crimes. Despite the undeniable benefit of the physiodetection method in forensic practice, physiological examination has its limitations (contraindications), that should be assessed and considered as a challenge that puts forward the use of the method itself. In this article, we introduce to the reader the course of physiological examination with its phases, principles and usability in police practice.

DROGOVÁ SCÉNA V RUSKÉ FEDERACI

JAROSLAV JAVOR

Obr. 1 – Rudé náměstí (Zdroj: Autor)

NCOZ SKPV, Department of International Cooperation and Methodology, Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

Ruská federace; drogová scéna; omamné a psychotropní látky; narkotika; právní prostředí; právo-vymáhající orgány

Abstrakt:

Drogová scéna v Ruské federaci je velmi různorodá a pestrá, zahrnuje velkou většinu negativních jevů spojených se zneužíváním omamných a psychotropních návykových látek, se kterými se potýká vyspělá multikulturní a multietnická společnost. Z oficiálních statistických údajů a dalších relevantních informací vztahujících se k danému tématu dostáváme obraz dynamicky se měnící situace. Pro snadnější pochopení situace byly identifikovány subjekty, které hrají významnou roli v oblasti potírání drogové závislosti se zmapováním jejich vzájemných vazeb a interakcí. Nezbytnou součástí pro pochopení poměrů je znalost právního prostředí, ve kterém se zainteresovaní činitelé pohybují. Hlavním cílem článku je uvést čtenáře do problematiky zneužití omamných a psychotropních látek na teritoriu Ruské federace a vybídnout jej k dalším úvahám na dané téma.

Úvod

Rusko, oficiálním názvem Ruská federace, je s rozlohou přibližně 17 milionů km² největším státem světa. Zahrnuje značnou část východní Evropy a téměř celou severní Asii. S počtem 146,1 milionů obyvatel je Ruská federace devátou nejlidnatější zemí na světě, přičemž většina populace je rozmístěna v evropské části Ruska, kdy se z větší části jedná o populaci žijící v městských aglomeracích².

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je velmi obtížné zmapovat, analyzovat a následně vyhodnotit celkovou situaci v jakékoliv z kriminogenních oblastí. Nejinak tomu bude i v případě úsilí o zmapování

drogové scény na teritoriu Ruské federace. V článku se vám pokusíme nastínit, s určitými zjednodušeními, situaci v oblasti nezákoně výroby, dovozu a obchodování se zakázanými a regulovanými omamnými a psychotropními látkami na území Ruské federace.

Rozsah drogové trestné činnosti

V roce 2017 bylo v Ruské federaci registrováno 208 681 případů v oblasti páchaní trestné činnosti spojené s nelegální výrobou, dovozem, přechováváním a distribucí zakázaných omamných a psychotropních látek, což představuje nárůst oproti roku 2016 o 3,7 %. Pokud budeme sledovat vývoj za posledních

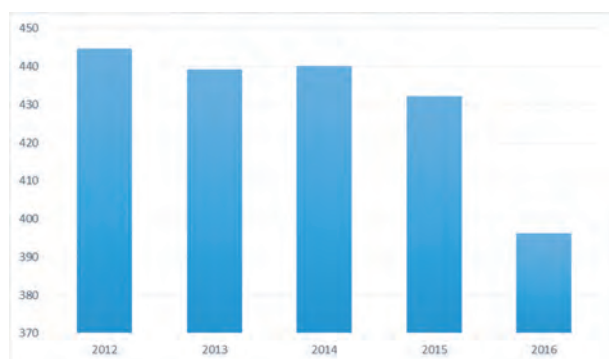
pět let lze konstatovat, že rozsah drogové trestné činnosti v této oblasti variuje kolem 200 tisíc případů ročně¹.

Graf 1 – Počet prověřovaných případů drogové trestné činnosti v RF (Zdroj: Министерство Внутренних Дел Российской Федерации, MV Ruské federace)

Dopad na populaci

Ministerstvo ochrany zdraví Ruské federace registruje 633,4 tisíc osob, které byly hospitalizovány s diagnózou drogové závislosti. V poměrném vyjádření se jedná o 439 osob na 100 tisíc obyvatel Ruské federace³. Odborníci Ministerstva vnitra Ruské federace, specialisté z Ministerstva ochrany zdraví a Ministerstva pro vědu a vyšší vzdělávání společně s kvalifikovanými pracovníky nevládních organizací se shodují na kvalifikovaném odhadu týkajícím se počtu zasažených osob, uživatelů omamně psychotropních látek, v rozmezí od 3 do 4,5 milionu osob. V procentuálním vyjádření to znamená, že 3 % populace Ruské federace je postiženo tímto negativním jevem. Postižena je zejména vrstva populace ve věku od 12 do 30 let. Podíl této kategorie dosahuje výše 70 % všech uživatelů omamně psychotropních látek².

Graf 2 - Počet osob užívajících OPL na 100 tisíc osob v RF (Zdroj: Министерство Здравоохранения Российской Федерации, Министерство здравоохранения Ruské federace)

Výskyt omamně psychotropních látek na teritoriu

Mezi nejčastěji zneužívané látky na území Ruské federace patří psychoaktivní látky získávané z indického konopí. Jedná se o hašiš, marihuanu a hašišový olej.

Podíl těchto látek na celkovém objemu omamně psychotropních látek, kterými je saturován ruský trh, se pohybuje kolem 67,5 %. Celkově bylo za prvních šest měsíců roku 2016 zajištěno 13 tun omamně psychotropních látek. Z kannabinolové skupiny jsou nejvíce ceněny produkty, které jsou vyráběny z produkce vypěstované v severokavkazském nebo jižním federálním okruhu a v regionech sibiřského a dálněvýchodního federálního okruhu. Důvodem je samozřejmě vyšší obsah účinné látky tetrahydrocannabinolu – THC v těchto produktech¹³.

V bohatších centrálních a městských aglomeracích je rozšířeno užívání heroínu. Mezi významně zasažené oblasti lze zařadit moskevskou, rostovskou, irkutskou, samarskou a murmanskou oblast. Omamně psychotropní látky vyráběné na amfetaminové bázi jsou nejvíce rozšířeny v evropské severní části Ruské federace. Jedná se o leningradskou, pskovskou a novgorodskou oblast⁴.

Právo vymáhajícími orgány je v posledním několikaletém období zaznamenávána silná tendence vytěšňování narkotik přírodního původu syntetickými preparáty. Tento trend je v odborných kruzích objasňován nízkou cenou, relativní jednoduchostí výroby, nenáročností na přepravní podmínky a distribuci těchto látek. Za sledované období let 2010 až 2015 došlo k desetinásobnému zvýšení objemu těchto látek na ruském nelegálním trhu. Množství těchto syntetických látek přítomných na ruském trhu roste exponenciálně, kdy každý rok téměř zdvojnásobí svůj objem. Zatímco v roce 2010 bylo zachyceno a zajištěno cca 500 kg omamně psychotropních látek syntetického původu, v roce 2015 to bylo již 5,4 tuny. Za prvních šest měsíců roku 2016 bylo zajištěno 2,5 tuny těchto látek. Ruské teritorium je postiženo, zejména syntetickými omamně psychotropními látkami, které jsou prodávány ve formě směsi ke kouření tzv., spice, nebo jako koupelňová sůl, aromatické směsi nebo jako krmení pro rybičky. Ruské právo vymáhající orgány uvádí, že se ve spolupráci s neziskovými organizacemi podařilo z ruského trhu vytlačit látku známou jako „krokodýl“. Tato látka je vyráběna na bázi desomorfinu, účinky se blíží heroínu, je levná a dříve byla poměrně dobře dostupná. Užívání této drogy má fatální následky na zdraví uživatele. Tato syntetická droga poškozují kůži, která získává zelený, hrubý nádech, šupinatí a připomíná tím krokodýlí kůži. Dochází k poškození kardiovaskulárního systému, které vede až k amputaci končetin. Ministerstvem pro ochranu zdraví je registrována vysoká úroveň mortality u uživatelů této drogy¹³.

Ačkoliv syntetické produkty získávají na ruském trhu stále větší podíl, nedošlo doposud k celkovému vytěšnění narkotik opiátové skupiny. V roce 2017 činil podíl zajištěných narkotik z opiátové skupiny na celkovém objemu všech zajištěných omamně psy-

chotropních látek v Ruské federaci 4,6 %. V absolutním vyjádření se jedná o více než 977 kg zajištěných narkotik opiátové skupiny². Opiáty dostupné na ruském trhu pocházejí takřka výhradně z Afganistánu. Plocha osevu v Afganistánu převyšovala v roce 2016 plochu 194 tisíc ha, přičemž v některých provinciích došlo ke čtyřnásobnému zvýšení osevní plochy⁵. Ruské orgány disponují poznatky o míchání produkce opia pocházejícího z různých zdrojů. Je prověřována informace o přesunu výrobních zařízení pro zpracování opia do severních oblastí Afganistánu, které sousedí se státy bývalého Společenství nezávislých států (Turkmenistán, Uzbekistán, Tádžikistán)¹³.

Geografický původ a hlavní směry importu OPL do Ruské federace

Geograficky je ruský trh saturován do určité míry vlastní produkcí. To se týká zejména produkce omamně psychotropních látek z kanabinoidní skupiny. Tato produkce zabírá až 67,5% podíl ruského nelegálního trhu s narkotiky¹. Část z produkce, která se v tomto segmentu uplatňuje na ruském trhu, je nadále dovážena z Afganistánu, zemí střední Asie a ze severní Afriky – Maroka. Menší část těchto látek je také podloudně dovážena ze zemí Evropské unie. Dovozen z EU je zasažena zejména Kaliningradská oblast a ruské oblasti, které sousedí se zeměmi EU na jeho severní hranici⁶.

Omamně psychotropní látky opiátové skupiny jsou dováženy téměř výhradně z Afganistánu. Pro import těchto omamně psychotropních látek je převážně využívána tzv. severní cesta, která vede přes Tádžikistán, Kyrgyzstán, Kazachstán, Uzbekistán a Turkmenistán. V některých případech je využíváno části balkánské „jižní trasy“ vedoucí přes Irán, Ázerbájdžán a Gruzii, kde dojde k oddělení části produkce. Tato je následně přeměňována do Ruské federace za využití mořské trasy přes Kaspické moře. Dodávky jsou poté překládány v ruských přístavech. Oblíbeným se stalo využití rozsáhlé delty při ústí řeky Volhy do Kaspického moře. V omezeném rozsahu je využívána i tzv. „východní“ trasa vedoucí přes Mongolsko a Čínu⁵.

Kokain dostupný na ruském trhu pochází ze zemí Latinské Ameriky – Kolumbie, Ekvádor. Pro tranzit se využívá evropských mořských přístavů v Nizozemí, Španělsku, Polsku, Lotyšsku, Estonsku a Finsku. Kokain je poté nelegálně převážen do Ruské federace. V této souvislosti je nutno zmínit dopad uplatňování embarga na potravinářskou produkci pocházející z Evropské unie. Tyto produkty jsou v její určité části nahrazovány potravinářskými produkty pocházejícími právě z latinskoamerických zemí. Ruští kolegové si uvědomují zvýšené riziko dovozu zakázaných omamně psychotropních látek z tohoto regionu. Pro transfer narkotik na teritorium Ruské federace se nabízí možnost ukrytí těchto zakázaných látek do produktů potravinářské povahy. Této nové

hrozbě přizpůsobují svoji kontrolní a operativní činnost právo vymáhající orgány Ruské federace spolupracující na dodržování práva a pravidel legálního dovozu zboží na ruské teritorium. Důraz na koordinovanou činnost těchto orgánů je kladen zejména na složky státu působících v ruských námořních přístavech. V segmentu nedovoleného importu kokainu do Ruské federace dochází také k určitým změnám. Byl zaznamenán nový přístup organizovaných skupin pachatelů, spočívající v rozměňování dodávek do většího počtu s menší gramáží. Tímto způsobem se organizované skupiny pachatelů pokoušejí snížit riziko ztráty „zboží“. Zástupce ředitele hlavní správy ministerstva vnitra pro boj s narkotiky gen. mjr. Kiril Smurov odhaduje, že se jim podaří odhalit 2 až 5 dodávek z 20 uskutečněných pokusů o nelegální dovoz kokainu do Ruské federace¹².

Omamně psychotropní látky vyráběné na syntetické bázi jsou vyráběny mimo území Ruské federace a jsou podloudně dováženy buď za využití „východní“ trasy z Číny, která je současně producentem velké části narkotik tohoto typu, nebo jsou importovány ze zemí Evropské unie a to zejména z Nizozemí, Polska a z pobaltských zemí.

Nové způsoby distribuce OPL a nábor nových členů organizovaných skupin pachatelů.

Pro distribuci zejména nových syntetických narkotik je signifikantní využívání internetové sítě. Internet je využíván nejenom pro zadání poptávky a provedení následné platby za dodané zboží, ale i pro řízení distribučního řetězce. Pro převoz větších objemů narkotik směřujících převážně z moskevské oblasti do regionů je využíváno komerčních poštovních služeb. Narkotika jsou obvykle ukrývána v různých technických zařízeních běžné spotřeby a zasilána na adresu a jméno neexistujícího příjemce. Poštovní balíky jsou vyzvedávány obvykle na základě fiktivní plné moci. Za konečnou distribuci v regionu je odpovědný tzv. „dispečer“, který využívá služeb „kurýrů“. Tito kurýři se vzájemně neznají, komunikují s dispečerem prostřednictvím sociálních sítí a mají za úkol vyzvednout požadované množství omamně psychotropní látky a ukrýt dodávku narkotik na předem stanoveném místě. Po obdržení potvrzení o zaplacení objednávky je kupujícímu zaslána informace k vyzvednutí zboží. Informace obsahuje souřadnice globálního pozičního systému – GPS, popř. je využíváno obdobné ruské technologie globálního navigačního družicového systému známého pod zkratkou „GLONASS“, a další bližší specifikace o místě, kde byla ukryta požadovaná dodávka narkotik a kde je možné si ji bez další asistence vyzvednout. Jedná se o zajímavé využití metody geocachingu v procesu distribuce drog.

Legální prostředí

Trestnost nakládání s omamně psychotropními lát-

kami případně s jejich analogy je upravena v hlavě 25 „trestné činy proti zdraví obyvatelstva a veřejnému pořádku“, trestního zákoníku Ruské federace № 63 ze dne 13. 06. 1996 v aktuálním znění. V praxi jsou využívány zejména následující paragrafová znění: § 228 nezákonné získání, skladování, převoz, zhotovení, zpracování narkotik, omamně psychotropních látek nebo jejich analogů, § 228.1, nezákonná výroba, prodej nebo distribuce narkotik omamně psychotropních látek, § 228.3 nezákonná výroba, skladování nebo distribuce prekurzorů narkotik nebo omamně psychotropních látek, § 229.1 podlouhá přeprava narkotik, omamně psychotropních látek nebo jejich prekurzorů a analogů¹¹.

Škála trestů ukládaných ruskými soudy za spáchání výše specifikovaných trestných skutků je poměrně široká, a to od udělení finančního postihu ve výši 40 tisíc rublů, provedení veřejně prospěšných prací v rozsahu do 480 hodin, popř. nucené práce na dva roky, až k udělení trestů nepodmíněné povahy spočívajících v odnětí osobní svobody na dobu 20 let se zařazením do vězeňského zařízení se zpřísněnou ostrahou. Přitěžující okolnosti, ke kterým se přihlíží při stanovení výše trestu soudem, jsou obdobné jako v ČR. Jedná se zejména o výši způsobené škody, stanovení nebezpečnosti činu pro společnost, recidiva, popř. zda byla činnost páčána organizovanou formou¹⁰.

Seznam zakázaných látek a jejich kvantifikace je stanovena v Nařízení vlády RF №1002 ze dne 01.10. 2012. Ruský právní systém v této oblasti je nastaven tak, aby po prvotním zaznamenání nové škodlivé substance na trhu s omamně psychotropními látkami a provedení příslušných nezbytných analýz, byla tato látka zapsána do seznamu zakázaných, resp. zákonem regulovaných látek nejpozději v termínu tří kalendářních měsíců⁸.

Právo vymáhajících orgánů zaměřené na potírání trestné činnosti v drogové oblasti

Pokud zapátráme v historii, byla od samého počátku výskytu této specifické trestné činnosti věcná příslušnost svěřena Ministerstvu vnitra Ruské federace. V roce 2002 byla ustanovena státní komise, která měla řešit oblast nelegálního nakládání s omamně psychotropními látkami v celé šíři této problematiky odděleně. Tento orgán pracoval při Ministerstvu vnitra Ruské federace až do roku 2003. V tomto roce došlo k vydělení tohoto orgánu státní moci ze struktury Ministerstva vnitra a státní komise získala samostatnost. Formálně podléhala vládě Ruské federace, která jí také vydělila příslušné finanční zdroje pro její fungování a další rozvoj. V roce 2004 došlo k přejmenování orgánu ze Státní komise pro řízení oblasti nelegálního nakládání s omamně psychotropními látkami na Federální službu Ruské federace pro dohled nad oběhem narkotik a psycho-

tropních látek (dále jen „FSKN“). Novou nově založenou službu spočívalo v rozsahu její gesce. Tento nově vzniklý orgán měl ve své věcné příslušnosti nejenom postihovat pachatele, kteří porušili ustanovení trestního zákona na úseku nelegálního nakládání s omamně psychotropními látkami, ale současně nabylo nové gesce v oblasti kontroly léčebných preparátů a látek, jejichž oběh je na teritoriu Ruské federace regulován právními nařízeními, což byla původně gesce Ministerstva zdravotnictví. Zde je nutno uvést, že jakkoliv se z Ministerstva vnitra vydělil a byl ustanoven nový federální orgán, Ministerstvo vnitra bylo nadále věcně příslušné k vyhledávání a stíhání trestné činnosti na úseku drogové kriminality a mělo v rámci své struktury vytvořen odbor, který se uvedenou problematikou zabýval.

Dalšího hráče na poli boje s omamně psychotropními látkami představuje Federální bezpečnostní služba Ruské federace. Tato služba disponuje nejrozsáhlejšími pravomocemi a přebírá trestní případy, které jsou způsobily ovlivnit vnitřní politické, popř. administrativně-správní uspořádání státu. Současně do pravomoci Federální bezpečnostní služby Ruské federace je svěřena ochrana státní hranice. Výkon služby v rámci ochrany státních hranic je významným zdrojem informací pro oblast potírání drogové trestné činnosti. Současně je v rámci výkonu služby této složky při ochraně státních hranic prostor pro uplatňování operativních prostředků za účelem monitoringu toků těchto látek. Dále tato služba vnitřní bezpečnosti nastavuje pravidla výkonu služby a přijímá vhodná opatření směřující k zabránění nelegálního dovozu zakázaných a regulovaných látek na teritorium Ruské federace.

V roli spolupracujícího orgánu poté vystupuje Celní správa Ruské federace, která se zabývá odhalováním nelegální a podlouhé přepravy zakázaných látek přes hranice Ruské federace. Této službě však nebyly přiznány vyšetřovací pravomoci a po zjištění samotného faktu nelegální, popř. podlouhé přepravy těchto látek, předává případ některé z právo vymáhajících složek, které jsou věcně příslušné.

Tento způsob rozdělení pravomocí implikuje vytvoření konkurenčního prostředí, v rámci kterého dochází k překrývání pravomocí jednotlivých právo vymáhajících složek a k zjevným duplicitám v činnostech těchto orgánů. Je nasnadě, že spolupráce mezi těmito složkami je minimální a zpravidla nedochází ke sdílení informačního toku. Nelze nezmínit, že problémy se sdílením informací a poznatků nejsou znamenány jenom v horizontální rovině, tj. mezi zainteresovanými právo vymáhajícími složkami, ale i v rovině vertikální, tj. mezi základními oblastními anebo republikovými součástmi jednotlivých orgánů a jejich kolegy, kteří pracují na federální úrovni.

Vzhledem k výše popsání situaci, která ve výše

uvedené podobě přetrvala až do dubna roku 2016, bylo z pozice styčného důstojníka velmi obtížné, ne-li nemožné, vyjednat mezinárodní spolupráci na některém z úkonů trestního řízení, jako je např. sledování zásilky, popř. nasazení policejního agenta do kriminálně závadového prostředí.

Nyní se ovšem vrátíme k zajímavému konceptu orgánu Federální služby pro kontrolu oběhu narkotik – FSKN. Tato služba zažívala v prvních letech svého fungování bouřlivý rozvoj. Posléze se začaly projevovat i problematické body týkající se projevů korupce ve vrcholném vedení této služby. V roce 2016 situace vyvrcholila, když španělská prokuratura vydala mezinárodní zatýkácí rozkaz na Nikolaje Aulova, prvního náměstka ředitele FSKN. Mezinárodní zatýkácí rozkaz byl vydán na základě obvinění Aulova ze zločinného spolčení a z členství v organizované skupině pachatelů, která byla vytvořena a sdružena kolem jistého Gennadije Petrova¹². Tato organizovaná kriminální skupina se zabývala drogovou trestnou činností. Ředitel FSKN gen. Viktor Ivanov byl zařazen na sankční list USA vzhledem k roli, kterou sehrál při anexi Krymu. Uvedené skutečnosti zcela jistě přispěly k přijetí rozhodnutí prezidenta Ruské federace č. 156 ze dne 5. dubna 2016, kdy došlo ke zrušení této federální služby. Tímto způsobem se výkon státní moci v této oblasti vrací k původnímu stavu, tj. před rok 2002.

Hlavní správa Ministerstva vnitra Ruské federace pro kontrolu oběhu narkotik

Ministerstvo vnitra zareagovalo na zrušení FSKN změnou ve své struktuře, a to vytvořením Hlavní správy ministerstva vnitra pro kontrolu oběhu narkotik. Jejím prvním ředitelem se stává gen. por. Andrej I. Chrapov. Tato nově vytvořená Hlavní správa MV Ruské federace přebírá síly i prostředky zaniklé FSKN. V průběhu dalších 12 měsíců od převzetí FSKN do struktury Ministerstva vnitra dochází k omezení personálního stavu. V některých oblastech byl personální stav zredukován až o 70 %. Ředitel gen. A. Chrapov se vyjádřil před sdělovacími prostředky, že „považuje za svůj osobní úspěch, že se podařilo zachránit kostru kvalifikovaného personálu bývalého FSKN“. Paralelně s těmito procesy dochází v průběhu 2016 k vytvoření sítě odborů pro kontrolu oběhu narkotik, které jsou budovány v rámci standardní struktury Ministerstva vnitra v jednotlivých samosprávných republikách, oblastech, autonomních okruzích a federálních městech. Je nutno zmínit, že tyto odbory jsou přímo podřízeny velení v jednotlivých samosprávných celcích. Hlavní správa tyto celky metodicky a odborně řídí, porovnává výsledky jednotlivých součástí mezi sebou a vyhodnocuje výsledky jejich činnosti.

V této souvislosti je dobré zmínit, že v průběhu srpna roku 2016 se styčné kanceláři Policie ČR v Mo-

skvě podařilo vyjednat a zorganizovat setkání vedení této nově obnovené struktury Ministerstva vnitra Ruské federace s představiteli naší Národní protidrogové centrály. Vrcholní představitelé Národní protidrogové centrály byli jedněmi z prvních, kteří měli možnost navázat spolupráci s nově se rodící Hlavní správou MV Ruské federace. V rámci osobního setkání ředitelů obou složek byla konstatována vysoká zainteresovanost v navázání úspěšné spolupráce, která by se i nadále měla promítat do výkonu praktických činností zainteresovaných útvarů.

Na tomto místě by bylo chybou nezmínit se o způsobech práce, které jsou využívány při odhalování a dokumentování trestné činnosti pracovníky Hlavní správy MV RF pro kontrolu oběhu narkotik. Vedle standardních praktik využívaných při odhalování a dokumentování trestné činnosti, jako jsou využívání odposlechů, záznamů telekomunikačního provozu a sledování, využívají ruští kolegové velmi často institutu utajeného agenta a spolupracujícího obviněného. Jako utajení agenti jsou často nasazováni nově nastoupivší kolegové, přičemž se využívá výhody, kdy tito policisté nejsou doposud známi v kriminálním prostředí, ve kterém se mají pohybovat a vykonávat činnost. Institutu spolupracujícího obviněného napomáhá nastavení systému nápravných a výchovných zařízení v Ruské federaci a vhodné zakomponování tohoto prvku do trestního řádu Ruské federace¹⁰.

Další subjekty aktivní v této oblasti

V rámci celonárodního boje s projevy drogové závislosti působí na území Ruské federace celá řada nevládních organizací, z nichž některá jsou provozovány na ryze komerčním základě. Jedná se o celou řadu nově vznikajících rehabilitačních center, které se zaměřují na oblast závislostí na návykových látkách. Tato oblast však není regulována žádnými právními nástroji, což sebou nese značnou roztržitost aktivit a různorodou kvalitu poskytované péče. Absence standardů neumožňuje provedení srovnání kvality poskytované péče, popřípadě vyhodnocení úspěšnosti léčby. Odhaduje se, že v současné době je na území Ruské federace aktivních na 1500 zařízení, která poskytují služby v této oblasti. Ministerstvo zdravotnictví Ruské federace se pokouší o zmapování situace a následnou regulaci zařízení, které se zabývají poskytováním léčebné a popř. i následné péče vytvořením seznamu těchto zařízení. Doposud nebyl publikován žádný ucelený materiál týkající se počtu zdravotních zařízení s přehledem druhu a kvality poskytované péče.

Dalším tradičním a silným hráčem na tomto poli jsou instituce napojené na pravoslavnou církev. Jedná se o jedny z nejdůvěryhodnějších zařízení, která se zabývají převážně poskytováním následné péče pro osoby drogově závislé, a to včetně jejich resocializace. V rámci pravoslavné církve bylo zřízeno na 70 reha-

bilitačních zařízení zaměřených na pomoc drogově závislým. Pravoslavná církev také zastřešuje dalších přibližně 200 projektů, jako jsou například „domovy na půli cesty“, „centra podpory pro drogově závislé a jejich příbuzné“, „konzultační centra pro nově přichozí“ apod¹⁴.

Nelze opominout ani snahu místních samospráv v obzvláště postižených, vyloučených oblastech, které se danému tématu věnují a poskytují finanční, materiální a personální podporu založenou na principu dobrovolnosti projektům zaměřeným do této oblasti. Jedním z příkladů celonárodních vládních projektů je „Potírání nedovoleného obchodování s drogami“, který obsahuje část věnovanou resocializaci drogově postižených. Iniciace tohoto programu vzešla z dnes již neexistující Federální služby Ruské federace pro dohled nad oběhem narkotik a psychotropních látek. Po zániku této služby byla koordinací projektu pověřena Hlavní správa MV RF pro kontrolu oběhu narkotik. Tato správa MV v současné době prosazuje nový preventivní projekt nazvaný „Společně zachráníme život“, který je zaměřen na prosazování zdravého způsobu života. V rámci prevence je spuštěn meziresortní program zaměřený na děti a mladistvé „Děti Ruska – 2018“. V rámci tohoto projektu bylo uskutečněno více než 80 tisíc akcí zaměřených na poskytnutí informací dětem a jejich rodičům o nebezpečích souvisejících se zneužíváním omamně psychotropních návykových látek. Tento projekt prevence je uskutečňován v úzké spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem školství⁷.

Zájmy České republiky

Z pozice zájmů České republiky je považováno za nezbytné monitorovat situaci v drogové oblasti v rámci tohoto teritoria. Mezi sledované tendence je nutno zahrnout změnu právního prostředí ve vztahu k trestným činům spojeným s nelegální výrobou, nakládáním a obchodováním s omamně psychotropními látkami, vývoj v ekonomické oblasti, kdy v případě uvolnění právního prostředí, resp. v případě zhoršení situace spojené s vymahatelností práva v synergii se zhoršenou ekonomickou situací a s tím spojenou změnou cenové mapy může dojít ke změně chování

organizovaných skupin pachatelů. V současné době není trh s narkotiky na území Ruské federace plně saturován a to vytváří tlak na růst cenové hladiny omamných a psychotropních látek. Jedná se zejména o situaci ve vyspělejší evropské části Ruské federace. Současný efekt lze popsat jako „černou díru“, která stojí v cestě mezi producenty drog ve střední a východní Asii a západní Evropou. Tento efekt se však může na základě zhoršených ekonomických ukazatelů a možností ruského spotřebitele velmi rychle vytratit. Důsledky takové situace jsou zřejmě a spočívají v reaktivaci tzv. „severní drogové cesty“ do západní Evropy.

Monitorování situace je vhodné doplnit také přiměřenou strategií rozvíjení vzájemně užitečných bilaterálních kontaktů, a to zejména mezi státními orgány výkonné státní moci, které mají za úkol potírat projevy nelegálního užívání omamných a psychotropních látek, a to v celé škále činností začínající prevencí přes postih trestné činnosti spojené s tímto fenoménem a končící následnou péčí a resocializací drogově závislých. V tomto ohledu hraje nezastupitelnou roli česká styčná kancelář Policie ČR v Moskvě.

Závěr

Jak již bylo předesláno v úvodu článku, vzhledem k velké geografické rozloze, národnostnímu a etnickému složení populace, rozdílu v kulturní a průmyslové vyspělosti jednotlivých částí ruské společnosti je velmi obtížné zmapovat, analyzovat a následně vyhodnotit celkovou situaci v oblasti zneužívání omamně psychotropních látek na území Ruské federace. V tomto článku jsme se pokusili zjednodušeným způsobem uvést čtenáře do problematiky. Pokud vyjdeme z pevných faktů, ověřených statistických číslel a vyjádření klíčových představitelů státních i nestátních institucí zabývajících se touto problematikou, dostáváme obraz dynamicky se měnící situace, kdy je zaznamenávána snaha státních institucí o jistou institucionalizaci a standardizaci subjektů aktivních na poli boje se zneužíváním omamných a psychotropních látek, přičemž symptomatickým jevem systému a jeho hlavní slabinou je nekoordinovaná činnost právo vymáhajících složek státu.

Literatura:

1. Состояние преступности в России за январь-декабрь 2017 года, ФКУ Главный информационно-аналитический центр, Министерства Внутренних дел Российской Федерации, <https://мвд.рф/reports/item/12167987/>, Stav trestné činnosti na území Ruské federace za leden až prosinec roku 2017, FKV Hlavní analytické centrum MV Ruské federace;
2. Информационно-аналитические материалы по вопросу противодействия незаконному обороту наркотиков в Российской Федерации за 2017 год, <https://мвд.рф/news>, Informačně-analytické materiály potírání nezákonného obchodování s narkotiky v Ruské federaci za rok 2017;
3. Социально значимые заболевания населения России в 2016 году, Министерство здравоохранения Россий-

- ской Федерации, Департамент мониторинга, анализа и стратегического развития здравоохранения, ФГБУ Центральный научно-исследовательский институт организации и информатизации здравоохранения Минздрава России (Москва 2017 год, материал опубликован 17 января 2018 года в 11:22 на <https://www.rosminzdrav.ru/ministry/61/22/stranitsa-979/statisticheskie-i-informatsionnye-materialy/statisticheskiy-sbornik-2016-god>). Sociálně významné nemoci obyvatelstva Ruské federace v roce 2016, Ministerstvo veřejného zdraví RF, Odbor monitoringu, analýzy a strategického rozvoje ochrany zdraví, FGBU centrální vědecko-výzkumný institut organizace a informatizace ochrany zdraví Ministerstva ochrany zdraví Ruské federace.
4. Výzkumný projekt Institutu pro prosazování práva při Evropské Universitě Petrohrad, mapa trestné činnosti v drogové oblasti na teritoriu Ruské federace v roce 2014, „Jak MVD a FSKN bojuje s narkotiky“ kolektiv autorů: Alexej Knorre, Dmitrij Skugarevskij, Maria Shklyaruk, publikováno 16.12.2015, <http://enforce.spb.ru/products/policy-memo/6666-2015-dec-15-18-24-39>, mapa drogové trestné činnosti <http://atlasjustice.com/drug-map/district.html>;
  5. Zprávy CARICC Central Asian Regional Information and Coordination Centre for combating illicit trafficking of narcotics drugs, psychotropic substances and their precursors, <http://www.caricc.org/index.php/ru/>;
  6. Zprávy UNODC – United Nations Office on Drugs and Crime, World Drug Report 2017;
  7. Постановление Правительства Российской Федерации от 15 апреля 2014 года № 299, Об утверждении государственной программы Российской Федерации „Противодействие незаконному обороту наркотиков“ (<http://static.government.ru/media/files/rsjHtpIXhRU.pdf> nebo <http://government.ru/docs/11969/>) – Usnesení vlády Ruské federace ze dne 15. dubna 2014 č. 299, O schválení státního programu Ruské federace „Potírání nezákonného obchodu s narkotiky“;
  8. Постановление Правительства Российской Федерации от 01.10.2012 № 1002 (ред. от 29.07.2017) <http://legalacts.ru/doc/postanovlenie-pravitelstva-rf-ot-01102012-n-1002/>, Usnesení vlády Ruské federace ze dne 1. října 2012 č. 1002 (v redakci k 29. červenci 2017) – seznam státům regulovaných narkotických látek;
  9. Указ Президента Российской Федерации от 09.06.2010 г. № 690 Об утверждении Стратегии государственной антинаркотической политики Российской Федерации до 2020 года (<http://kremlin.ru/acts/bank/31218>) – Výnos prezidenta Ruské federace o schválení Strategie státní protidrogové politiky Ruské Federace do roku 2020;
  10. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18 декабря 2001 года № 174-ФЗ (http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/) – Trestní řád Ruské federace ze dne 18. prosince 2001 č. 174-FZ;
  11. Уголовный кодекс Российской Федерации от 13 июня 1996 года №63 – ФЗ, (http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/) - Trestní zákoník Ruské federace ze dne 13. června 1996 č. 63-FZ;
  12. INSIDER – mezinárodní zpravodajská agentura, článek z 13.04.2016 10:21, autor Xenie Avdonina <http://insider.org/siloviki/item/568-viktor-ivanov-prigrel-narkotorgovca.html>;
  13. Bulletin Ministerstva vnitra Ruské federace, interview s gen.mjr. Kirilem Smurovem, zástupcem ředitele Hlavní správy boje s narkotiky MV RF (publikováno dne 07. 02. 2017) <http://www.ormvd.ru/interview/osnovnye-napravleniya-deyatelnosti-podrazdeleniy-narkokontrolya/>;
  14. Oficiální webová stránka pravoslavné církve, článek z 14. března 2018, „O církevní pomoci osobám závislým na narkotikách informovali na výstavě v Moskvě“, <http://www.patriarchia.ru/db/text/5161521.html>;
  15. Wikipedia, <https://www.wikipedia.org/>;

pplk. Ing. Jaroslav Javor, e-mail: jaroslav.javor@pcr.cz

NCOZ SKPV, Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky, P. O. BOX 41/NCOZ, 156 80 Praha 5 – Zbraslav

Keywords:

The Russian Federation; drug scene overview; drugs and psychotropic substances; narcotics; a legal environment; law-enforcement authorities

Abstract:

The Russian drug scene is very diverse and varied. It contains a lot of the negative aspects associated with the use of illegal narcotics and psychotropic substances. Every sophisticated multicultural and multi-ethnic society is confronted by the scourge of drug abuse, and its consequences, and Russian society is no exception. From official statistics and other sources of information relating to this issue, we are getting a picture of a dynamic and developing situation on the ground. In order to gain a better understanding of the overall situation, we have identified the main actors, who play significant role in fighting illegal drugs and related crimes. Subsequently, the interactions and ties existing among those involved in this field have also been monitored, analysed and evaluated. Crucial to gaining a better understanding of this situation is a thorough knowledge of the legal environment in which these crime fighters operate. The main goal of this article is to draw the reader's attention to the illegal drug situation in the Russian Federation, as well as encouraging the relevant specialists, and professional community, to consider these issues.

POZDRAV ZE ZÁHROBÍ

PAVEL MRZENA

Department of Criminal Police and Investigation, Territorial Department Tábor, Czech Republic

Klíčová slova:

Daktyloskopická stopa, vloupání, odborné zkoumání, Kriminologický ústav Praha

Abstrakt:

Článek se zabývá případem, kdy policisté na místě činu našli upotřebitelné daktyloskopické stopy, které však, jak bylo později zjištěno, patřily osobě, která byla již řadu let úředně po smrti.

V měsíci lednu roku 2016, v rozmezí 5 dnů, došlo na jednom tábořském sídlišti k sérii vloupání do bytů. Pachatel vnikal do přízemních bytů po vypáčení plastového okna. Předmětem zájmu byly pouze šperky a finanční hotovost. Zvláštností těchto vloupání bylo, že pachatel téměř vždy zajistil vstupní dveře do bytu bezpečnostním řetízkem. Jeden z bytů patřil i jisté vdově, I. Č., ročník 1946.

Obr. 1 – Pohled na obývací stěnu (Zdroj: PČR)

K uvedené trestné činnosti jsme získali následně informace, které hovořily v dané lokalitě o častém výskytu drogově závislých osob. Celou věcí se tak začalo zabývat i oddělení obecné kriminality v Táboře, konkrétně policisté zařazení na linii toxi.

Obr. 2 – Pohled na skleněné výplně obývací stěny se zajištěnými daktyloskopickými stopami (Zdroj: PČR)

Při samotném ohledání bytu paní I. Č. byla na místě kriminalistickým technikem kromě jiných stop zjištěna daktyloskopická stopa č. 5, 6 a 7 viz foto. Jednalo se konkrétně o otisky prstů, které se nacházely na skleněné výplni obývací stěny. Veškeré získané stopy jsme následně zaslali k odbornému zkoumání na pracoviště OKTE České Budějovice, které vypracovalo odborné vyjádření ve smyslu ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu z oboru kriminalistika, odvětví daktyloskopie. **Na základě provedené expertizy v závěru zkoumání bylo uvedeno zjištění vzájemné shody na úrovni individuální identifikace mezi daktyloskopickou stopou č. 5 a otiskem ukazováku levé ruky na daktyloskopické kartě (uložena v systému AFIS pod ID) osoby R. Č., rok narození 1943, taktéž i stopa č. 6 a č. 7 vykazovala shodu.**

Až do této chvíle by to nebylo nic neobvyklého, že na základě dobře odvedené práce kriminalistického technika na místě činu nám tzv. vyjde shoda na pachatele, než jsme si na odborném vyjádření přečetli poznámku. Zde bylo uvedeno, že osoba R. Č. je již po smrti a jedná se o manžela poškozené. Při dalším zjišťování bližších okolností jsme však zjistili, že R. Č. zemřel již v roce 2008, což bylo 8 let před vloupáním.

V uvedeném případě se jednalo o bezproblémovou rodinu, kde podle zjištění nebyl do doby nahlášení vloupání nikdo policií prověřován, poškozená měla v bytě standardně uklizeno a uváděla, že manžel nebyl nikdy policií vyšetřován a ani nebyl nikdy pravomocně odsouzen. O žádném jeho protiprávním jednání nic nevěděla. Ani nikdo z rodiny neměl povědomost o případném předchozím protiprávním jednání zemřelého. Věc se ještě zkomplikovala tím, že vložení uvedené karty do centrální databáze AFIS došlo až v roce 1994, kdy tato evidence vznikala a uvedená karta se tedy jevila jako karta vytvořená v tomto roce. Policie se tedy původně mylně domnívala, že zemřelý spáchal své protiprávní jednání v roce 1994.

Z těchto důvodů se začala celá věc prověřovat v několika rovinách. Bylo nutné stanovit verze, které by vysvětlovaly získané daktyloskopické stopy mrtvého

R.Č. z místa činu. Byly stanoveny následující verze prověřování.

Verze č. 1 – Otisky R.Č. se na místě vloupání nacházejí řadu let i po jeho smrti, pachatelem vloupání je někdo cizí.

Verze č. 2 – R.Č. je stále na živu a shodou okolností (vloupání do bytu) byly zajištěny jeho otisky na vitríně v obýváku, nechal se z blíže nezjištěných příčin prohlásit za mrtvého (dluhy, exekuce,...) – rodina o všem ví a schovává ho.

Verze č. 3 – R.Č. je stále na živu, nechal se prohlásit za mrtvého z blíže nezjištěných příčin a po letech se vrátil do místa bydliště pro nějakou blíže nezjištěnou věc, do bytu se vloupal – rodina ho považuje za mrtvého.

Věc převzali kolegové, kteří mají na starosti pátrání po osobách, a začali s prověřováním osoby R. Č. Souběžně však běželo prověřování vloupání do bytů. Policisté museli prověřit matriku, kopii úmrtního listu a další okolnosti, také začalo prověřování minulosti zemřelého R. Č., včetně poměrů v rodině. Nic podezřelého se však zjistit nepodařilo. **Zjistili jsme, že daktyloskopická karta ID byla založena dne 11. 11. 1960 cestou okresní veřejné bezpečnosti Písek z důvodu krádeží a rozkrádání aut a motocyklů, číslo fotografické desky 28/1960. Bohužel údaj o čísle jednacím se na uvedené kartě nenacházel. Nebylo ani možné se zeptat případně někoho z pamětníků, kteří v daném roce sloužili u okresní veřejné bezpečnosti v Písku, neboť se jednalo o velmi vzdálené časové období.**

Z uvedeného tedy vyplývalo, že v den založení daktyloskopické karty zemřelého mu bylo 17 let a 4 měsíce a místo narození Písek odpovídalo místu policejního hlášení pobytu z dřívější doby.

Učinili jsme dotaz na Kriminologický ústav Praha, odbor kriminologických identifikací, který následně upřesnil a z velké části i osvětlil možnost vzniku a trvanlivosti daktyloskopických stop na

místě činu. Mezi hlavní faktory pak patří zejména teplota, vlhkost a sluneční záření s prašností. Dalším důležitým faktorem, na kterém závisí stálost daktyloskopické stopy, je složení potně-tukové substance a zastoupení jednotlivých složek potu. Neméně důležitou roli pak hrají také vlastnosti nosiče latentní daktyloskopické stopy. Vzhledem k výše uvedeným faktorům, pak nelze jednoznačně určit maximální dobu zachování daktyloskopické stopy.

V závěru zprávy bylo uvedeno, že daktyloskopické stopy zajištěné na místě činu vloupání do bytu v Táboře, byly zajištěny na skleněném povrchu, který je velmi vhodným nosičem k uchování latentních daktyloskopických stop.

Po provedení všech dostupných šetření v rodině, mezi příbuznými a s ohledem na vyjádření Kriminologického ústavu Praha se kriminalisté přiklonili k verzi č. 1, tedy že otisk zemřelého R. Č. setrval v místě jeho bydliště 8 let, aby byl poté zajištěn kriminologickým technikem při vloupání do jeho bytu a on se tak mohl opět svým blízkým připomenout a svým způsobem je i pozdravit z onoho světa. A to i přesto, že sklenice a nádobí uvnitř této vitríny byly opakovaně používány. Paní I. Č. tedy uvedenou skleněnou výplň obývací stěny ponechala bez omytí bezmála 8 let.

Případ vloupání do bytu paní I. Č. byl po dvou měsících od oznámení usnesením dle ustanovení § 159a odst. 5 trestního řádu odložen, neboť se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání, aby mohl být opětovně za několik měsíců otevřen z důvodu realizace skupiny pachatelů z Polska, kteří se uvedenou trestnou činností zabývali po celém území ČR.

Snahou článku bylo ukázat velmi zajímavý případ z pohledu kriminalistiky, v případě nálezu upotřebitelných stop na místě činu, který by mohl pomoci v policejní praxi a zároveň upozornit na nečekaná úskalí při běžné policejní práci.

npor. Mgr. Pavel Mrzena, e-mail: pavel.mrzena@pcr.cz

PČR Územní odbor Tábor; OOK SKPV, Soběslavská 2763, 390 05 Tábor

Keywords:

Dactyloscopic trace, burglary, professional examination, Criminalistic Institute Prague

Abstract:

The article deals with a case where police officers found usable dactyloscopic traces at the crime scene, but it was later discovered that they belonged to a person who had been officially dead for a number of years.

DRUGSTOP – ÚSPĚŠNÝ PROJEKT MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE S DROGOVOU KRIMINALITOU

ONDŘEJ MORAVČÍK, HANA VÍTKOVÁ

Regional Headquarters of the Police of the Hradec Králové Region, Hradec Králové, Czech Republic

Klíčová slova:

Mezinárodní spolupráce; prevence; společný informační systém; vývoj aplikace; nákup profesionální techniky

Abstrakt:

Přeshraniční spolupráce policejních jednotek v oblasti boje s drogovou kriminalitou dostala koncem roku 2015 nový rozměr, protože právě v této době došlo k institucionalizaci spolupráce mezi pěti českými a třemi polskými krajskými policejními ředitelstvími. Projekt „Drugstop“ nejen že poskytuje všem zúčastněným stranám ideální podmínky ke spolupráci v této oblasti včetně podrobné metodiky, ale poskytl i prostředky nutné k její realizaci – vzájemně kompatibilní inovativní techniku potřebnou pro společný boj s drogovou kriminalitou. Zároveň také nabídl multioborový přesah do preventivní a informační oblasti, což z něj činí příkladně širokospektrální kooperace. Následující článek čtenáře seznámí jednak s okolnostmi vzniku projektu, ale také představí jeho hlavní témata a náplň, přičemž zároveň bude poukázáno na silné a slabé stránky, které budou na konkrétních příkladech vysvětleny.

Úvod

Mezinárodní spolupráce policejních jednotek v potírání drogové kriminality má dlouhou historii a nezná geografické hranice – ať již hovoříme o spolupráci americké federální policie s mexickými jednotkami, anebo poukážeme na intenzivní výměnu zkušeností a informací mezi novozélandskými a australskými bezpečnostními sbory, tak všude primárně nalézáme požadavek společnosti řešit tuto závažnou formu trestné činnosti a reagovat na aktuální trendy. S jistou dávkou cynismu lze říci, že globalizace v mezinárodních vztazích a obchodě má svoji alternativní podobu i na tzv. černém trhu, jehož součástí je i obchod s návykovými látkami či jejich prekurzory. Z tohoto důvodu je dnes už standardem, že policisté z jednotlivých zemí vzájemně spolupracují a i přes časté legislativní překážky hledají optimální cesty, jak přeshraniční drogový obchod rozkrýt a případně eliminovat. Strípkem do této mezinárodní mozaiky přispělo v roce 2015 i pět českých a tři polská krajská policejní ředitelství, která společně podala Centru pro regionální rozvoj ČR projektovou žádost na základě návrhu současného lead partnera Krajského ředitelství policie ve Wroclawi obsahující projekt „Drugstop - přeshraniční spolupráce policejních jednotek v oblasti boje s drogovou kriminalitou“ realizovaný v rámci Programu Interreg V-A Česká republika – Polsko.

Jak to všechno začalo

Začátkem roku 2014 vznikla u lead partnera (KŘ policie ve Wroclawi) myšlenka česko-polského multitematického projektu, který by významně přispěl ke zefektivnění přeshraničního boje s drogovou kriminalitou v trestně právní rovině a který by zároveň obsahoval preventivně informační kampaň zaměřenou

na protidrogovou osvětu. Jednalo se o reakci na krátkodobý vývoj a aktuální stav v oblasti drogové kriminality po vstupu České republiky a Polské republiky do Schengenského prostoru, se kterým bylo spojeno zrušení hraničních kontrol a otevření tranzitních cest pro pachatele trestných činů. Následná setkání všech oslovených partnerů jen potvrdila, že jak čeští, tak i polští zástupci mají eminentní zájem na vzájemné spolupráci a podpoře. Za účasti všech partnerů pak byla společně vypracována Koncepce vlajkového projektu, která byla 30. října 2014 předložena na Centrum pro regionální rozvoj ČR, Společný technický sekretariát Olomouc, k připomínkování a která byla Společnou skupinou expertů v dubnu 2015 uznána za vlajkovou. Tím byli zainteresovaní partneři oprávněni předložit plnou projektovou žádost. Během září roku 2015 pak proběhlo pracovní setkání všech partnerů s cílem vypracovat samotnou projektovou žádost, která byla skutečně 30. září 2015 lead partnerem podána včetně všech povinných příloh (mimo jiné i s dohodou o spolupráci, která byla podepsaná všemi zainteresovanými stranami). Následoval schvalovací proces, na jehož závěru zazněl v prosinci 2015 konečný verdikt: Projekt Drugstop byl monitorovacím výborem doporučen k dofinancování z prostředků programu Interreg V-A Česká republika – Polsko, a to ve výši zhruba 57,5 milionů Kč, což představovalo 85 % celkových způsobilých výdajů projektu.

Proč to všechno začalo

Mezinárodní spolupráce a obecně boj s drogovou kriminalitou není ničím nové ani přelomové téma - z tohoto pohledu si ani samotný projekt „Drugstop“ nečinil žádné převratné ambice. Co však z něj činí více než pouhý pakt o spolupráci, je koordinovaný

a systematický přístup ke zpracování podrobné společné metodiky vzájemné spolupráce v drogové problematice, spočívající ve výměně informací, vzorků a užívání techniky mezi partnery projektu a samozřejmě její zavedení do policejní praxe na obou stranách hranice. Tento systém je postaven na rychlém vzájemném poskytování operativních informací z řešených kauz a dat zjištěných pořízeným kompatibilním detekčním a analytickým high-tech zařízením, jako například Stolní Ramanův mikrospektrometr či Plynový chromatograf s hmotnostním detektorem, potřebným pro efektivní potírání drogové kriminality. Vypracovaný systém interní policejní činnosti je zároveň navázaný na preventivní činnost a osvětu veřejnosti. Na jedné straně si policejní sbory pořizovaly high-tech zařízení, a v tu samou dobu na druhé straně specialisté v oblasti prevence vytvářeli koncept unikátní mobilní aplikace, která by například umožnila rodičům velmi jednoduše a na základě pouhého zadání GPS souřadnic vyhledat účinnou institucionální pomoc pro své drogově závislé dítě.

Projekt „Drustop“ lze definovat také jako reakci na poptávku kriminalistů a preventistů, kteří se zabývají drogovou problematikou. V obecné rovině pozitivně přijímané otevření hranic související se vstupem České a Polské republiky do Schenghenského prostoru s sebou přineslo negativní kriminogenní faktory, které značně komplikují a prodlužují trestní řízení, čímž nepřímou dochází i ke zvyšování nákladů na objasňování trestné činnosti a k významnému nárůstu potřeby přeshraniční spolupráce policejních orgánů.

Nelze říci, že by byl kladen větší důraz na objasňování protiprávní činnosti před prevencí či naopak právě výše zmíněný oborový přesah a úzká provázanost jednotlivých činností zajistily, že všechny klíčové aktivity byly akcentovány ve stejně intenzivní míře a všechny pilíře byly od samého začátku rozvíjeny současně. Na pozadí všech klíčových aktivit, tzn. tvorby metodiky a vlastního systému spolupráce, nákupu materiálu a přípravě preventivní kampaně, také probíhala setkání specialistů z řad OKTE a služby kriminální policie a vyšetřování, v rámci kterých docházelo k předávání informací, výměně zkušeností a poskytování metodických rad, což mělo přímý vliv na podobu vznikající platformy (systému, metodiky), v rámci které jsou mezi partnery předávány klíčové informace o probíhajícím trestním řízení a nově odhalených drogách. Právě tyto osobní kontakty a navazování pracovních-přátelských vztahů lze legitimně považovat za největší benefit celého projektu, protože do nich byli zakomponováni na všech stranách řadoví operativci, vyšetřovatelé a analytici a nikoliv pouze manažeři či projektoví specialisté.

Hlavní cíl projektu

Hlavní prioritou projektu „Drugstop“ bylo vytvoření systému, na jehož základě budou vzájemně mezi zúčastněnými partnery vyměňovány klíčové informace o probíhajícím trestním řízení a nově odhalených

drogách. Za prostředníka pro přenos těchto informací byla určena Česko – polská kontaktní pracoviště. Primárním předpokladem bylo, že intenzivní společné meetingy, výměna zkušeností, nákup kompatibilního vybavení využívaného v celé oblasti pohraničí, zavedení stejných metod zkoumání a preventivní aktivity včetně osvěty budou mít za následek trvalé zvýšení a vyrovnání úrovně bezpečnosti na obou stranách státní hranice. Současně se stanovením hlavního cíle bylo nutné určit metody, jakými bude možné jej dosáhnout a explicitně stanovit k tomu relevantní nástroje, jimiž ho bude dosaženo. Tyto nástroje byly zvoleny následovně:

- 1) Prohloubení vzájemné spolupráce a komunikace policejních útvarů na české a polské straně v oblasti drogové kriminality.
- 2) Propagace projektu a osvětová činnost.
- 3) Účast policistů a specialistů z oblasti boje s nelegální výrobou drog na specializovaném školení v Mezinárodním centru boje s nelegálními drogovými laboratořemi (ITCCCL).
- 4) Nákup kompatibilních moderních analytických přístrojů a zařízení, a to jak stolních laboratorních, tak malých přenosných určených pro práci v terénu.

Součástí prvního zmíněného nástroje byla především analýza aktuálního právního stavu v České republice a Polské republice a zároveň jasné vymezení zásadních problémů, právního rámce a současných možností v oblasti výměny informací a zkušeností. Na společných setkáních odborníků se však neřešily jen poněkud abstraktní právníké záležitosti, ale konkrétně se diskutovaly zkušenosti jednotlivých policejních sborů, například s pěstírnami konopí či postupy na místech zajištění a při odběrech vzorků. Součástí byla také tvorba dvojjazyčných formulářů, které významně zefektivní přeshraniční spolupráci. Společným úkolem bylo v prvé řadě vytvoření systému výměny informací tak, aby došlo k maximalizaci využití stávajících hardwarových a softwarových prostředků.

Tento systém společné komunikace slouží zejména ke zvyšování úrovně schopností zainteresovaných a specializovaných útvarů poskytovat rychlou a účinnou podporu výkonným složkám, a to nejenom ve fázi vyhledávání a prokazování trestné činnosti, ale také následně při řízení před soudem. Již při samotné tvorbě projektu však bylo nutné zohlednit možnosti jednotlivých policejních sborů a pohybovat se v mantinelech, které stanovuje stávající technologické vybavení. Jinými slovy nedošlo k vytváření nových komunikačních kanálů, ale k propojení a aktualizaci těch stávajících a k jejich začlenění do běžného výkonu služby tak, aby byly co nejefektivněji využívány existující systémy a databáze.

Druhým nástrojem nezbytně nutným k dosažení hlavního cíle projektu byla propagace a podpora projektu prováděná ruku v ruce s vlastní preventivní kampaní. Například společná propagační kampaň zahrnuje také zveřejňování informací v médiích i pro-

střednictvím policejních webových stránek, a to každým partnerem projektu. Zároveň byly vytvořeny dvojjazyčné propagační plakáty, jež jsou umístovány do veřejně přístupných budov, popřípadě škol a školských zařízení, a jejichž hlavním cílem je zviditelnit projekt Drugstop. Koordinátoři prevence ze všech partnerských policejních ředitelství vytvořili společný program školení pro preventisty a policisty základních útvarů zabývající se přednáškovou činností, jehož prostřednictvím jsou oslovováni dvě základní cílové kategorie: (i) studenti základních a středních škol, (ii) a dospělá populace zahrnující mimo jiné pedagogy či rodiče žáků. Všechna odborná školení a osvětové kampaně probíhají na území partnerů projektu a školám, školským zařízením a státním i nestátním institucím jsou proaktivně nabízeny přednášky, v rámci kterých mohou pedagogové a rodiče žáků zhlédnout speciální ilustrativní kufřík. V něm se nachází atrapy základních druhů drog, rozličné předměty sloužící k užívání, dávkování, přechovávání a distribuci omamných látek (například kovová trubička, vodní dýmka, elektronická váha, mlýnky, úkryt v podobě šroubu nebo zapalovače, sáčky se zipem a další předměty).

Dalším produktem, který byl v rámci projektu pořízen, byl dvojjazyčný film, jehož hlavním námětem je fenomén tzv. Designer drugs (v České republice známé spíše pod pojmem Nové syntetické drogy). Film byl vytvořen polskými tvůrci a reaguje na urgentní potřebu oslovit mladé diváky právě s tímto tématem, protože v Polské republice jsou nové syntetické drogy skutečně palčivým problémem. Film je k dispozici i v české jazykové mutaci a je používán jako doplněk k ostatním preventivním aktivitám. Na tomto místě je však nutné upozornit na problémy, které v souvislosti s tvorbou filmu a jeho přípravou byly evidovány. S ohledem na odlišnou strukturu drogového prostředí v České republice a v Polské republice bylo nutné hledat vhodný kompromis při volbě tématu filmu a bylo zapotřebí najít určitý tematický průsečík, který bude znamenat přidanou hodnotu jak pro české, tak ale i pro polské diváky. Jinými slovy tvůrci museli přistoupit k určitému kompromisu a vytvořit takové dílo, které bude aktuální na obou stranách hranice. Film tak prezentuje příběhy mladých lidí, kteří jsou vedeni zvědavostí a touhou vyrovnat se svým vrstevníkům při experimentování s drogami. Jejich autentické výpovědi vedou diváky k uvědomění si, jak rychle se drogy mohou stát nedílnou součástí života a jak lehce nad mini lze ztratit kontrolu.

V průběhu pracovních setkání byla také navržena podoba dvojjazyčné mobilní aplikace, která byla následně polskou stranou vytvořena a jejímž hlavním účelem je poskytovat uživatelům (mobilních zařízení, nikoliv primárně drog) jednak informace o právní odpovědnosti a důsledcích výroby, distribuce a užívání psychotropních látek, ale především jim pomocí interaktivní mapy poskytnout nasdílení kontaktů na in-

stituce a neziskové organizace zabývající se pomocí drogově závislým osobám. S ohledem na mezinárodní charakter celého projektu bylo nutné při tvorbě aplikace zohlednit situaci u obou národních partnerů, proto byli do interaktivní mapy zakomponováni nejenom čeští poskytovatelé služeb pro drogově závislé, ale také polští. Hlavním cílem aplikace však není pouze poskytovat kontakty na poskytovatele pomoci, ale také na jednom místě soustředit informace o zdravotních důsledcích užívání drog a dalších sociálních dopadech, které s tímto fenoménem souvisí. Prostřednictvím aplikace – jejíž oficiální zpřístupnění široké veřejnosti proběhlo v říjnu roku 2017 – je také možné sdělovat rodičům, případně i pedagogickým a sociálním pracovníkům, na co by měli zaměřit pozornost u chování dětí a mladistvých. Například které změny mohou signalizovat, že dítě začíná experimentovat s některou psychotropní látkou, případně jaké další projevy, způsoby oblékání, atypické předměty nebo zájmy dítěte by měly rodiče upozornit na to, že se děje něco nestandardního. V aplikaci se také budou nacházet rady, kterým práškům, sušině, krystalům, tabletám s netypickým označením, případně atypickým předmětům nalezeným mezi věcmi dětí věnovat patřičnou pozornost a rodičům popřípadě pedagogům tak nabídne užitečnou primární pomoc potřebnou pro případnou intervenci.

Propagace celého projektu a působení policistů v preventivní oblasti je pouze jedním sledovaným pilířem komplexního systému, avšak je bez debat, že právě míra vlivu na veřejnost, předávání informací a vytváření kritického myšlení u cílové populace jsou jedněmi z hlavních kritérií, na základě kterých bude projekt zpětně hodnocen. Z tohoto důvodu byly tyto „měkké“ aktivity od samého počátku akcentovány a rozpracovávány s maximálním důrazem na kvalitu.

Třetím nástrojem, jehož prostřednictvím má také být dosaženo stanoveného cíle projektu Drugstop, je účast policistů a specialistů z oblasti boje s nelegální výrobou drog na specializovaném školení v Mezinárodním centru boje s nelegálními drogovými laboratorními (ITCCCL). Tento nástroj souvisí s požadavkem na konstantní zvyšování odbornosti kriminalistů a specialistů vyšetřujících drogové trestné činy jakožto reakce na zvyšující se úroveň odborných schopností pachatelů trestné činnosti. Prostředkem k dosažení tohoto dílčího cíle bylo mimo jiné pořádání specializačních tréninkových pobytů výkonných i podpurných policejních útvarů v Mezinárodním školicím centru boje s nelegálními drogovými laboratorními. Toto centrum, které sídlí v polském městě Legionowo, patří mezi několik málo obdobných středisk na světě a jeho cílem je především ukázat policistům a příslušníkům dalších bezpečnostních složek rizika, na která mohou narazit během likvidace nelegálních drogových laboratoří. Realizované tréninkové pobyty přinesly účastníkům komplexní pohled na správnou praxi při práci ve vzorových nelegálních

výrobních drog, a to včetně zajišťování stop, dokumentace na místě činu, balení a transportu vzorků, bezpečnostních zásad a dalších aspektů této speciální činnosti. Samotné centrum se celkem skládá z 20 pracovišť, ve kterých jsou simulovány podmínky výroby amfetaminu, metamfetaminu, LSD, extáze a heroinu a policisté se v nich samozřejmě také setkají i s jednotlivými prekurzory. V budově školícího centra se nacházejí mimo jiné i místnosti pro dekontaminaci a dva přednáškové sály, které jsou určené pro výuku teorie.

K atraktivnosti a autentičnosti instruktáží přispívá i fakt, že některá konkrétní zařízení v tréninkových varnách byla reálně zajištěna během likvidací nelegálních zařízení v Polsku, západní Evropě a v Holandsku, posléze byla demontována a převezena do školícího střediska, aby sloužila k demonstraci reálných podmínek výroby drog. Jejich výroba by totiž byla velmi nákladná, protože jednotlivé komponenty nejsou na legálním trhu téměř dostupné.

Centrum provádí od začátku své činnosti mezinárodní školení pro posluchače z několika desítek států a tato jsou realizována dle přicházejících poptávek zahraničních bezpečnostních sborů, přičemž zaměstnání jsou vedena zejména v anglickém a ruském jazyce. V týmu přednášejících je množství vynikajících odborníků, kteří jsou uznávanými profesionály a provádějí znalecká zkoumání. Všichni lektori jsou funkčně zařazení na Ústavu chemie Centrální policejní kriminalistické laboratoře ve Varšavě, se kterým Krajské ředitelství policie ve Wroclavi uzavřelo dohodu o přípravě a realizaci vzdělávacích aktivit v rámci projektu Drugstop.

Závěrečnou čtvrtou prioritní osou sloužící k naplnění deklarovaného cíle projektu byl nákup kompatibilních moderních analytických přístrojů a zařízení - jak stolních laboratorních, tak i malých přenosných určených pro práci v terénu. Je nesporné, že kvalita pořízených důkazů koresponduje s kvalitou a výkonem měřicího a technického vybavení, jakož i s odborností obsluhy, a v důsledku významně ovlivňuje i projednávání kriminálních kauz před soudem. Díky kompatibilitě analytických přístrojů je zároveň možné společně rozšiřovat v přístrojích sdílenou databázi drog a prekurzorů a poskytovat data z analýzy nově odhalených návykových látek. Tento čtvrtý pilíř tak doplňuje ty předchozí a výsledkem je komplexní projekt přeshraniční spolupráce, v rámci kterého je jednak pořízeno materiálně-technické vybavení, specialisté a odborníci jsou proškoleni v metodách vyhledávání a objasňování drogové kriminality a je zpracována podrobná metodika vzájemné spolupráce.

Moderní technické vybavení je v dnešní době v drogovém prostředí samozřejmostí, a pokud je zájem veřejnosti tento druh trestné činnosti maximálně eliminovat, tak je nezbytností, aby policejní sbory disponovaly technikou potřebnou pro odhalování pachatelů. Projekt Drugstop v této oblasti nabídl všem

partnerům možnost zvolit si speciální vybavení tak, aby celkový soubor tohoto vybavení tvořil ucelený systém vedoucí k naplnění cílů projektu a zároveň takové, které využije ve svých specifických domácích podmínkách. Nakoupeno tak bylo speciální vybavení sloužící k odhalování drogové kriminality a ke shromažďování důkazního materiálu s cílem implementace novodobých technik k rychlé identifikaci drog bezprostředně po zadržení pachatele trestné činnosti, zařízení založené mimo jiné na Ramanově spektroskopii. Pořízeny však nebyly jen malé mobilní přístroje určené pro použití v terénu, ale také imobilní vysoce citlivé laboratorní analyzátoři určené pro podrobná a vysoce sofistikovaná měření ve forenzních laboratořích.

Pořízený materiál a technické vybavení pak lze rozdělit do dvou kategorií: i) přenosná zařízení sloužící zejména k identifikaci návykových látek a k vyhledávání nelegálních výroben drog, k jejich lokalizaci a dokumentaci (laserové přístroje pracující na principu Ramanovy spektroskopie), ii) statická zařízení sloužící k dokumentaci zajištěných drog, přípravků a léčiv, a také k dokumentaci předmětů používaných k jejich nelegální výrobě a aplikaci.

Technické vybavení pořízené v rámci projektu:

Mobilní Ramanův spektrometr

Mobilní analyzátor, který je určen pro kriminalisty všech partnerů projektu pracující v terénu. Zařízení umožňují velmi rychlou a spolehlivou identifikaci syntetických drog a látek, které se používají k jejich výrobě. Využívají se také pro spolehlivou a bezpečnou identifikaci výbušnin, které se velmi často vyskytují současně s drogami, například aceton, peroxid apod.

Tyto moderní přístroje nahradily dosud používané zastaralé, nepřesné a zdraví škodlivé mobilní chemické testy, jakými jsou například soupravy NIK.

Výsledky získané terénními pracovníky pomocí těchto přístrojů jsou použitelné například k okamžitému uvalení vazby na pachatele, k předání okamžité informace o výskytu drogy ostatním partnerům projektu, či k přijetí okamžitých bezpečnostních opatření při identifikaci výbušniny.

Takto získané výsledky analýz následně slouží jako vstupní informace k další identifikaci v nejbližší odborné laboratoři za pomoci stacionárních zařízení zakoupených v rámci projektu. Vzhledem k mobilnímu charakteru Ramanova Spektrometru je možné jeho rychlé dodání na místo zadržení jak na české, tak polské straně hranice a také k potřebám jiné složky dle zásad definovaných v metodice společného užívání vybavení.

Mobilní sestava – stereomikroskop počítač

Přenosný stereomikroskop s počítačem a tiskárnou slouží k definování mikroskopických vlastností rostlin konopí, zkoumání morfologie povrchů materiálů, identifikaci loga na tabletách a k mnoha dalším účelům. Tyto mobilní sestavy umožňují okamžitou archi-

vaci a využití obrazů dokumentovaných objektů pro potřeby trestního řízení.

Mobilní kamera ve střešním boxu a mobilní ruční termokamera s akumulátorem

Zařízení sloužící například k odhalování nelegálních pěstíren marihuany či k detekci varny drog. Princip jeho fungování je založen na rozdílu teplot okolního prostředí a zájmových prostor. Mobilní termokamera, která je umístěná v běžném střešním boxu a montuje se na podélný střešní nosič, slouží k přesnému monitorování zájmových objektů, pohybu osob kolem nich, případně střežení objektů se zajištěnými věcmi.

Mobilní ruční termokamera s akumulátorem slouží k přesnému monitorování zájmových objektů se zaměřením na teplotní rozdíly. Díky své malé velikosti a snadné a rychlé manipulaci je využitelná na místech, kde by použití rozměrnější techniky nebylo možné z důvodu nutné konspirace.

Plynový chromatograf s hmotnostním spektrometrem

Plynový chromatograf je vysoce citlivý, účinný a selektivní nástroj pro přesnou identifikaci drog a prekurzorů. Zařízení je laboratorními pracovníky ve forenzních laboratořích ve Frýdku Místku, Opole, Katovicích a Wroclavi používáno k zevrubné analýze zajišťovaných vzorků a k potvrzení platnosti výsledků naměřených mobilními Ramanovými spektrometry v terénu. V případě záchytu nových neznámých látek je tento přístroj používán k procesu rozšiřování databáze látek mobilních Ramanových spektrometrů.

Stacionární infračervený mikrospektrometr

Výkonný stolní mikroskop s implementovaným infračerveným spektrometrem. Používán je ve forenzní laboratoři v Hradci Králové, a to jednak pro účely potvrzení výsledků měření pomocí mobilních přístrojů v terénu, ale také pro rozšiřování elektronické databáze látek v paměti mobilních přístrojů všech partnerů projektu. Jedná se o zařízení, které je vysoce flexibilní, protože umožňuje měřit i velmi malé vzorky.

Stacionární Ramanův mikrospektrometr

Jedná se o výkonný stolní mikroskop s implementovaným Ramanovým spektrometrem, který je používán ve forenzní laboratoři v Hradci Králové, a to jednak pro účely potvrzení výsledků měření mobilních přístrojů v terénu, ale také pro rozšiřování elektronické databáze látek v paměti mobilních Ramanových spektrometrů všech partnerů projektu. Jedná se o Ramanův spektrometr s vysokým analytickým výkonem a s možností měřit i v mikroskopickém měřítku. V případě záchytu nových neznámých látek bude tento přístroj díky své konstrukci používán k jejich identifikaci i ve velmi malém množství, např. na površích mobilních telefonů, na oděvních svršcích, na zbraních apod., nebo k nedestruktivnímu stanovení

chemického složení přímo na povrchu tablet (např. tablet tzv. extáze) apod.

Stacionární rentgenfluorescenční spektrometr

Tento spektrometr pracuje na zcela odlišném analytickém principu než všechny ostatní pořízené přístroje – je používán jednak na kvalitativní a kvantitativní analýzu anorganických částí struktury látek v rámci komplexní podrobné identifikace zajištěných vzorků během laboratorního zkoumání, ale také k identifikaci chemikálií a pomocných látek používaných k výrobě drog zajištěných na místě činu. Tento laboratorní přístroj je používán forenzními laboratořemi v Hradci Králové a ve Frýdku Místku.

Při nákupu materiálu v rámci projektu Drugstop byly primárně zohledňovány konkrétní požadavky jednotlivých partnerů – v praxi tedy nebyly jednotlivé forenzní nástroje nakupovány plošně, ale jejich rozmístění na jednotlivých krajských ředitelstvích je logické, účelné a vzájemně propojené. Tento způsob pořízení materiálu vycházel ze základního požadavku na kompatibilitu a vzájemné doplňování se jednotlivých nástrojů při jejich využívání.

Technika	ks
Stolní Ramanův mikrospektrometr	1
Stolní infračervený mikrospektrometr	1
Stolní rentgenfluorescenční spektrometr	2
Plynový chromatograf s hmotnostním detektorem	1
Mobilní Ramanův spektrometr	20
Termokamera ve střešním boxu	5
Ruční termokamera s akumulátorem	5
Celkem	35

*Tabulka č. 1: Nákup techniky za české partnery.
(Zdroj: Projektová žádost)*

Závěr

Bývá pravidlem, že každý projekt je hodnocen až po svém skončení – poté, co se pečlivě analyzují vstupní požadavky a dosažené výsledky. Jinými slovy dochází k porovnání našeho očekávání s tím, jak bylo naplněno a co všechno se povedlo či nepovedlo. Z tohoto důvodu není v této fázi možné projekt „Drugstop“ globálně hodnotit, nicméně lze stručně rozebrat pozitiva, která mezinárodní spolupráce přinesla, a negativa, která s nimi do určité míry korespondovala.

Všichni partneři projektu si od samého počátku uvědomovali jeho cíl, byli obeznámeni s rozsáhlými možnostmi, které spolupráce nabízí a došlo k jasnému vymezení projektového rámce. Zástupci krajských ředitelství si byli (a jsou) vědomi, že hlavní myšlenka „Drugstop“ je postavena na rozvoji spolupráce a zvýšení efektivity boje s drogovou kriminalitou a uvědomovali si, že tento boj má multidimenzionální charakter, který vyplývá z komplexnosti celé proble-

matiky. Nákup materiálu, jako jeden ze čtyř pilířů celé koncepce, provázela od samého počátku intenzivní a profesionální debata, v rámci které jednotliví partneři předkládali své požadavky a tyto pak diskutovali s odborníky z ostatních krajských ředitelství. Právě spolupráce odborníků při preselekcii pořizovaného vybavení byla klíčová, protože v této fázi jednání se partneři domlouvali na koordinaci sil s maximálním důrazem na budoucí efektivní využití pořizovaného materiálu. Jinými slovy, plnění tohoto čtvrtého nástroje nebylo doprovázeno žádnými problémy, spory a ani se nevyskytla žádná významná překážka, která by bránila efektivnímu a časnému splnění.

Bohužel to samé nelze říci o oblasti „Propagace projektu a osvětová činnost“. Plnění tohoto dílčího cíle – ačkoliv je na samém počátku a nelze jej tedy objektivně hodnotit na základě jakýchkoliv relevantních dat – se od začátku projektu jeví jako velmi problematické. Hlavním důvodem je naprosto odlišný charakter drogové scény v Polské republice a v České republice. Struktura uživatelů, preferované drogy, způsoby, jakými se k drogám mladí dostávají, a další determinanty cílové subkultury jsou odlišné, respektive nejsou totožné, a proto je nutno rámcové koncepce upravovat na míru podmínkám v každé ze zúčastněných zemí. Jako příklad můžeme uvést v České republice velmi populární drogu pervitin, která je pro nejmladší generaci našich severních sousedů na okraji zájmu. Vzhledem k tomu, že způsoby plnění jednotlivých nástrojů projektu (vlastní výstupy projektu) musí být totožné (nebo minimálně významně podobné) u všech partnerů, tak hned na samém počátku vznikl problém, jakým způsobem uchopit preventivní kampaň, aby se shodovala cílová populace, obsah sdělovaných informací a způsob jejich distribuce. Došlo tak například k tomu, že pro policisty a pracovníky zabývající se primární prevencí byla vytvořena prezentace, která byla modifikována pro potřeby každého konkrétního partnera a bylo možné si ji libovolně upravit – pokud by tato možnost nebyla, tak

by byla přednáška pro cílovou populaci v jednotlivých zemích nesrozumitelná a hodně vzdálená každodennímu životu. Při tvorbě preventivního protidrogového kufříku, respektive mobilní aplikace a instruktážního filmu však alternativa individuální editace možná není, neboť byl vytvořen pouze jeden výstup, se kterým pracují preventisté. Tuto skutečnost pak museli tvůrci akceptovat a zakomponovat ji do své představy o výsledném produktu.

Realizace preventivní kampaně v rámci projektu „Drugstop“ rozhodně není bez překážek a je zapotřebí spoustu vlastní iniciativy jednotlivých přednášejících, protože už samotné zacílení na dospělou populaci, se kterým počítá projekt, je poměrně diskutabilní. Důvodem je fakt, že v médiích, literatuře a kinematografii se dennodenně lze setkat se spoustou informací o drogách a dospělí – často pracovní vyčerpání lidé – jednoduše nemají zájem absolvovat nad rámec svých povinností ještě setkání s policisty, při kterých jim budou představovány základní informace o této problematice. Navíc, jak již bylo výše řečeno, při tvorbě fundamentálních součástí preventivní kampaně, o které se de facto část jednoho ze čtyř pilířů opírá, tj. instruktážního filmu, drogového kufříku a mobilní aplikace, bylo nutné přistoupit na četné kompromisy způsobující nepřesnost ve znázorňovaných situacích a určitou nekonkrétnost. To v důsledku snižuje výsledný preventivní efekt, který tyto nástroje přinášejí.

I přes výše vyřčené drobné komplikace však musíme na projekt „Drugstop“ nahlížet jako na unikátní a do jisté míry exkluzivní příklad mezinárodní multifunkční spolupráce zaměřené na jednu cílovou oblast. Právě neuvěřitelný akční rádius projektu spojený s koordinovaným přístupem k rozličným zájmovým oblastem z něj činí do jisté míry fenomén, který do světa vysílá jednoznačný signál – česká a polská policie má zájem spolupracovat v boji proti drogové kriminalitě a jsme připraveni reagovat na výzvy spojené s novými metodami drogových kartelů.

Corresponding author:

por. PhDr. Ondřej Moravčík, e-mail: ondrej.moravcik@pcr.cz

Krajské ředitelství policie Královehradeckého kraje, Ulrichovo náměstí 810, 501 01 Hradec Králové

Keywords:

International Cooperation; Prevention; Common Information System; Application Development; Purchase of professional technical equipment

Abstract:

An international cross-border cooperation among police units which operate in the field of fight against drug crime was extended at the end of 2015. New Project „Drugstop“ improving cooperation between five Czech Police Directorates and Three Polish Police Directorate was initiated. Due to this Project there are almost ideal conditions for mutual cooperation including detailed methodology and necessary technical equipment – mutually compatible innovative.

NENÍ DRŽENÍ JAKO DRŽENÍ

MILOŠ VANĚČEK

National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

Opiový zákon; držení pro vlastní potřebu; Ústředna pro potírání obchodu omamnými prostředky v Československé republice v Praze; státní zastupitelství; nejvyšší soud; trestní postih

Abstrakt:

Předválečná právní úprava boje proti zneužívání omamných prostředků byla završena opiovým zákonem č.29/1938 Sb. z. a n. Pojem přechovávání pro vlastní potřebu jinak vykládalo státní zastupitelství, jinak soudy. Spor o tento výklad vedl Ústřednu pro potírání obchodu omamnými prostředky v Československé republice v Praze k iniciativě, ve které oslovila ministerstvo sociální a zdravotní správy, ministerstvo vnitra a ministerstvo spravedlnosti a psychiatrickou kliniku Karlovy univerzity v Praze, aby podáním vlastních zpráv vyjádřily svoje stanoviska po stránce právní, praktické a vědecké. Zavedením říšskoněmeckého zákonodárství v omamných prostředcích na území Protektorátu za současného zrušení dosavadních našich právních předpisů se stal návrh na novelizaci § 19 zákona č. 29/1938 Sb. z. a n. bezpředmětným.

Dne 16. února 1938 nabyl účinnosti a platnosti zákon č. 29, ze dne 27. ledna 1938, kterým se prováděly Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb. z. a n., a Úmluva o omezení výroby a distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n.

V důvodové zprávě k tomuto zákonu bylo jasně uvedeno, že z prací znalců jmenovaných Radou Společnosti Národů k prozkoumání návrhu Mezinárodních opiových úmluv je patrná všeobecná snaha zstřížit trestní sankce tak, aby se od nich mohlo očekávat, že budou represí všech trestných činů, které jakkoli souvisejí s nedovolenou výrobou a obchodováním s omamnými jedy. Je nutné umožnit vydávání pachatelů těchto deliktů, které hrozí, že se stanou nebezpečím pro lidskou společnost. Dosavadní administrativní sankce nikterak nepostačují, jak ukázaly poslední velké případy, které se vyskytly i v Československé republice.

Zákon č.29/1938 Sb. z. a n., v §§ 18 až 24 roz-

lišoval mezi delikty pořádkovými, jejichž potrestání nechal správním úřadům (§18) a delikty soudními s možností uložit přiměřeně těžké tresty odnětí svobody nebo peněžní tresty (§19).

U krajského soudu trestního v Praze byl rozsudkem Tk I. 4003/38-76 ze dne 10.8. 1938 zproštěn obžaloby Josef Sommer, obžalovaný pro přečin podle § 19 odst. 1, zákona č. 29/1938 Sb. z. a n. Proti tomuto rozhodnutí podalo státní zastupitelství zmatečnou stížnost.

Nejvyšší soud jako soud zrušovací při projednání stížnosti zjistil, že Viktor Niederle prodal, přestože k tomu nebyl oprávněn, obžalovanému Josefu Sommerovi v dubnu 1938 kokain za 500 Kč, 5. května 1938 nejprve 30 balíčků kokainu za 300,- Kč a téhož dne ještě 10 balíčků. Obžalovaný Sommer použil tento kokain pro vlastní potřebu. V této zjištěné činnosti obžalovaného Josefa Sommera neshledal nalézací soud „**přechovávání**“ ve smyslu § 19 zákona č. 29/1938 Sb. z. a n., s odůvodněním, že za zjištěných okolností byl obžalovaný jako pouhý poživatel jedu pouhým pasivním činitelem a nevyvíjel žádnou

* § 19

(1) Kdo, nejsa k tomu oprávněn, úmyslně "látku" vyrobí, připraví, zpracuje, přepracuje, přechovává, má na prodej, uvede do oběhu, nabídně, doveze, vyveze nebo proveze nebo zprostředkuje obchod s ní, bude potrestán soudem pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do tří let a trestem na penězích od 5000 Kč do 50 000 Kč; spáchal-li však čin ve velikém rozsahu nebo po živnostensku nebo za takových okolností, že z toho vzešlo těžké poškození těla nebo smrt člověka nebo nebezpečí pro život nebo zdraví lidí ve větším rozsahu, bude potrestán pro zločin žalářem od jednoho roku do pěti let a trestem na penězích od 10 000 Kč do 100 000 Kč.

(2) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří nebo přenechá nebo přechovává nástroj nebo předmět, který je nepochybně určen k neoprávněné výrobě nebo k přípravě nebo k neoprávněnému zpracování nebo přepracování "látky", kdo se s někým spolčí k spáchání nebo páchaní činů uvedených v odstavci 1, bude potrestán soudem pro přečin tuhým vězením od jednoho měsíce do jednoho roku a trestem na penězích do 5.000 Kč.

(3) Byly-li činnosti uvedené v odstavcích 1 a 2 spáchány v různých státech, pokládá se každá z nich za samostatný trestný čin.

(4) Pokus přečinů uvedených v odstavcích 1 a 2 je trestný i v zemích Slovenské a Podkarpatské.

činnost spadající pod pojem přechovávání ve smyslu § 19 citovaného zákona.

Naproti tomu státní zastupitelství má za to, že pojem „**přechovávání**“ je naplněn tím, že někdo látku uvedenou v § 1 citovaného zákona má u sebe, aniž záleží na tom, k jakému účelu ji chová. Rozhoduje prý jen, že „látkou“ je v dosahu faktické moci té které osoby, bez ohledu na to, po jakou dobu ji chová a že ji chová pro vlastní potřebu. Uvedený pojem je nutné vykládat co nejdříve, neboť zákon hleděl postihnout jakoukoliv dispozici s „látkami“ v § 1 uvedenými, tedy i nabytí látek a jejich chování za účelem vlastní potřeby.

Tento názor státního zastupitelství je podle nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího mylný, a proto zmateční stížnost státního zastupitelství 12. prosince 1938 zamítl s následujícím odůvodněním.

Zákon č. 29/1938 Sb. z. a n. („opiový zákon“) je výronem mezinárodních závazků vyplývajících pro republiku z takzvaných opiových úmluv (haagské konvence z roku 1912, ratifikované republikou ratifikací mírové smlouvy versailleské, ženevské konvence z roku 1931). Veškeré tyto úmluvy vyhlášené pod č. 159/1922, 147/1927 a 173/1933 Sb. z. a n. a vnitrostátně provedené – nehledíc k různým prováděcím nařízením zákony č. 128/1923, 135/1928 a 29/1938 Sb. z. a n. čelí proti zneužívání omamných látek čili proti tak zhoubné neřesti toxikomanie a sledují tento cíl částečně kontrolou, částečně omezením výroby oněch „látek“ a obchodu jimi. Poslední z úmluv v předu uvedených, která zavdala přímý podnět k zákonu č. 29/1938 Sb. z. a n., je nanejvýš založena na zásadě, že výroba a obchod zmíněnými „látkami“ musí býti omezen výhradně jen na potřeby lékařské a vědecké, takže nebude přebytku, které by mohly přejíti do obchodu nedovoleného (viz odůvodnění vládního návrhu k zákonu č. 29/1938 Sb. z. a n., tisk 466 senátu Národního shromáždění z roku 1937).

Zneužívání omamných látek nemá tedy býti zabráněno přímým zásahem proti spotřebitelům, nýbrž cestou nepřímou, totiž zákrokem proti osobám, od nichž si spotřebitelé zpravidla látky přímo či nepřímo opatřují. Proto podrobuje ustanovení § 1 citovaného zákona – ustanovení to jaksí rázu programatického – úřednímu dozoru výrobu, zpracování (přepřacování), přípravu, rozdělování, obchod, dovoz, průvoz a vývoz „látek“ a nikoli jejich spotřebu. Výjimkou je ustanovení § 4 (v podstatě převzaté ze zákona č. 128/1923 Sb. z. a n.) podle něhož jest ohledně „zpracovaného opia“ jakož i škvárů a veškerých zbytků opia vykouřené zakázáno i požívání. Již z tohoto zřejmě výjimečného ustanovení plyne argumento a contratio, že zákon ohledně ostatních látek v § 4 nevypočtených nestihá požívání a že tu zákon sleduje svrchu vyčtený cíl jen tím, že stíhá činnost pachatelů umožňujících osobám stížených toxikomanií opatření

omamných látek za účelem jich požívání. Jako v četných jiných případech (viz. Miřička; Trestní právo hmotné, str. 103, č.10) nemá tu zákon – nehledě k výjimkám § 4 – na mysli stíhati i osobu, k jejíž ochraně zákon směřuje.

Kdyby zákon měl ohledně pojmu „přechovávání“ na mysli i chování látky spotřebovatelem za účelem vlastní potřeby, byl by zřejmě zvolil podobnou formulaci jako v § 19 odst. 2 („kdo .... sobě nebo jinému opatří nebo přenechá, nebo přechovává...“). Leč tomu, že pojmem „přechovávání“ v § 19 odst. 1 nemá býti zachyceno pouhé chování „látky“ určené k vlastní spotřebě držitelem, nýbrž jen přechovávání „látek“ k jiným účelům, nanejvýš v zájmu cizí potřeby čili v zájmu distribuce, nasvědčuje i úvahám, že onen pojem zřejmě není bez souvislosti s formulací předpisů §§ 10, odst. 2; 11 odst. 5; 13 citovaného zákona, pokud se tam jen se vztahem na výrobu „látek“ a na obchod jimi, pokud se týče na užívání k účelům vědeckým, mluví též o případech, kdy dotyčné osoby „látky“ chovají na skladě nebo mají na skladě.

*Je sice pravda, že motiv záležející na vůli pachatele, aby „látku“ požil sám, nezabavuje veškeré činnosti u vedené v § 19, odst. 1 citovaného zákona trestnosti, neboť kdo nejsa k tomu oprávněn „látku“ na při vyrobí nebo z ciziny doveze, bude trestný bez ohledu na to, k jakému účelu tak činí, poněvadž se tím za všech okolností dotýká zájmu citovaného zákonem přímo chráněného, totiž zájmu v předu naznačeného, aby bylo množství „látek“ jsoucí na území státu k dispozici, omezeno na míru potřeby lékařské a vědecké. Že však z druhé strany není trestné pouhé přechovávání „látek“ podle vůle držitele určených jen k vlastnímu požívání, plyne nejen z hořejších vývodů, nýbrž i ze zprávy výboru zahraničního a zdravotnického (tisk 1195 poslanecké sněmovny z roku 1937), kde se praví (str.14), že osnova přejímá zásadu, že nešťastník postižený toxikomanií je především těžkým pacientem, jemuž nutno znemožniti přístup ku „látkám“ jeho vášně, a že proto trestnost neoprávněného získání „látky“ z jeho strany bude především dána skutkovou povahou činu podle všeobecných ustanovení trestních. **Vzhledem k tomu nemůže jíti o přechovávání ve smyslu § 19 citovaného zákona u osoby, která si opatří neoprávněně omamnou látku a tuto má u sebe (přechovává) výlučně z účelem vlastní potřeby.***

Na základě tohoto rozhodnutí dalo Státní zastupitelství v Praze pokyn Ústředně pro potírání obchodu omamnými prostředky v Československé republice v Praze, aby na toxikomany, u kterých bylo nalezeno v jejich držení narkotikum, které je určené k jejich vlastní potřebě, nebyla uvalována vazba.

Bezrestnost přechovávání narkotik narkomany pro vlastní potřebu, vedlo Ústřednu pro potírání obchodu omamnými prostředky k vypracování zprávy, která

byla předložena k posouzení a přijetí vhodného opatření ministerstvu sociální a zdravotní správy, ministerstvu vnitra a ministerstvu spravedlnosti. Opis této zprávy ze dne 19.2. 1939 byl zaslán státnímu zástupitelství v Praze, psychiatrické klinice Karlovy univerzity v Praze, aby podáním vlastních zpráv zmíněným ministerstvům vyjádřily svoje stanoviska po stránce právní, praktické a vědecké.

Zpráva Ústředny pro potírání obchodu omamnými prostředky.

Od nabytí účinnosti zákona č. 29/1938 Sb. z. a n. byla jeho účinnost pro protinarkotikovou službu nedozírná. Nejlepším barometrem kvality protinarkotikových opatření jsou dva již v praxi běžné zjevy. Prvním je cena narkotik v ilegálním oběhu, druhým činnost mezinárodních podloudníků na státním území.

Za platnosti starých norem pohybovala se cena jedné dávky ilegálně získaného a prodávaného kokainu v Praze od 10 – 20 Kč. Od účinnosti zákona č. 29/1938 bylo možné pozorovat stále zvyšování této ceny. Koncem roku 1938 pohybovala se již cena dávky v ilegálním oběhu kolem 100 Kč. V posledních dnech pak lze celkem jednoduše zjistit, že cena v ilegálním oběhu náhle poklesla, takže jedna dávka se od publikace rozhodnutí nejvyššího soud prodává cca za 50 Kč. Je jasné, že bude dále klesat.

Během roku 1938 značně poklesla činnost mezinárodních podloudníků a obchodníků na zdejších státním území, zejména patrně v důsledku ustanovení § 20, odst. 2 zákona 29/1938. Informační a zpravodajská služba mezinárodních podloudnických organizací je zřejmě tak dokonalá, že je jim již určitě známe, alespoň v podstatě rozhodnutí nejvyššího soudu, které bude mít za následek zcela určitě zvýšení ilegálního odbytů narkotik, neboť již lze pozorovat opět zvýšený ruch v podloudnických organizacích. Několik čelných členů těchto organizací, kteří během roku 1938 buď se zdejšímu státnímu území vyhýbali, nebo jim prostě projeli, zavítalo již v posledních dnech do Prahy a vyvíjelo zde přirozeně těžko kontrolovatelnou činnost.

Tak například v těchto dnech dlí v Praze Salomon Bliudz, který se svým bratrem Moritzem Bliudzem a jeho milenkou Liou Katzovou, tvoří vedení jedné z nejčilejších podloudnických mezinárodních organizací, která má vlastní sídlo v Šanghaji.

Další důsledky předmětného rozhodnutí nejvyššího soudu se určitě projeví v nejbližší době.

Z hlediska praktické služby byla rozhodnutím nejvyššího soudu omezena činnost Ústředny a jejich orgánů přímo u kořene a ponecháno tak prakticky volné pole činnosti ilegálních obchodníků a podloudníků.

V praxi totiž stíhání ilegálního obchodu a oběhu narkotik lze provádět jedině a výhradně, alespoň pokud jde o ilegální oběh a obchod vnitrostátní, postu-

pem od spotřebitele k rozšiřovateli a dodavateli. Ve skutečnosti každý rozšiřovatel a dodavatel je také současně spotřebitelem, neboť zcela ve výjimečných a naprosto ojedinělých případech není sám rozšiřovatel a dodavatel také narkomanem. Naopak opět ve skutečnosti každý narkoman je v podstatě současně i rozšiřovatelem narkotik. Praxe ukazuje, že mezi narkomany je vzájemná spolupráce a pomoc zcela běžným jevem. Nemohl-li si jeden opatřit nutnou dávku narkotika, poskytne mu ji určitě druhý, který si ji opatřil. Kromě toho si může narkoman opatřit narkotikum téměř výhradně ilegálním způsobem. Tím získává znalosti lidí, zabývajících se ilegálním obchodem a způsoby, jak si nejsnáze opatřit narkotikum v co největším množství. Poněvadž narkomani ve většině případů nebývají osoby majetné, je zcela logické, že podařili-se narkomanovi opatřit si ilegálně, nebo i konečně legálně větší množství narkotika, použije určitě této příležitosti, aby prodejem mezi ostatními narkomany získal výdělek, který by mu umožnil opatřit si další potřebné dávky ještě ve větším množství. Z toho tedy plyne, že v podstatě není rozdílu mezi takzvaným spotřebitelem a rozšiřovatelem v širším slova smyslu.

Čelit zneužívání omamných látek pouze částečnou kontrolou a částečným omezením výroby a obchodu nestačí. Je nemožné, aby tímto způsobem byly výroba a obchod s narkotiky omezeny výhradně jen na potřeby lékařské a vědecké, takže by nebylo přebytků, které by mohly přejít do nedovoleného obchodu. Je nutné si uvědomit, že kromě zdejších výrobků se vyskytují i výrobky zahraniční, podloudně do státu dovezené, které se úplně vymykají jakékoliv kontrole nebo omezení a nečelit jejich rozšiřování jedině různými zákroky jak u spotřebitelů, tak u rozšiřovatelů. Kromě toho nelze předvídat, jakými způsoby a metodami narkomani budou získávat narkotika tuzemské výroby. Jakmile vešel v platnost zákon č. 29/1938 a byl praktikován dosavadní výklad pojmu „přechovávaní“ podle § 19, stouply neobyčejně ceny kokainu v ilegálním oběhu. To již samo o sobě jet dostatečným omezovacím prostředkem, neboť cenová nedostupnost narkotika je zcela logicky jednou z příčin omezení spotřeby a tím i narkomanie u osob nemajetných. Z toho důvodu našli narkomani ihned novou metodu, jak si opatřit narkotika za nízkou cenu. Začali prostě hromadně padělat recepty lékařů na narkotika, na které jim byla narkotika lékárnami vydávána za ceny podle lékárenského sazebníku. A i zde byly zjištěny případy, kdy kokainisté, jakmile získali relativně větší množství kokainu na padělané recepty, rozšiřovali kokain prodejem i darem mezi svými známými kokainisty. Stejně tomu tak bylo s morfinem a jinými. Čelit padělaní receptů prakticky zásadně vlastně nelze. Je možné omezit možnost vylákání narkotika na padělaný recept tím, lékárník před expedicí zjistí te-

lefonickým dotazem u lékaře uvedeného na receptu, zda recept vydával. To se zdálo teoreticky dostatečnou zárukou. Ve skutečnosti je však zejména praktický lékař telefonicky k zastížení pouze v ordináčnických hodinách, takže tato kontrola je opět iluzorní. Z vylíčeného tedy plyne, že je téměř nemožné omezit výrobu a obchod s narkotiky tak, aby nebylo přebytků, které by mohly přejít do nedovoleného obchodu. Mezi teorií a praxí je vždycky nápadný rozdíl.

Je pravda, že by zneužívání omamných látek bylo nejlépe zabráněno přímým zásahem proti osobám, od nichž si spotřebitelé látky přímo nebo nepřímo opatřují. To je teoretický předpoklad. Praxe však ukazuje, že není rozdílu mezi spotřebitelem a rozšiřovatelem a že se k rozšiřovateli dá dospět jedině přes osobu spotřebitele. To znamená, že je nutné sledovat řetěz ilegálního oběhu od výsledku (konce) k začátku, tedy opačným způsobem. To je konečně stará zásada kriminalistiky, postupovat od činu k pachateli a nikoli obráceně. Jestliže nyní spotřebitel jako přechovávající narkotika, které užívá, není trestný, nezabývá se možností opatřovat si narkotika dále tím, že by prozradil svého dodavatele, zejména když mu nehrozí trestní důsledky přechovávání.

Rozhodnutím, že narkoman přechovávající narkotika pro svou potřebu, není trestný podle § 19, se mu dává nepřímo legitimace k tomu, aby si narkotika ilegálním způsobem opatřoval. Tím tedy v podstatě je nepřímo legálně podporován ilegální obchod, neboť v opačném případě by ilegální obchod byl omezen, jak také bylo v praxi skutečně konstatováno, již nedostatkem poptávky.

Každý narkoman je ve skutečnosti nejen rozšiřovatelem narkotik, nýbrž hlavně šířitelem narkomanie. Jako praktický příklad této skutečnosti lze uvést případ morfinisty Pavla Soukupa, který je v evidenci zdejší ústředny již několik let. Pavel Soukup pochází z rodiny říšsko-německé a jeho bratři sloužili za světové války snad jako důstojníci v německé armádě. Jeden z nich utrpěl bolestivé zranění s trvalými následky. Bolesti utišoval užíváním morfia tak, až propadl morfinismu. Užívání morfia naučil své bratry i Pavla. Kromě Pavla Soukupa zemřeli již všichni jeho bratři na následky morfinismu. On sám naprosto propadl morfinismu, třebaže byl již několikrát úředně dodán do ústavu pro choromyslné a podrobil se kromě toho několikrát z vlastní vůle odvykací léčbě. Propadá vždy znovu morfinismu za krátkou dobu po propuštění z uzavřeného ústavu nebo po skončení léčby. Morfium si opatřuje nejrůznějšími způsoby a jedním ze způsobů, jak si opatřit výdělek, aby získal peníze na koupi morfia, je ilegální obchod s kokainem, který velmi často provozuje. Kromě toho se asi před dvěma lety seznámil se ženou, která do té doby byla soukromou tajemnicí a vysoce inteligentní dívkou. Po krátké známosti propadla i ona morfi-

nismu a je dnes ve fyzickém i morálním stavu, který může vylíčit jedině ten, kdo měl příležitost sledovat její úpadek, nebo odborník lékař. Kromě ní naučil Pavel Soukup celkem asi 10 osob užívat morfium. Pavel Soukup, jemuž je nyní 32 let, je pouhá troska člověka, která zbyla z nadaného studujícího technické vědy. Bylo by možné uvést téměř nepřehlednou řadu stejně otrěsných případů, které dokazují, že narkoman je nejen spotřebitelem a přechovávatelem narkotik, nýbrž také šířitelem narkomanie a je možné ho přímo označit jako zdroj této nákazy. Chránit tedy narkomana tím, že se mu umožní beztrestná držba narkotik, které užívá, znamená ve skutečnosti ohrožení společnosti, kterou musí zákon ochraňovat na prvním místě, a to i proti zájmům jednotlivce.

Zákon trestá například sodomii a homosexualitu. Tyto neřesti určitě neohrožují společnost a okolí osob jim propadlých v takové míře, jako narkomanie a přece zákon nesmlouvavě a bezohledně tyto vášně stíhá a trestá.

Prokázat, že se jedná o přechovávání za účelem cizí spotřeby, je v konkrétním případě prakticky nemožné. Od publikace rozhodnutí nejvyššího soudu vyskytlo se již několik případů, kdy byly zadrženy osoby, u kterých byl nalezen kokain. Zadrženi přirozeně tvrdili, že narkotika mají výhradně ke své vlastní spotřebě a skutečně je Ústředně známo, že tyto osoby jsou kokainisty. Stejně perfektně je však známo, že jsou kromě toho velmi agilními ilegálními obchodníky s kokainem. Množství narkotika přechovávané narkomanem patrně nerozhoduje.

Je pravda, že toxikoman je především těžkým pacientem, jemuž je nutné znemožnit přístup k látkám jeho vášně. Jakým způsobem se toto znemožnění provede je ovšem otázkou praxe. Dát toxikomanovi legitimaci k beztrestnému přechovávání narkotika, je totéž, jako dát legální sankci volnému obchodu s narkotiky. Je nutné uvážit, že je zde analogie s jinými trestnými činy. U trestných činů majetkových jsou pachatelé stíháni vysokými tresty. Tresty stanovené zákonem č. 29/1938 nejsou zdaleka tak vysoké, jako například minimální trest za loupežné přepadení. A přece finanční zisk je pro pachatele dostatečným lákadlem, aby se znovu a znovu vydával nebezpečí nových trestů. Při tom jeho zisk například z krádeže není nikdy tak vysoký a jeho činnost tak snadná a jednoduchá, jako zisk a činnost ilegálních obchodníků s narkotiky. Obchodník s narkotiky může obratem ruky získat prodejem tisícové částky a vydává se při tom v nebezpečí značně nižšího trestu, nehledě k tomu, že jeho činnost je daleko obtížněji postižitelná, nežli činnost například lupiče. Proto lze z hlediska praxe spatřovat znemožnění přístupu k narkotikům narkomanovi nikoliv v tom, že se prohlásí přechováváním narkotik beztrestným, nýbrž tím, že se mu narkotikum učiní nedostupným jednak cenově, jednak pohružkou

trestem. Při praktikování dosavadního výkladu pojmu „přechovávání“ se tato zásada prokazatelně osvědčila, neboť skutečným zvýšením cen a nebezpečím trestů bylo šíření narkomanie opravdu omezeno. Nejlepším dokladem toho je, že řada známých ilegálních obchodníků s narkotiky této činnosti postupně zanechávala. V několika případech bylo zjištěno, že tyto osoby měly poctivé výdělky a žily spořádaným životem. V posledních dnech však lze spatřovat znovu nebyvalý ruch a činnost v kruzích narkomanů i obchodníků s narkotiky a je nesporně jisté, že se v nejbližší době velmi podstatně zvýší ilegální oběh a obchod s narkotiky.

Jaké důsledky bude mít rozhodnutí nejvyššího soudu, může posoudit jedině praktická protinarkotiková služba, která je v přímém kontaktu jak s obchodníky a rozšiřovateli, tak s toxikomany, kteréžto pojmy se v podstatě kryjí.

Rozřešení této nepředvídané a nepředpokládané otázky je nejvýše naléhavé a nutné dříve, nežli bude protinarkotiková služba postavena před faktický stav, na který nebude svými prostředky stačit.

Ministerstvo vnitra k této zprávě nezaujalo žádné stanovisko, pouze 20. května 1939 zaslalo dotaz ministerstvu sociální a zdravotní správy zda a jaká opatření k této zprávě hodlá toto ministerstvo učinit.

Oddělení VI/27 ministerstva sociální a zdravotní správy navrhlo novelizaci § 19 zákona č. 29/1938 v tom smyslu, aby nebylo možné vykládat pojem „přechovávání“ způsobem uvedeným nejvyšším soudem. Protože jde o úpravu normy trestních činů soudně stíhatelných, navrhlo oddělení VII/28, aby před rozhodnutím, zda a jakým způsobem má být novelizován § 19 zákona č. 29/1938, bylo vyžádáno stanovisko ministerstva spravedlnosti a stanovisko psychiatrické kliniky Karlovy univerzity.

Psychiatrické klinika Karlovy univerzity odpověděla ministerstvu sociální a zdravotní správy již 30. června 1939.

Policejní ředitelství v Praze zaslalo psychiatrické klinice přípis, v němž zaujímá stanovisko k rozhodnutí nejvyššího soudu v Brně o beztrestnosti přechovávání narkotik narkomany.

K tomuto přípisu upozorňuji na psychiatrické zkušenosti s narkomany.

Je všeobecně známa zkušenost, uváděná v každé učebnici psychiatrie, že se v povaze narkomana vyvine sklon svádět druhé lidi, aby také užívali narkotika, které sám užívá. Je samozřejmé, že mu sami nabídnou první dávky narkotika a tím zavínají, že dotyčný adept narkomanie se již sám bude snažit opatřit si další dávky a propadne této neřesti. Proto z psychiatrického hlediska pokládáme narkomany za lidi nebezpečné nejen sobě, nýbrž i druhým. Sobě jsou nebezpeční tím, že si ruínují tělesné i duševní zdraví, ne ze své vlastní svobodné vůle, nýbrž puzeni k tomu

nepřekonatelnou chorobou, narkomanií. Druhým lidem jsou nebezpeční tím, že tuto chorobu šíří kolem sebe, jako nemocní infekční chorobou. Proto kdyby rozhodovaly čistě psychiatrické zájmy, bylo by záhodno každého zjištěného narkomana nuceně internovat a donutit ho, aby se léčil abstinencí. Tím bychom zachraňovali vlastní zdraví narkomana i zdraví druhých, byť i proti jejich vůli.

Další psychiatrická zkušenost učí, že narkomanie snižuje morální zásady narkomana a zvláště ho činí nevybíravým v prostředcích, jak si zaopatřit potřebnou drogu, která ho stojí mnoho peněz. Proto není nic překvapujícího, že mnozí narkomani také obchodují s těmito drogami, aby si tak pomohli snadno k penězům, kterých tolik potřebují. Četné známosti s druhými narkomany, často vlastními odchovanci, umožňují narkomanům tento obchod.

Každý narkoman je těžkým pacientem, jak uvedl nejvyšší soud ve svém citovaném výroku. Avšak těžkému pacientovi mají veřejná ustanovení pomáhat, aby se mohl zbavit své choroby a ne ho podporovat dovoleným přechováváním narkotik, nebo eventuálním obchodováním s nimi. Chrání se tím sice jejich osobní svoboda, avšak ne v jejich zájmu nebo v zájmu druhých, nýbrž proti jejich důležitým, ba životním zájmům. V analogickém případě se veřejná správa nezastavuje před tím, když má zbavit osobní svobody těžce nešťastného nemocného, který ochuravěl infekční přenosnou chorobou; takový nemocný je nuceně izolován a je mu zabráněno dále šířit svoji chorobu.

Když se dovoluje narkomanům přechovávat narkotika, dovoluje se tím obchodovat s narkotiky, ovšem za podmínky, že takovýto ilegální obchodník sám užívá tato narkotika. Tuto podmínku obchodníci s narkotiky často splňují.

Na podkladě psychiatrických zkušeností musíme tedy plně souhlasit a potvrdit obsah přípisu policejního ředitelství.

Tato zpráva byla zaslána rovněž ministerstvu vnitra a ministerstvu spravedlnosti.

Ministerstvo spravedlnosti 2. srpna 1939 zaslalo svoje stanovisko ministerstvu sociální a zdravotní správy.

Ministerstvo spravedlnosti doporučuje novelizaci nynějšího § 19 zákona č. 29/1938, aby se předešlo nepříznivým důsledkům ustanovení citovaného předpisu, na něž upozornilo rozhodnutí nejvyššího soudu, když s přihlédnutím k zákonu a jeho materiálem nedá se očekávat, že by se nejvyšší soud odklonil od zaujatého stanoviska. Na nedostatečné znění citovaného ustanovení ve výkladu daného mu nejvyšším soudem a důsledky jeho pro boj proti užívání omamných jedů upozornila zejména Ústředna pro potírání obchodu omamnými prostředky v Praze.

Ministerstvo spravedlnosti navrhuje, aby v § 19 zákona č. 29/1938 za slovo „přechovává“ vloženo

bylo „sobě k jakémukoliv účelu opatří“, čímž postiženo bude i opatření si omamných látek narkomany pro osobní potřebu. Jde tu sice o přímý zákrok proti narkomanům, avšak takový postup nebyl citovaným zákonům úplně cizí, když postihoval určitou činnost narkomana bez ohledu na to, že látka byla určena k tomu, aby ji požil sám, a to když bez oprávnění látku vyrobil nebo z ciziny dovezl.

Abyste se nemohlo poukazovat na to, že zákon č. 29/1938 je vlastně výronem mezinárodních ujednání a že jeho cílem je jen nepřímý zákrok proti uživatelům látek, doporučuje ministerstvo spravedlnosti, aby z nadpisu zákona byla vypuštěna slova „kterým se provádějí mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912 ....“

Svrchu uvedená okolnost, že totiž zákon vnitrostátně provádí mezinárodní závazek, je zdůrazněna v důvodové, což postačuje.

V odůvodnění osnované novely by se mělo zdůraznit, že účelem novelizace je v zájmu účinnosti boje proti užívání omamných látek postihnout přímo i používání omamných látek.

Odbor VI/24 ministerstva sociální a zdravotní správy 30. září 1939 souhlasil s navrhovanou opravou ministerstva spravedlnosti a soudil, že zmíněná oprava postačí k postižení všech případů nedovoleného obchodu s narkotiky.

Snahu o novelizaci § 19 zákona č. 29/1938 Sb. z. a n. ukončilo sdělení úřadu říšského protektora, že říšský ministr vnitra hodlá zavést říšskoněmecké zákonodárství v omamných prostředcích na území Protektorátu za současného zrušení dosavadních našich právních předpisů. **V důsledku toho je návrh na novelizaci § 19 zákona č. 29/1938 Sb. z. a n. bezpředmětným.**

Literatura:

1. Bc. Miloš VANĚČEK: Před 77 lety byl přijat opiový zákon č. 29/1938 Sb. z. a n., Bulletin 1/2015
2. Národní archiv: Ministerstvo sociální a zdravotní správy, M 1430

*Bc. Miloš Vaněček, email: vanecek.milos@centrum.cz
Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7*

Keywords:

Opium Act; possession for personal use; public prosecutor; High Court; criminal

Abstract:

Prewar legislation to combat the abuse of narcotics begun with Opium Act No. 29/1938 Coll. The concept of possession for own use or unloaded Prosecutor's Office or the courts disputation about the interpretation led the Central to combating trafficking in narcotic agents in the Czechoslovak Republic in Prague to initiative, which contacted the Department of Social and Health Administration, Ministry of Interior and Ministry of Justice and the psychiatric clinic of Charles University in Prague to filing your own messages expressing their opinions after the legal, practical and scientific sides. German legislation introduced on narcotic substances on the territory of the Protectorate, while the repeal of existing our legislation has become a draft amendment to § 19 of Law no. 29/1938 Sb. z. and n. pointless.

NEDĚLEJTE, CO VÁS NEBAVÍ A V CO NEVĚŘÍTE – MEČ NPC

ZDENĚK HEJDUK

National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

meč; čest a spravedlnost; rytce; kovář; ceremoniál; Den brigády; povyšování; přijímání

Abstrakt:

Výroba útvárového meče nebyla lehkým úkolem. Od prvotního návrhu od renomovaného fotografa, rytce a následné realizace uběhlo spoustu času. Ne vždy se realizátor projektu setkal s ochotou a pochopením, ale výsledek nakonec předčil očekávání. Představení všem členům jednotky proběhlo na slavnostní události, kterým je Den brigády, v roce 2017.

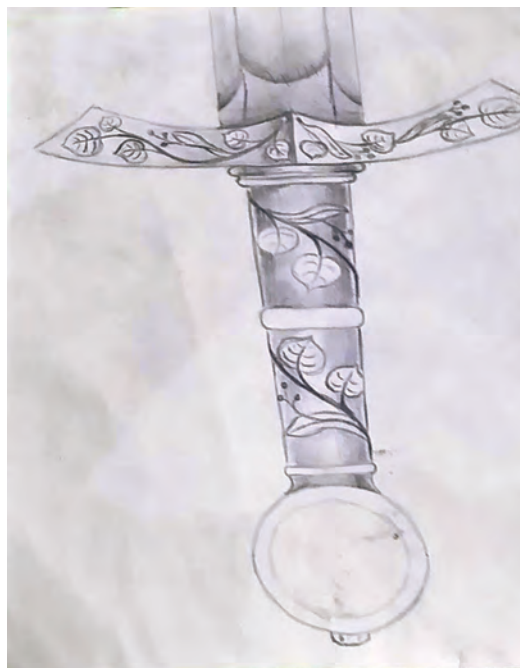
Obr. 1 – Ceremoniální meč s pouzdrem a prapor NPC
(Zdroj: NPC)

Přijímání nováčků a povyšování do hodností je pro každého policistu, který věří ve smysl svého povolání, důležitým okamžikem. Hrdost je samozřejmostí, neboť službu u policie provází mnoho negativních jevů v podobě odloučení od rodiny při spuštění realizací případů, nedocení platových podmínek v porovnání se stráveným časem na pracovišti a rizik v podobě stížností na postupy policie. Útvárové motto „Čest a spravedlnost“ plně vystihuje rytířskou ctnost, která by měla být vlastní všem příslušníkům Národní protidrogové centrály SKPV PČR.

První impuls k výrobě meče přišel od příslušníku plzeňské expozitury, což je jedno z detašovaných pracovišť jednotky, když jsem byl svědkem přijímání nových členů do jejich řad. Tak trochu mě zamrzelo, že jsem tuto ceremonii nikdy nezažil.

Nápad tady byl. Schvalovací proces šel cestou náměstka ředitele pro výkon a trestní řízení, plk. Mgr. Tomáše Kubíka, k řediteli NPC SKPV PČR, brig. gen. Mgr. Jakubu Frydrychovi. Zde jsem se setkal

se stejným nadšením, které provázelo mne. A tak jsem oslovil kamaráda, který byl otcem našeho útvárového kalendáře pro rok 2016, špičku naší postprodukce v oblasti umělecké fotografie, Stanislava Peteru (www.stanislavpetera.com). Po sdělení mého záměru Standa během několika hodin (rychlostí mu vlastní, když se pro něco nadchne) poslal náčrtek ceremoniálního meče NPC. Několika telefonáty a jedním nebo dvěma setkáními se Standou jsme doladili materiály, kováře, rytce a spolupracovníky, kteří se na meči měli podílet. Chcete-li nějaký produkt, musíte zaplatit. Stačil jeden email mezi příslušníky útvaru. Sběrka „Národ sobě“ zafungovala stejně jako před více než sto lety sbírka na obnovu Národního divadla.

Obr. 2 – Prvotní náčrtek ceremoniálního meče
(Zdroj: Stanislav Petera)

Porodní bolesti byly, jsou a budou.

Celý proces trval dva roky. První záměr, že meč bude vykován technikou překládání a čepel tak bude z damaškové oceli, selhal na lidském faktoru kováře. Sliby – chyby. Proto byla oslovena firma (www.drakkaria.cz), s bezmála patnáctiletou tradicí, která je na velmi vysoké úrovni (zejména kovářství, mečířství, výroba skla, sedlářství, šperkařství).

Meč se začal rodit ve výhni pod rukama kovářů v Litni u Karlštejna, v kovárně Alma Epona (www.armaepona.cz), která je zaměřena na výrobu exkluzivnějšího zboží. Dvě návštěvy ukázaly, že se na meči intenzivně pracuje a vše se připravuje pro rytecké práce na čepeli, záštitě a hlavici.

Obr. 3 – Na meči se intenzivně pracovalo podle předlohy (Zdroj: Autor)

Původní záměr, že rytecké práce bude provádět Stanislav Petera, který jen nejen kapacitou v oblasti fotografie, ale i v oblasti rytí a výrobě šperků, nám překazila obrovská vytíženost tohoto odborníka. Ale to by nebyl Standa, aby neměl v rukávu náhradní řešení. Odkázal nás na svého kamaráda, který se zabývá rytím a hlavně restaurátorským součástí samurajských mečů. Byl jsem velmi nadšen, že rytiny na našem meči budou vznikat pod rukama Romana Urbana (www.tosogu.cz), ke kterému se dostávají k restaurování například tsuby ze samurajských mečů známých japonských mistrů mečířských součástí ze 17. století. Přesto, že rytí vznikalo v časovém presu, se pan Urban zhostil své práce přesně tak, jak ho prezentují jeho stránky. Komentáře k jeho práci na meči ze zahraničí mluví zcela jasně.

Obr. 4, 5 – Práce rytce na ceremoniálním meči (Zdroj: Autor)

Tečkou na meči je masivní kožené pouzdro, které zdobí bronzový český lev. Pouzdro též vznikalo ve firmě Drakkaria, pouhé dva dny před odhalením meče na Dni brigády NPC. Ceremoniální meč NPC se tak stal vedle praporu NPC dalším atributem, který by měl v srdcích příslušníků tohoto prestižního celorepublikového útvaru probouzet hrdost, že mají čest sloužit právě zde. HONOR ET IUSTITIA.

Obr. 6 – Finální foto meče (Zdroj: Autor)

Bc. Zdeněk Hejduk, e-mail: zdeno24@seznam.cz
Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

Keywords:

sword; honor and justice; engraver; smith; ceremony; The Day of the Brigade; promotion; receiving

Abstract:

The production of the sword was not easy task. Since the initial proposal by renowned photographer, engraver and following realization a lot of time has passed. Not always the implementer of the project met with willingness and understanding, but the result eventually exceeded expectations. Introduction to all members of the unit took place at a ceremonial event, which is the Day Brigade in 2017.

IMPRIMÉ

VELKOFORMÁTOVÝ UV TISK

www.imprime.cz | obchod@imprime.cz | +420 602 777 338

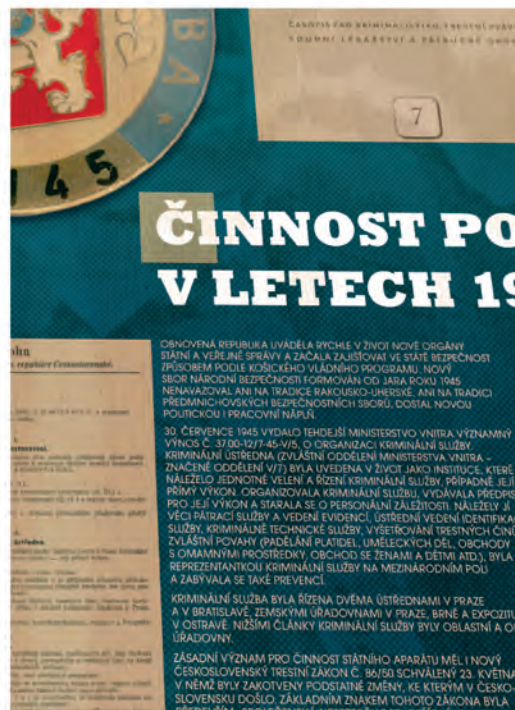

**VYSOKÁ KVALITA
A BAREVNÁ
STÁLOST.**

**VÝROBA
SAMOLEPEK,
PLAKET, BANNERŮ,
ROLL-UP SYSTEMŮ,
VIZITEK, FOTO-
PLÁTEN, POS A POP
MATERIÁLŮ, LETÁ-
KŮ A PLAKÁTŮ**

**potisk deskových materiálů
až 2,5*3 m v barevnosti
cmyk s možností tisku bílou
barvou a tvarového ořezu
(pvc, dřevo, lamino, kov,
plexi, sklo, papírové a alu
sendviče, různý archový
materiál)**

**tisk na ctv papír, samolepící
fólie s možností tvarového
ořezu, syntetické tkaniny
a prosvětlovací fólie do šíře
1,6 m v barevnosti cmyk
s možností tisku bílou
barvou nebo s parciálním
lakem**

**ČINNOST PO
V LETECH 19**

ROZVOJENÁ REPUBLIKA UVADĚLA BYCHS V ŽIVOT NOVÉ ORGÁNY
STÁTNÍ A VĚŘEJNÉ SPRÁVY A ZAČALA ZALUČOVAT VE STÁTĚ BEZPEČNOST
ZPUSOBEM PODLE KOŠICKÉHO VLÁDNÍHO PROGRAMU. NOVÝ
SBOR NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI FORMOVÁN OD JARA ROKU 1945
NENAVAZOVAL ANI NA TRADICE PAVOUČSKO-JHERSKÉ, ANI NA TRADICI
PŘEDVNÍCHOVSKÝCH BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ. DOSTAL NOVOU
POURČKOU I PRACOVNÍ NÁPLŇ.

30. ČERVENCE 1945 VIDALO TEHDĚ ŠÍ MINISTERSTVO VNITRA VÝZNAMNÝ
VÝROK C. 3700/1277-45-VIS. O ORGANIZACI KRIMINÁLNÍ SLUŽBY
KRIMINÁLNÍ ÚSTŘEDNÁ (ZVLÁŠTNÍ ODDĚLENÍ MINISTERSTVA VNITRA -
ZNAMĚNÉ ODDĚLENÍ V/7) BYLA UVEDENA V ŽIVOT JAKO INSTITUCE, KTERÉ
NÁLEŽELO JEDNOTNÉ VEDENÍ A ŘÍZENÍ KRIMINÁLNÍ SLUŽBY. PŘÍPADNĚ JEJI
PRŮMY VYKON. ORGANIZOVALA KRIMINÁLNÍ SLUŽBU. VYDÍVALA PŘEPRO-
PRO JEJ VÝKON A STARALA SE O PERSONÁLNÍ ZÁLEŽITOSTI. NÁLEŽELY JE
VĚCI PÁTRACÍ SLUŽBY A VEDENÍ EVIDENCÍ, ÚSTŘEDNÍ VEDENÍ IDENTIFIKA-
SLUŽBY, KRIMINÁLNĚ TECHNICKÉ SLUŽBY, VYŠETROVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ
ZVLÁŠTNÍ POVAHY (PŘEDLÁNÍ PRÁDEL, LIMEČEKÝCH DEL, OBCHODY
S OMAMNÝMI PROSTŘEDKY, OBCHOD SE ŽENAMI A DĚTMI, A.D.). BYLA
REPREZENTANTIKOU KRIMINÁLNÍ SLUŽBY NA MEZINÁRODNÍM POLE
A ZABÝVALA SE TAKÉ PREVENCÍ.

KRIMINÁLNÍ SLUŽBA BYLA ŘÍZENÁ DVĚMA ÚSTŘEDNAMI V PRAZE
A V BRATISLAVĚ, ZEMSKÝMI ÚŘADOVNAMI V PRAZE, BRNĚ A EXPOZITUR
V OSTRAVĚ. NIŽŠÍMI ČLÁNKY KRIMINÁLNÍ SLUŽBY BYLY OBLASTNÍ A O
ÚŘADOVNÍ.

ZÁSADNÍ VÝZNAM PRO ČINNOST STÁTNÍHO APARÁTU MĚL I NOVÝ
ČESKOSLOVENSKÝ TRESTNÍ ZÁKON C. 86/1930 SCHVÁLENÝ 23. KVĚTNEM
V NĚMŽE BYL ZAKOVENÝ PODSTATNĚ ZMĚNŮ KE KTERÝM V ČESKO-
SLOVENSKU DOŠLO. ZÁKLADNÍM ZNAKEM TOHOTO ZÁKONA BYLA
PŘEVĚŠENÍM. SPOLUPRACNÍKŮM VŠETČENÝM ZPRŮSOVNĚNÝM

Pomáhat a chránit

**DRUGS & FORENSICS
BULLETIN**

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ ČASOPIS

Historie Drugs & Forensics Bulletinu NPC se od roku 1995. V čtvrtletně jako časopis Národní protidrogové policie ČR a uvěřitelně recenzované práce ze všech oborů kriminalistiky, kriminalistických a forenzních disciplin.

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

PROBLEMATIKA DROG
V SILNIČNÍM PROVOZU
A JEJÍ VÝVOJ

PRŮNIKY OMAMNÝCH
A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK
DO VĚZNIC (2016-2017)

DROGOVÁ SCÉNA V RUSKU

POZDRAV ZE ZÁHROBÍ

DRUGSTOP – ÚSPĚŠNÝ PROJEKT MEZINÁRODNÍ
SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE S DROGOVOU
KRIMINALITOU

NENÍ DRŽENÍ JAKO DRŽENÍ